

آزمون خیلی سبز؛ یک آزمون استراتژیک

مثل کنکورترین آزمون آزمایشی

دفترچه سؤالات آزمون‌های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال‌ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه‌ها، نوع صفحه آرای، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه‌ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می‌شود.

مرحله ۶ دوازدهم تجربی | زیست‌شناسی

صفحه ۲

- ۱- در بخشی از کتاب درسی، آزمایشات دانشمندی در سه مرحله کلی آورده شده است که به بحث‌ها و پژوهش‌های چندساله درباره ماهیت ماده ژنتیک خاتمه داد. در هر مرحله‌ای از این آزمایشات که از پروتئازها استفاده شد، کدام مورد زیر مشاهده می‌شود؟
 - (۱) عدم تجزیه ماده وراثتی
 - (۲) انتقال صفت بین یاخته‌های زنده
 - (۳) عدم استفاده از گریزان (سانتریفیوژ)
 - (۴) قرارگیری باکتری‌ها در چهار ظرف متمایز
- ۲- کدام ویژگی، درباره هیچ‌یک از کاتالیزورهای زیستی فعال در یاخته‌های کبدی انسان صادق نیست؟
 - (۱) در طی شرکت در واکنش‌های شیمیایی مصرف می‌شوند.
 - (۲) پس از قرار گرفتن مواد سمی در جایگاه فعال آن‌ها، به فعالیت صحیحشان ادامه می‌دهند.
 - (۳) با اثر بر یک نوع پیش‌ماده خاص، قادر به تولید چند نوع فراورده مختلف در درون یاخته می‌باشند.
 - (۴) بدون نیاز به شکل‌گیری جایگاه فعال در نتیجه تشکیل ساختار سوم پروتئینی، به انجام واکنش‌های شیمیایی می‌پردازند.
- ۳- کدام مورد برای تکمیل عبارت زیر، مناسب است؟
 حفظ یکی از آنزیم‌های شرکت‌کننده در فرایند همانندسازی دنا که بلافاصله بعد از تشکیل دوراهی همانندسازی، فعالیت خود را آغاز می‌کند.....
 - (۱) ماریپج دنا و دو رشته آن را از هم باز می‌کند
 - (۲) در ساخت یک رشته دنا در مقابل رشته الگو نقش دارد
 - (۳) بین گروه فسفات و گروه هیدروکسیل، پیوند اشتراکی می‌سازد
 - (۴) فاقد توانایی شکستن پیوند اشتراکی در فعالیت بسیارازی خود است
- ۴- با توجه به اطلاعات کتاب درسی درباره انواع نوکلئیک اسیدهای دورشته‌ای دو یاخته‌های موزولا، نوکلئیک اسیدی که ساختار حلقوی دارد نسبت به نوکلئیک اسیدی که ساختار خطی دارد، چه مشخصه‌ای دارند؟ (در نظر بگیرید هر یک در زمان مشابهی همانندسازی می‌شوند).
 - (۱) توسط تعداد غشای کم‌تری محصور شده است.
 - (۲) همانندسازی را در جهات بیشتری انجام می‌دهد.
 - (۳) تعداد دوراهی‌های همانندسازی بیشتری دارد.
 - (۴) برای تکثیر آن، مقدار نوکلئوتیدهای آزاد کم‌تری مصرف می‌شود.
- ۵- کدام مورد، در خصوص آزمایشات یا نتایج کارهای گریفیت، نادرست است؟
 - (۱) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم استفاده از باکتری‌های زنده بدون پوشینه، سبب مرگ موش شد.
 - (۲) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم تزریق باکتری‌های زنده به موش، شاهد زنده ماندن موش بود.
 - (۳) در یکی از آزمایشات خود، باکتری‌های پوشینه‌دار زنده را در محلی غیر از خون موش‌های مرده مشاهده کرد.
 - (۴) در یکی از آزمایشات خود، بدون پی‌بردن به ماهیت ماده ژنتیک، نحوه انتقال آن بین یاخته‌های زنده را متوجه شد.
- ۶- کدام عبارت در خصوص پیوندهایی که در ساختار عوامل اصلی انتقال صفات وراثتی، حضور دارند، نادرست است؟
 - (۱) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است.
 - (۲) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است.

Green Page

- سؤال‌هایی که با توجه به تمرین‌ها و مثال‌های کتاب درسی و سؤال‌های امتحان‌های نهایی برگزار شده، تو آزمون خیلی سبز براتون شبیه‌سازی شدن، البته سؤال‌های خاص امتحان نهایی؛ همون سؤال‌هایی که تضمین می‌کنه ۲۰ بگیری
- (سبک و نوع نگارش سؤال‌ها مشابهت دقیق با امتحان‌های نهایی دارن)
- تقریباً تو هر آزمون، برای هر درس ۲ یا ۳ تا سؤال شبیه‌ساز نهایی (Green Page) داریم.
- رنگ زمینه صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها سبزرنگه به همین دلیل معروفن به (Green page)

فیزیک **به سبک امتحان نهایی**

۶۲ هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

۵ / ۲۶ (۱)
۵۲ / ۶ (۳)
۸ / ۷۶ (۲)
۸۷ / ۶ (۴)

پاسخ: گزینه ۳

تبدیل یکای زنجیره‌ای: برای تبدیل یکای یک کمیت به یکاهای دیگر، از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم. برای نمونه، برای این که ببینیم ۲۰ in معادل چند cm است، به صورت زیر عمل می‌کنیم:

(الف) ابتدا تساوی بین دو یکا را می‌نویسم، تا کسر تبدیل مناسب به دست آید:

$$1 \text{ in} = 2.54 \text{ cm} \Rightarrow \frac{1 \text{ in}}{2.54 \text{ cm}} = 1 \quad \text{یا} \quad \frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 1$$

(ب) سپس به کمک کسر تبدیل مناسب، تبدیل یکای زنجیره‌ای را می‌نویسیم:

$$20 \text{ in} = 20 \text{ in} \times \frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 50.8 \text{ cm}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم:

$$1 \text{ میکروقرن} = 1 \text{ میکروقرن} \times \frac{10^{-6} \text{ قرن}}{1 \text{ میکروقرن}} \times \frac{100 \text{ سال}}{1 \text{ قرن}} \times \frac{365 \text{ روز}}{1 \text{ سال}} \times \frac{24 \text{ ساعت}}{1 \text{ روز}} \times \frac{60 \text{ دقیقه}}{1 \text{ ساعت}} = 10^{-6} \times 100 \times 365 \times 24 \times 60 = 52.6 \text{ دقیقه} = 52.6 / 6$$

(فیزیک (۱) - تمرین ۶ پایان فصل صفحه ۹ کتاب درسی)

(الف) هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

کتاب درسی

پایین صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها، سؤال اصلی که تو امتحان نهایی اومده (یا تمرین و مثال کتاب) با ذکر آدرسش نوشته شده.

Red Page

- برای این که با سبک سؤال‌های کنکور خیلی دقیق آشنا بشین؛ خیلی سبز تو هر آزمون برای هر درس ۲ یا ۳ تا از سؤال‌های کنکور رو شبیه‌سازی می‌کنه.
- همیشه سعی میشه که این مدل شبیه‌سازی‌ها از بین (سؤال‌های کنکور) که معمولاً تکرار میشن انجام بشه
- توی پاسخنامه صفحه مربوط به پاسخ این سؤال‌ها رنگ زمینه قرمز داره به خاطر همین بهش می‌گیم (Red page)
- اگه دقت کنید می‌بینید که سبک و مدل این سؤال‌های شبیه‌سازی شده دقیقاً مثل همون سؤال کنکوره

مشابه کنکور

فیزیک

۴۵ معادله سرعت-زمان متحرکی که در امتداد محور x حرکت می‌کند، در SI به صورت $v = t^2 - 4t + 5$ است. شتاب متوسط این متحرک از مبدأ زمان تا لحظه‌ای که سرعت آن به $\vec{v} = (1 \text{ m/s})\hat{i}$ می‌رسد، بر حسب متر بر مربع ثانیه کدام است؟

(۱) $4\hat{i}$
(۲) $-4\hat{i}$
(۳) $2\hat{i}$
(۴) $-2\hat{i}$

پاسخ: گزینه ۴

Hint سرعت در مبدأ زمان (v_0) و لحظه t_1 که بردار سرعت در آن لحظه برابر $\vec{v}_1 = (1 \text{ m/s})\hat{i}$ است را به دست آورید و سپس از رابطه $\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$ خواسته سؤال را حساب کنید.

بردار شتاب متوسط متحرک از رابطه زیر به دست می‌آید:

($\vec{v}$): بردار سرعت متحرک (m/s)
t: زمان (s)

گام اول: سرعت متحرک در مبدأ زمان را به دست می‌آوریم:

$$v_0 = (0)^2 - 4(0) + 5 = 5 \text{ m/s}$$

گام دوم: اکنون لحظه‌ای را که سرعت متحرک 1 m/s است، محاسبه می‌کنیم:

$$v = t^2 - 4t + 5 = 1 \Rightarrow t^2 - 4t + 4 = 0 \Rightarrow (t-2)^2 = 0 \Rightarrow t = 2 \text{ s}$$

گام سوم: بردار شتاب متوسط متحرک را در بازه زمانی ۰ تا ۲ ثانیه به دست می‌آوریم:

$$\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t} = \frac{v_{2s} - v_0}{2 - 0} = \frac{(1-5)\hat{i}}{2} = (-2 \text{ m/s}^2)\hat{i}$$

پاسخ خیلی تشریحی

معادله سرعت-زمان متحرکی در SI به صورت $v = 2t^2 - 8$ است. شتاب متوسط آن در ۲ ثانیه دوم چند متر بر مربع ثانیه است؟

(۱) ۱۸
(۲) ۱۲
(۳) ۸
(۴) ۴

(سؤال ۴۸ کنکور ریاضی ۱۳۰۳ - نوبت اول)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال از درسش شبیه‌سازی شده رو می‌تونن پایین صفحه پاسخنامه ببینید.

Purple Page

- مرسومه که هر سال سؤال های یکی دو تا درس تو کنکور سراسری سخت تر (یا خاص تر) طراحی میشن
- مثلاً کنکور سال ۱۴۰۴ تو رشته ریاضی و تجربی درس های ریاضی و شیمی اینجوری بودن و برای رشته انسانی این اتفاق برای علوم و فنون و فلسفه (کمی هم جغرافیا) افتاده بود.
- خیلی سبز این مدل سؤال های خاص رو هم تو هر آزمون شبیه سازی می کنه (۱ یا ۲ سؤال برای هر درس)
- صفحه پاسخ هر کدوم از این سؤال ها رنگ زمینه بنفش داره.
- Purple Page برای همه درس ها نیست و فقط برای درس هایی که سؤال خاص تر (یا سخت تر) تو کنکور همون سال داشتن از این مدل شبیه سازی ها داریم.

مشابه کنکور ۱۴۰۴

ریاضی ۱۱۴

تابع f ثابت و تابع g همانی است. اگر $6x = 2f(2x-1) + 3g(2x+1)$ باشد، حاصل $\left(\frac{g}{f}\right)(3)$ کدام است؟

تابع $g(x) = x$ است.

$\frac{1}{2}$ (۱)
 2 (۳)
 $-\frac{1}{2}$ (۲)
 -2 (۴)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول، ضابطه تابع f را $f(x) = c$ و ضابطه تابع g را $g(x) = x$ در نظر می گیریم. حالا طبق رابطه مفروض داریم:

$$2c + 3(2x+1) = 6x \Rightarrow 6x + 2c + 3 = 6x$$

برای این که تساوی بالا همواره برقرار باشد، لازم است $2c + 3$ برابر صفر باشد:

$$c = -\frac{3}{2}$$

گام دوم: یعنی $f(x) = -\frac{3}{2}$ است و داریم:

$$\left(\frac{g}{f}\right)(3) = \frac{g(3)}{f(3)} = \frac{3}{-\frac{3}{2}} = -2$$

اگر f تابعی همانی و g تابع ثابت بوده و $g(3x) + 2f(3+x) = 3+2x$ باشد، مقدار $\frac{f(-1)}{g(4)}$ کدام است؟

(سؤال ۱۱۶ کنکور تهری ۱۳۰۳ - نوبت دوم)

$\frac{1}{3}$ (۲)
 $-\frac{1}{3}$ (۴)
 $\frac{1}{4}$ (۱)
 $-\frac{1}{4}$ (۳)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال با توجه به اون شبیه سازی شده هم پایین صفحه پاسخنامه سؤال آورده شده که بتونی بلافاصله بعد از حل کردنش سؤال اصلی کنکور رو هم ببینی و این مدل سؤال خاص رو دقیقاً به ذهن بسپری.

پاسخنامه‌ای برای تکمیل یادگیری

- پاسخنامه خیلی سبز فقط یک پاسخنامه معمولی نیست، بلکه به مسیره؛ به مسیر فکر شده و مرحله به مرحله برای تکمیل یادگیری.
- هر سؤال و پاسخ رو تو به صفحه میاریم که دسترسی به هر سؤال راحت‌تر باشه.

گاهی وقت‌ها دلیل اینکه نتونستی به جواب برسی اینه که صورت سؤال رو خوب متوجه نشدی، **تعبیر سؤال** (که دقیقاً رو قسمت خاص فهم سؤال نوشته می‌شه) به فهم دقیق سؤال کمک می‌کنه.

صورت سؤال رو دوباره اینجا میاره که حین بررسی پاسخنامه صورت سؤال هم دم دست باشه.

زیست‌شناسی

۱۶ شکل زیر، ترسیمی ساده مربوط به یکی از انواع الگوهای پیشنهادی برای همانندسازی دنا است. کد به این شکل، درست بیان شده است؟ (فرض کنید تمام نوکلئوتیدهای دنا A معمولی هستند، در فرآیند برای یک رشته پلی‌نوکلئوتیدی در نظر بگیرید.)

(۱) شکستن پیوند اشتراکی در این الگو تنها به واسطه فعالیت نوکلئازی دنباسپاراز محتمل است.

(۲) در این الگو برخلاف الگوی تأییدشده توسط مزلسون و استال، تغییر ساختار رشته الگو محتمل نیست.

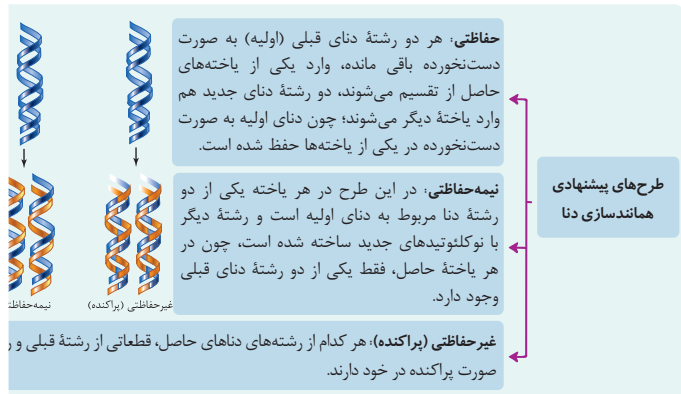
(۳) به دنبال ۲ دور همانندسازی دنا B با این الگو و در شرایطی مشابه با آزمایش مزلسون و استال، تشکیل نوار در میانه لوله محتمل است.

(۴) در پی ۴ دور همانندسازی دنا C با این الگو و در محیط دارای ^{15}N ، فقط یک نوار در لوله تشکیل می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: زیست دوازدهم - فصل ۱ - طرح‌های همانندسازی

شکل، نشان‌دهنده طرح همانندسازی حفاظتی است، چراکه در آن، هر دو رشته دنا اولیه به صورت دسته‌وارد یکی از یاخته‌های حاصل می‌شوند. دو رشته دنا جدید هم، با هم، وارد یاخته دیگر می‌شوند. از طرفی، دارای نیتروژن ۱۴ هستند و دنا C هم فقط دارای نیتروژن ۱۵ است.

اگر دنا با نیتروژن ۱۵ (دنا C)، یک بار در محیط دارای نیتروژن ۱۵ به روش حفاظتی همانندسازی شود، در دنا با نوکلئوتیدهای حاوی نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. اگر این دو دنا جدید دوباره به صورت حفاظتی همانند دناهای دارای نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. پس در نهایت، فقط یک نوار در سانتریفیوژ ایجاد می‌شود که دناهای بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): طی همانندسازی دنا، هنگام اضافه شدن هر نوکلئوتید سه فسفات به انتهای رشته پلی‌نوکلئوتیدی در طی فعالیت بسپارازی دنباسپاراز، دوتا از فسفات‌های آن از نوکلئوتید جدا می‌شوند. طی فعالیت نوکلئازی د فسفودی‌استر برای رفع اشتباه شکسته می‌شود. پس هم طی همانندسازی دنا (فعالیت بسپارازی) و هم طی دنباسپاراز شکستن پیوند اشتراکی رخ می‌دهد.

اگر همانندسازی دنا در آزمایش‌های مزلسون و استال با الگوی حفاظتی ممکن باشد، به ازای هر دور همانندسازی تشکیل شده دارای چگالی سبک یا سنگین هستند و در لوله آزمایش هیچ‌گاه دناهایی با چگالی متوسط تشکیل

هدف اصلی این مدل پاسخنامه اینه که فقط پاسخنامه رو نخونی و رد بشی بلکه مرحله به مرحله بهت کمک بکنه خودت سؤال رو حل کنی. **Hint** به اشاره دقیقه برای اینکه بدونی برای جواب دادن به این سؤال از کجا شروع کنی و چیکار کنی.

درس‌Box به درسنامه کامل در عین حال جمع‌وجوره برای یادآوری درسنامه مربوط به اون سؤال. اگه تا این مرحله هنوز به جواب نرسیدی درس باکس کمک می‌کنه به یادآوری و تلاش مجدد برای حل سؤال.

پاسخ خیلی تشریحی به پاسخنامه خیلی خیلی تشریحی که هم پاسخ درست رو کامل تشریح می‌کنه و هم تکتک گزینه‌هارو بررسی می‌کنه. معمولاً این پاسخنامه گام به گام و برای اینکه با خوندن گام اول دوباره سعی کنی ادامه راه حل رو خودت پیدا کنی.

نکته نکته‌های خیلی خاص (کنکوری)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد (ب) و (ت) درست‌اند.

بررسی موارد:

(الف) یون‌ها با قرارگیری در مدار الکتریکی به سوی قطب‌های ناهم‌نام خود حرکت می‌کنند، نه قطب‌های هم‌نام!

(ب) گرافیت، رسانای الکتریکی است و دو ماده دیگر، رسانای جریان برق نیستند.

ترکیب‌های یونی در حالت جامد، رسانای جریان برق نیستند؛ زیرا یون‌ها در حالت جامد نمی‌توانند آزادانه جابه‌جا شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: برای این که نمودار سهمی پایین‌تر از خط قرار گیرد باید $(-2, 3)$ مجموعه جواب‌های نامعادله زیر باشد:

$$b < 2ax + 4b \Rightarrow x^2 - 2ax - 5b < 0$$

گام دوم: با توجه به تعیین علامت عبارت درجه ۲، می‌توان نتیجه گرفت که $x = -2$ و $x = 3$ جواب

$$x^2 - 2ax - 5b = 0 \text{ هستند، در نتیجه:}$$

$$\begin{cases} 9a - 5b = 0 \\ 4a - 5b = 0 \end{cases} \xrightarrow{\text{بالایی را از پایینی کم می‌کنیم.}} \begin{cases} 5a = 0 \\ 5a - 5b = 0 \end{cases} \Rightarrow a = \frac{1}{5}, b = \frac{4}{5}$$

$$\frac{1}{5} \times \frac{4}{5} = \frac{4}{25} = 0.16$$

$$3a = 1 \Rightarrow a = \frac{1}{3}$$

$$-5b = -6 \Rightarrow b = \frac{6}{5}$$

می‌توانستی برای مشخص کردن a و b از S و P استفاده کنی.

په‌جور دیگه

گام اول: از جدول تعیین علامت استفاده می‌کنیم؛ زیرا دامنه تابع f مجموعه جواب‌های نامعادله $\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1} \geq 0$ است.

$$\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1}$$

و براساس روابط درس‌پاکس، جدول تعیین علامت عبارت $\sqrt{x}-1$ را می‌نویسیم:

$$\frac{1}{-}$$

$$\begin{array}{c|c|c|c|c|c} & 1 & & & & \\ \hline + & - & - & - & - & - \\ - & - & - & - & - & - \\ - & + & - & - & - & - \end{array}$$

گام دوم: حالا جدول هم‌زمان این دو عبارت را داریم:

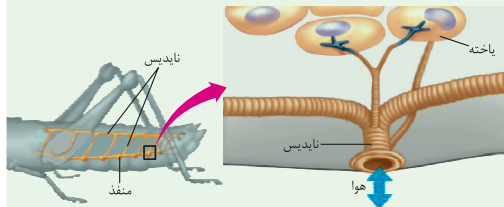
با توجه به جدول بالا، مجموعه جواب‌های نامعادله $\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1} \geq 0$ که همان دامنه تابع f است، بازه $(\frac{1}{4}, 1)$ خواهد هیچ عدد صحیحی را شامل نمی‌شود.اگر $x \in \mathbb{Z}$ ، آن‌گاه $[x] = x$ و ضابطه تابع f به صورت $f(x) = \sqrt{x}-1$ خواهد شد که غیر قابل قبول است؛ پس شامل هیچ عدد صحیحی نیست.

تیزبازی

شکل‌نامه

(۱) قطر نایدیس‌ها با میزان انشعابات آن‌ها، رابطه عکس دارد؛ یعنی هر چه قدر از بخش‌های ابتدایی به سمت انت می‌رویم، قطر کاهش می‌یابد.

(۲) جهت جریان هوا درون نایدیس‌ها دوطرفه است.

(۳) از یک نایدیس می‌تواند انشعابات با قطر متفاوت جدا شود. این انشعابات می‌توانند به بخش‌های مختلف بدن بروند، گ به سمت منافذ تنفسی دیگر می‌روند تا با انشعابات آن‌ها یکی شوند، گروهی هم می‌توانند بروند و انشعابات پایانی نایدیس در مجاورت هر یاخته، ممکن است بیش از یک انشعاب پایانی وجود داشته باشد.

درون سیتوپلاسم کروموزوم کمکی نیز حضور دارد و از نظر تعداد جایگاه آغاز همانندسازی و یک یا دو همانند اغلب پروکاریوت‌ها است.

(الف) ساختاری متشکل از دو رشته موازی است که در جهتی خاص حول محور فرضی پیچیده شده‌اند.

(ب) در یک نقطه ویژه از دنا، فرایند همانندسازی، آغاز شده و با رسیدن مجدد به آن پایان می‌یابد.

(ج) مشابه دنا، کمکی، از طریق بخش مشترکی به غشای یاخته اتصال می‌یابد.

(د) تعداد ساختارهای Y شکل آن حین همانندسازی کم‌تر از دنا اصلی آغازیان است.

(۲) «الف»، «ب» و «د»

(۱) «الف» و «د»

(۴) «الف»، «ب»، «ج» و «د»

(۳) «ب»، «ج» و «د»

مشاوره تو یکی از سؤال‌های کنکور که تپ مشابهی با سؤال ما داشت، یکی از موارد تو همه گزینه‌ها تکرار شده بود (مثل مورد (د) تو این‌جا) خب این یعنی این گزینه درسته و لازم نیست بخونیش، پس با خیالت راحت برو سراغ بقیه گزینه‌ها و زمانت رو save کن.

گول نخوری! سعی کردیم اشتباهات

متدوالی که تو هر سؤال اتفاق می‌افته رو تحت عنوان گول نخوری برای هر سؤال بیاریم.

این قراره بهت کمک کنه که تو دام سؤال‌ها نیفتی و بعد از به مدتی دام سؤال‌ها رو بشناسی.

په‌جور دیگه! اگر سؤال رو درست حل

کردی به راه حل متفاوت هم اینجا ببین.

په‌جور دیگه نگاه کردن به هر سؤال کمک زیادی به بالا بردن سرعت حل تست‌ها می‌کنه.

تیزبازی! حتی اگر یکی دوتا سؤال

رو بتونی سر جلسه آزمون (مخصوصاً کنکور) سریع و خاص حل کنی علاوه بر ذخیره کردن زمان از نظر روحی هم خیلی خیلی بهت کمک می‌کنه. تیزبازی به آیتم جذابه برای یاد گرفتن و تمرین کردن حل سؤال‌ها باروش‌های تند و تیز.

شکل‌نامه! شکل‌های کتاب

تو بعضی از درس‌ها (مخصوصاً زیست‌شناسی) خیلی خیلی مهمه. موشکافی شکل‌های مهم کتاب درسی رو اینجا ببین.

مشاوره! اهمیت تست‌ها توی

کنکور، پرتکرار بودنشون و توضیحات تخصصی به طراح حرفه‌ای رو توی مشاوره هر تست دقیق بخون.

این همه آیتم توی پاسخنامه به خاطر اینکه هر کسی متناسب با نیاز خودش از اون بهره‌مند بشه.

مثلاً کسی که به به سؤال جواب درست داده فقط می‌تونه په‌جور دیگه یا تیزبازی سؤال رو ببینه نه همه پاسخنامه رو.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله نهم

پایه دهم

رشته انسانی

۱۴۰۴/۰۸/اسفند

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دهم
ریاضی	۱۰	۱	۱۰	۱۵ دقیقه	فصل ۲ (درس ۴) و فصل ۳ (درس ۱ و ۲) صفحه ۶۳ تا ۸۸
زبان و ادبیات فارسی	۱۵	۱۱	۲۵	۱۵ دقیقه	درس ۷ و ۸ صفحه ۵۹ تا ۷۲
علوم اجتماعی	۱۰	۲۶	۳۵	۱۰ دقیقه	درس ۹ و ۱۰ صفحه ۷۹ تا ۹۲
زبان عربی	۱۵	۳۶	۵۰	۱۵ دقیقه	درس ۵ و ۶ (تا ابتدای اِعلموا) صفحه ۶۷ تا ۸۴
تاریخ	۱۰	۵۱	۶۰	۱۰ دقیقه	درس ۹ و ۱۰ صفحه ۸۰ تا ۹۸
جغرافیا	۱۰	۶۱	۷۰	۱۰ دقیقه	درس ۶ و ۷ صفحه ۴۷ تا ۷۶
منطق	۱۰	۷۱	۸۰	۱۰ دقیقه	درس ۷ و ۸ (تا ابتدای شرایط معتبر بودن قیاس) صفحه ۶۲ تا ۷۷
اقتصاد	۱۰	۸۱	۹۰	۱۰ دقیقه	درس ۸ تا ۱۰ صفحه ۸۱ تا ۱۱۵
مجموع	۹۰ سؤال			۹۵ دقیقه	—

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	مسعود شفیعی کارشناس علمی: علی شهرابی	مسعود شفیعی
علوم و فنون ادبی	مهدی نظری قهرودی کارشناس علمی: بهناز رجبی	مهدی نظری قهرودی
جامعه‌شناسی	الهام رضایی کارشناس علمی: سید هانی رکن الدینی	فروغ نجمی تیموریان
عربی، زبان قرآن	اسرافیل قربان‌پور کارشناس علمی: محمدصادق خادم	اسرافیل قربان‌پور
تاریخ	عارف گلی‌وری کارشناس علمی: حبیبه محبی	عارف گلی‌وری
جغرافیا	بهروز یحیی کارشناس علمی: حبیبه محبی	سعید بهروزی‌فر - مریم صالحی
منطق	نیما جواهری کارشناس علمی: محمدرضا شریفی	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی‌نیا کارشناس علمی: رضا احمدی زمانی	علی محسنی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفعتر چه سؤالات آزمون‌های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال‌ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه‌ها، نوع صفحه‌آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه‌ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می‌شود.

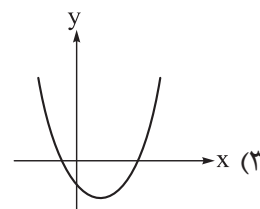
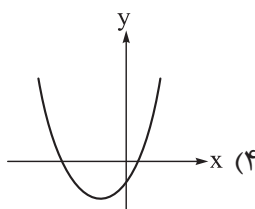
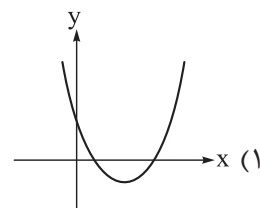
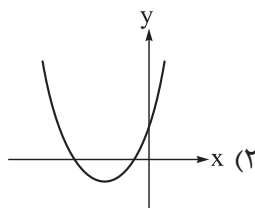

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار دهم

۱- نمودار سهمی به معادله $y = 2x^2 + 5x - 7$ به کدام صورت است؟

۲- سهمی به ضابطه $f(x) = x^2 - x - 2$ و خط به معادله $y = ax + b$ در دو نقطه به طول‌های $x = 2$ و $x = 5$ متقاطع‌اند. مقدار $a + b$ کدام است؟

-۲ (۴)

-۵ (۳)

-۶ (۲)

-۹ (۱)

۳- $P(x) = -5x^2 + 150x + 5000$ ، سود حاصل از فروش تعداد x کالای تولیدی یک شرکت است، این شرکت با فروش چند کالا بیشترین سود را کسب می‌کند؟

۶۰ (۴)

۳۰ (۳)

۲۰ (۲)

۱۵ (۱)

۴- می‌خواهیم از یک رشته‌سیم به طول ۱۲۰، یک مستطیل به اضلاع $2x$ و $3y$ بسازیم، به‌طوری‌که مساحت آن بیشینه شود. مقدار $x + y$ کدام است؟

۳۰ (۴)

۲۵ (۳)

۲۴ (۲)

۲۰ (۱)

۵- در میان موارد زیر، به ترتیب چند متغیر اسمی، متغیر ترتیبی، متغیر نسبتی و متغیر فاصله‌ای وجود دارد؟

الف) کد ملی هر شخص

ب) مدرک تحصیلی

ج) تعداد میوه‌های یک درخت

د) عدد ضربان قلب یک شخص

ه) میزان کالری یک غذا

و) درصد شارژ باتری یک تلفن همراه

ز) دمای بدن یک گربه

۲ - ۳ - ۰ - ۲ (۴)

۱ - ۴ - ۰ - ۲ (۳)

۲ - ۳ - ۱ - ۱ (۲)

۱ - ۴ - ۱ - ۱ (۱)

محل انجام محاسبات

۶- کدام گزینه جاهای خالی را به درستی پر می‌کند؟

«ادارهٔ مخابرات ایران، در حال ارزیابی خط تلفن‌های ثابت است. در این بررسی، خط تلفن‌های ثابت همان هستند. اگر پژوهشگران زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه را مورد بررسی قرار دهند، متغیر زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه است که یک متغیر است. متوسط زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه در ایران است.»

(۱) جامعه - کمی - پارامتر (۲) واحدهای آماری - کمی - آماره

(۳) جامعه - کیفی - آماره (۴) واحدهای آماری - کمی - پارامتر

۷- میانگین پنج دادهٔ آماری برابر ۳ است. اگر ابتدا هر یک از داده‌ها را دو برابر کنیم و سپس از هر کدام دو واحد کم کنیم، مجموع داده‌های حاصل چه قدر است؟

(۱) ۲ (۲) ۴ (۳) ۱۰ (۴) ۲۰

۸- در داده‌های ۱، ۷، ۳، ۴، ۷، ۳، ۳، ۵، ۲، میان و مد به ترتیب از راست به چپ کدام‌اند؟

(۱) ۵/۳ - ۳ (۲) ۳ - ۴ (۳) ۳/۵ - ۳ (۴) ۴ - ۳

۹- میانگین نمرهٔ فردی در پنج درس ریاضی و آمار، اقتصاد، عربی، فلسفه و جغرافیا برابر ۱۸ است. اگر نمرهٔ درس اقتصاد این فرد ۲ نمره کم‌تر از نمرهٔ درس ریاضی و آمار او باشد، نمرهٔ این فرد در درس اقتصاد کدام است؟

درس	ریاضی و آمار	اقتصاد	عربی	فلسفه	جغرافیا
نمره			۱۸	۱۷	۱۸
ضریب	۴	۲	۱	۲	۱

(۱) ۱۶ (۲) ۱۶/۵ (۳) ۱۷ (۴) ۱۷/۵

۱۰- میانهٔ تعدادی دادهٔ آماری مرتب‌شده و متمایز برابر میانگین داده‌های پنجم و ششم است. اگر مجموع این داده‌ها ۹۰ باشد، میانگین آن‌ها چه قدر است؟

(۱) ۶ (۲) ۹ (۳) ۱۰ (۴) ۱۵

علوم و فنون دهم

۱۱- اگر بخواهیم بر اساس نظریهٔ ارسطو چهار اثر منظوم را به ترتیب با توجه به عناوین «آموزش تعالیم اخلاقی - حماسی بودن - عامیانه بودن - تعلق داشتن به عصر مشروطه» مرتب کنیم، معیار دسته‌بندی سبک این شعرها، چگونه باید باشد؟

(۱) موضوع و نوع - مخاطب - هدف - زمان و دوره

(۲) قلمرو دانشی - هدف - موضوع و نوع - محیط جغرافیایی

(۳) هدف - موضوع و نوع - مخاطب - زمان و دوره

(۴) مخاطب - هدف - قلمرو دانشی - محیط جغرافیایی

۱۲- کدام گزینه به ترتیب، بازهٔ زمانی مربوط به سبک‌های «هندی - بازگشت - ترکستانی» را مطابق با دسته‌بندی ملک الشعرای بهار نشان می‌دهد؟

(۱) قرن ۱۰ تا ۱۳ - تمام طول قرن ۱۳ - آغاز شعر فارسی تا قرن ۶

(۲) قرن ۶ تا ۱۰ - قرن ۱۳ و ۱۴ - آغاز شعر فارسی تا قرن ۶

(۳) قرن ۱۰ تا ۱۳ - قرن ۱۳ و ۱۴ - قرن ۵ و ۶

(۴) قرن ۶ تا ۱۰ - تمام طول قرن ۱۳ - قرن ۵ و ۶

۱۳- متن زیر، اطلاعاتی دربارهٔ ویژگی‌های فکری سبک خراسانی به ما می‌دهد. با مطالعهٔ آن بگویید کدام یک از جملات مورد اشاره، نادرست است؟

«در آثار این دوره، روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد (۱). اشعار پندآموز و اندرزگونهٔ این دوره، ساده است و جنبهٔ عملی و دستوری ندارد (۲). توصیفات، عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی هستند و معشوق، عمدتاً زمینی است (۳). بر ادبیات این دوره، اغلب روح حماسه حاکم است. شعر خراسانی، شعری واقع‌گراست (۴). فکر و کلام در این سبک ادبی، ساده است و هنوز با پیچیدگی‌های عرفانی، حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنیامیخته است.»

(۱) جمله (۴) (۲) جمله (۳) (۳) جمله (۲) (۴) جمله (۱)

۱۴- شعری را مورد نقد و بررسی قرار می‌دهیم که در آن:

(الف) در مجموع ۱۸ بیت، تنها سه بار آرایهٔ مراعات‌نظیر، یک مورد تضاد و دو مورد تشبیه دیده می‌شود.

(ب) ردیف شعر، حرف نقش‌نمای «را» است و قافیه‌ها واژه‌هایی هستند از قبیل «جان، نان، توان، گمان، ...».

(ج) در تشبیه‌های به کاررفته در شعر، یک بار «روی معشوق» به «جان» و یک بار «بوی معشوق» به «عقل» همانند شده است.

(د) سراینده، این شعر را در قالب قصیده سروده است.

از نظر سبکی، کدام ویژگی این شعر، هماهنگ با سایر ویژگی‌های آن نیست؟

(۱) عبارت «الف» (۲) عبارت «ب» (۳) عبارت «ج» (۴) عبارت «د»

۱۵- «استفاده از دو نشانه برای یک متمم» که از ویژگی‌های شعر سبک خراسانی است، در کدام گزینه دیده می‌شود؟

(۱) بکشیدم بسی با پیل و با شیر به جنگ اندر شدم بر هر دوان چیر

(۲) به تن با دیگری خرسند بودم ز دل تا جان تو را در بند بودم

(۳) به سهراب گفت این چه آشفتن است همه با من از رستمت گفتن است

(۴) یکی را ز پس یال بگرفت و گوش برآورد و زد بر زمین با خروش

۱۶- چند مورد از ویژگی‌های زیر با دورهٔ تاریخی‌ای که کتاب «التفهیم» در آن به نگارش درآمده، هم‌خوانی دارند؟

«بهره‌گیری کم‌تر از لغات عربی - کوتاهی جملات - ایجاز و اختصار در لفظ و معنا - حذف افعال به قرینه - تمثیل و

استشهاد به آیات، احادیث و اشعار - لغات کم کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد»

(۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

۱۷- در کدام گزینه به الگوهای هجایی مصراع «پس آن گهش ز کرم این قدر به لطف پیرس» اشاره شده است؟

- (۱) -UU-U-U--UU-U-U
(۲) U-UU-U-U--UU-U-U
(۳) -UU-UU---UU-U-U
(۴) -UU-U-U--UU-U--

۱۸- در کدام مصراع، تلفظ همزه یا تلفظ نکردن آن، هیچ کدام، تفاوتی در نظم هجاها به وجود نمی آورد؟

- (۱) اگر ستاره پرستش کند تو را وقت است
(۲) بدنش پاک چو جان آمد و جانش همه عقل
(۳) یا رب من اگر گناه بی حد کردم
(۴) دل به عشق از چه روی باید داد

۱۹- تقطیع هجایی بیت در کدام گزینه با گزینه‌های دیگر متفاوت است؟

- (۱) شمه‌ای از داستان عشق شورانگیز ماست
(۲) متهم شو همچو یوسف تادر آن زندان درآیی
(۳) ساقیا پیمانه پر کن زن که صاحب مجلس است
(۴) با چنین جاه و جلال از پیشگاه سلطنت
این حکایت‌ها که از فرهاد و شیرین کرده‌اند
زان که در زندان نیاید جز مگر بدنام و ظالم
آرزو می‌بخشد و اسرار می‌دارد نگاه
آگهی و خدمت دل‌های آگه می‌کنی
۲۰- علائم هجایی کدام بیت، تکرار چهار بار «- - - -» را نشان می‌دهد؟

- (۱) بی ماه مهرافروز خود تا بگذرانم روز خود
(۲) به مُلازمان سلطان که رساند این دعا را؟
(۳) به تنگ آمد شبی از تنگ‌حالی
(۴) توگر خواهی که جاویدان جهان یکسریارایی
دامی به راهی می‌نهم مرغی به دامی می‌زنم
که به شکر پادشاهی ز نظر مران گدا را
که بود آن شب بر او مانند سالی
صبا را گو که بردارد زمانی بُرقع از رویت

۲۱- در کدام گزینه، هر دو بیت، بر یک وزن سروده شده‌اند؟

- (۱) عَنقا شکار کس نشود دام بازچین
ده‌روزه مهر گردون افسانه است و افسون
(۲) که شنیدی که در این بزم دمی خوش بنشست
ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی
(۳) ای بر همه میران جهان یافته شاهی
چون موی میان داری، چون کوه کمر داری
(۴) آن که ز شرم لطف او آتش ناب آب شد
گر نه به چشم مردمی سوی تو بنگرد فلک
کان‌جا همیشه باد به دست است دام را
نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست
نروم جز به همان ره که توام راه‌نمایی
می‌خور که بدانیش چنان شد که تو خواهی
چون مشک زره داری، چون لاله سپر داری
گم‌شده نعل مرکبش افسر آفتاب شد
خشم تو در دو چشم او مردمک استخوان کند

۲۲- کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی ندارد؟

- «مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
(۱) روم به جای دگر، دل دهم به یار دگر
(۲) بگیر خرده جان مرا و خرده مگیر
(۳) به دیگری دهم این دل که خوار کرده‌توست
(۴) خبر دهید به صیاد ما که ما رفتیم
ز بامی که برخاست مشکل نشیند»
هوای یار دگر دارم و دیار دگر
که در بساط ندارم جز این نثار دگر
چرا که عاشق تو دارد اعتبار دگر
به فکر صید دگر باشد و شکار دگر

۲۳- بیت زیر با کدام گزینه تناسب معنایی کم‌تری دارد؟

- «آینه ار نقش تو بنمود راست
(۱) ز مغروری کلاه از سر شود دور
(۲) افتادگی آموز اگر طالب فیضی
(۳) خوی مهان بگیر و تواضع کن
(۴) کسی در آینه شخصی بدین صفت بیند
- خود شکن آینه شکستن خطاست»
مبادا کس به زور خویش مغرور
هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
آن را که او به دانش، والا شد
کند هرآینه جور و جفا و کبر و منی

۲۴- کدام گزینه با بیت زیر نزدیکی مفهومی بیشتری دارد؟

- «طاعت آن نیست که بر خاک نهی پیشانی
(۱) فخرم این است که از تخت فرود آیم و پس
(۲) یار آن است که او با تو بود در همه حال
(۳) به نوبهار جوانی اطاعت حق کن
(۴) مشکلی دارم ز دانشمند مجلس باز پرس
- صدق پیش آر که اخلاص به پیشانی نیست»
بر سر کوی تو بر خاک نهم پیشانی
گوید ار غیر منم یار دروغ است دروغ
که چوب خشک چو گردید خم نمی‌گردد
توبه‌فرمایان چرا خود توبه کم‌تر می‌کنند؟

۲۵- مفهوم بیت «کنون زمانه دگر گشت و من دگر گشتم / عصا بیار که وقت عصا و انبان بود» از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

- (۱) کنون که سرخ گل از روی پرده بازگرفت
(۲) زلیخایی کند در مصر حسنش جان آگاهان
(۳) جوانی شمع ره کردم که جویم زندگانی را
(۴) اندر این غربت مرا همچون عصای موسی‌ای
- بتا گل رخت از من چرا گرفتی باز؟
هزاران بخت پیر از دولت عشقش جوان بینی
نجستم زندگانی را و گم کردم جوانی را
دوستانم را عصا و دشمنم را ازدها

جامعه‌شناسی دهم

۲۶- هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب مبین چیست؟

- چگونگی شکل‌گیری و تداوم هویت اجتماعی
- دستورالعمل‌هایی که اهل هر حرفه برای خود داشتند.
- خود، پلیس خود باش!

- (۱) بازتولید هویت اجتماعی - منشورهای شغلی - جامعه‌پذیری
- (۲) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - فتوت‌نامه بتایان - تنبیه و مجازات
- (۳) بازتولید هویت اجتماعی - فتوت‌نامه‌ها - کنترل اجتماعی
- (۴) نظارت و کنترل اجتماعی - منشورهای شغلی - بازتولید هویت اجتماعی

۲۷- پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- این‌که جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند، یعنی چه؟
- عضویت در جهان اجتماعی همواره با چه چیزی همراه است؟
- فرد چگونه اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جهانی که در آن متولد شده، پیدا می‌کند؟
- (۱) برای هر فرد، ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. - امر به معروف و نهی از منکر - با آموزش‌های اساسی و ماندگار در مدرسه
- (۲) آن فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد. - نظارت و کنترل اجتماعی - با آموزش‌های اساسی و ماندگار در خانواده
- (۳) به صدور شناسنامه برای نوزادان اقدام می‌کند. - حقوق و تکالیف - با فرایندی که برای مشارکت در جهان اجتماعی طی می‌کند.
- (۴) اعتقادات، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - با آموزش‌های ابتدایی و اولیه در خانواده

۲۸- هر یک از موارد زیر به ترتیب در کدام قسمت از جدول قرار می‌گیرند؟

- به واسطه آن، فرهنگ در افراد درونی می‌شود.
- ویژه افرادی که مطابق ارزش‌ها و قواعد جهان اجتماعی عمل می‌کنند.
- مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود.
- برای انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌شود.

اقتناع	جامعه‌پذیری	کنترل اجتماعی	تشویق و پاداش
«الف»	«ب»	«د»	«ج»

- (۱) «الف» - «ج» - «ب» - «د»
- (۲) «الف» - «ج» - «د» - «ب»
- (۳) «ج» - «الف» - «ب» - «د»
- (۴) «الف» - «ب» - «د» - «ج»

۲۹- به ترتیب علت پیدایش هر یک از موارد زیر چیست؟

- بهتر انجام‌دادن کنش‌ها و اعمال متناسب با فرهنگ توسط افراد جهان اجتماعی
- برخورداری فرهنگ از قدرت اقتناعی بیشتر
- کثروی اجتماعی

- (۱) بیشتربودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - سازگارتربودن فرهنگ با فطرت انسان - انجام رفتارهای مخالف توسط برخی از افراد
- (۲) سازگارتر بودن فرهنگ با فطرت انسان - بیشتربودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - کامل‌نشدن فرایند جامعه‌پذیری
- (۳) داشتن روش‌های مناسب برای کنترل اجتماعی - سازگارتربودن فرهنگ با غریزه انسان - جامعه‌پذیرنشدن افراد جهان اجتماعی
- (۴) بیشتربودن قدرت اقتناع یک فرهنگ - بیشتربودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - پایبندنبودن برخی افراد به حقوق و تکالیف خود

۳۰- کدام گزینه در مورد «امر به معروف و نهی از منکر»، «کنترل اجتماعی» و «انتظارات جامعه» به ترتیب درست، درست و نادرست است؟

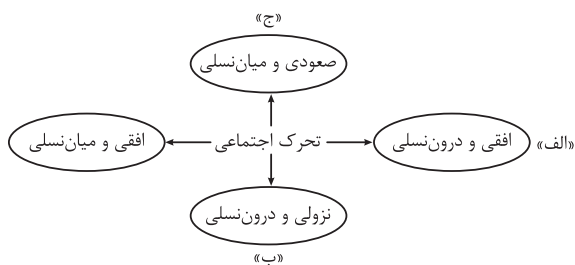
(۱) دارای آثار فردی و اجتماعی و نتایج معنوی و دنیوی بسیاری است. - هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد. - در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند.

(۲) در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارد. - هر کدام از روش‌های آن، مزایا و معایبی دارند و ممکن است در عمل با موفقیت یا شکست مواجه شوند. - از طریق الگوهای عمل یا همان ارزش‌ها محقق می‌شوند.

(۳) برخی روش‌های آن تبلیغی و برخی تشویقی یا تنبیهی است. - اگر جهان اجتماعی روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی داشته باشد، بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود. - افرادی که نقش‌های اجتماعی را به عهده می‌گیرند، باید با رعایت آن‌ها انتظارات جامعه را برآورده سازند.

(۴) در تمام موارد، همگانی و به عهده همه افراد جامعه است. - روش‌های آن تبلیغ و اقتناع، تشویق و پاداش و تنبیه و مجازات است. - از طریق امر به معروف و نهی از منکر در حقوق و تکالیف نمودار می‌شوند.

۳۱- کدام گزینه به ترتیب مصداق «الف»، «ب» و «ج» است؟

(۱) راننده‌ای از تاکسی شخصی به اسنپ یا اتوبوس شرکت واحد تغییر شغل می‌دهد. - دانشجویی که به دلیل کمبود نیرو در آموزش و پرورش استخدام شده و معلم می‌شود. - فرزند نجاری، مدیر کارخانه تولید مبلمان می‌شود.

(۲) فروشنده‌ای از مغازه لباس، به مغازه کیف و کفش می‌رود. - مدیر شرکتی پس از ورشکستگی، مجبور می‌شود به عنوان فروشنده کار کند. - فرزند کشاورزی که پزشک می‌شود.

(۳) فرزند افسر نیروی انتظامی که از واحد راهنمایی و رانندگی به واحد کلانتری منتقل می‌شود. - فرزند کارمند بانکی که با معرفی پدرش در بانک استخدام می‌شود. - رفتگر شهرداری، افسر نیروی انتظامی می‌شود.

(۴) خبرنگار روزنامه شرق به روزنامه کیهان می‌رود. - ورزشکاری که پس از مصدومیت، از تیم حرفه‌ای کنار گذاشته می‌شود. - کارگر کارخانه‌ای که مهندس می‌شود.

۳۲- در متن زیر، چند عبارت درست وجود دارد؟

«در جوامع سرمایه‌داری غربی، طبقه‌ای از مردم عادی وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت. - به همین دلیل از آن‌ها به طبقه سوم یاد می‌شد. - این طبقه هویت مثبت و مفید داشت. - از نظر قانونی و اجتماعی از اهمیت و اعتبار زیادی برخوردار بود. - به علت فواید و کارکردهایی که داشت، تحمل می‌شد. - این طبقه همان طبقه متوسط بود که جهت کسب اعتبار برای خودش، به ارزیابی گروه‌های دیگر براساس مفیدبودن یا نبودن آن‌ها پرداخت. - با ارزیابی رعیت با معیار فایده‌مندی، آن‌ها را بی‌اعتبار ساخت.»

(۲) پنج

(۱) شش

(۴) سه

(۳) چهار

۳۳- کدام گزینه در مورد تغییرات هویتی نادرست است؟

- (۱) مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد.
- (۲) اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود که اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوانی به همراه دارد.
- (۳) تغییرات هویتی، گاهی ناشی از علل بیرونی است و به نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی بازمی‌گردد و گاه ناشی از علل درونی است و پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر است.
- (۴) فردی که با تلاش و پشتکار خود در یکی از عرصه‌های اجتماعی دست به نوآوری می‌زند و از این طریق، موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می‌بخشد، مورد تأیید جامعه واقع می‌شود.

۳۴- هر یک از موارد زیر، به ترتیب مصداق چه نوع جامعه‌ای است؟

- مالکیت ثروت همراه با شغل را از پایه‌های اساسی هویت‌یابی می‌داند.
 - امکان رأی‌دادن به قوانین الهی در آن وجود ندارد.
 - صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌کند.
 - در این جامعه، محرومان با انسداد اجتماعی مواجه‌اند.
- (۱) سرمایه‌داری - سکولار - آپارتاید - جامعه‌ای که رده‌بندی موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر سرمایه اقتصادی قرار می‌دهد.
 - (۲) فئودالی - دنیوی - جدانژادی - جامعه‌ای که موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر ویژگی‌های انتسابی قرار می‌دهد.
 - (۳) سرمایه‌داری - دنیاگریز - سکولار - جامعه‌ای که مبتنی بر ویژگی‌های اکتسابی است.
 - (۴) ارباب رعیتی - سکولار - آپارتاید - جامعه‌ای که رده‌بندی موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر منابع قدرت قرار می‌دهد.

۳۵- به ترتیب علت، معنا یا مفهوم و پیامد هر یک از موارد زیر چیست؟

- پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی
 - انسداد اجتماعی
 - استفاده از شیوه‌های غیررسمی تشویق و تنبیه
- (۱) فواید و کارکردهای طبقه سوم - بسته‌بودن راه هر نوع تحرک اجتماعی - روش مورد استفاده خانواده و دوستان
 - (۲) پذیرش معیار فایده‌مندی طبقه متوسط توسط عموم مردم - مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی - آثار و نتایج عمیق‌تر
 - (۳) از بین رفتن اعتبار اشراف و رعیت در جوامع فئودالی - بازبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی نزولی - تأثیر کم‌تر
 - (۴) معرفی اشراف به عنوان مصرف‌کننده توسط طبقه متوسط - مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی برای گروهی خاص - آثار معنوی و دنیوی

عربی، زبان قرآن دهم

• عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۳۶ - ۴۳):

۳۶- ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾: بگو ...

(۱) که در زمین سیر کردید و دیدید که [خدا] چطور خلقت را شروع کرده است!

(۲) در زمین بگردید و بنگرید چگونه [خدا] آفرینش را آغاز کرده است!

(۳) در زمین بگردید، پس نگاه کنید که چگونه خلقت آغاز شده است!

(۴) در زمین حرکت کنید و چگونگی آغاز آفرینش را بنگرید!

۳۷- «لَا يَتَأَثَّرُ جِسْمُ الْبَطِّ بِالسَّابِ وَجُودِ غُدَّةٍ بِالْقُرْبِ مِنْ ذَنْبِهِ تَنْشُرُ زَيْتًا خَاصًّا عَلَى جِلْدِهِ»:

(۱) بدن اردک به سبب وجود غده‌ای نزدیک دمش و پخش شدن روغن مخصوص روی پوستش تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد!

(۲) بدن اردک به دلیل غده‌ای که نزدیک دمش وجود دارد، روغن ویژه‌ای را روی پوستش پخش می‌کند تا تحت تأثیر

آب قرار نگیرد!

(۳) به سبب غده‌ای که نزدیک دم اردک وجود دارد روغن خاصی روی پوستش پخش می‌شود که آب، جسمش را تحت تأثیر

قرار نمی‌دهد!

(۴) بدن اردک به دلیل وجود غده‌ای نزدیک دمش که روغنی خاص را روی پوستش پخش می‌کند، تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد!

۳۸- «قَدْ قَامَتْ مُنَظَّمَةُ الْيُونِسْكَو بِتَسْجِيلِ مَدُنِ بِلَادِنَا التَّارِيخِيَّةِ فِي قَائِمَةِ التَّرَاثِ الْعَالَمِيِّ لِأَنَّهَا تَجْذِبُ كَثِيرًا مِنَ السَّائِحِينَ إِلَيْهَا»:

(۱) سازمان یونسکو شهرهای تاریخی را در کشورمان در لیست میراث جهانی ثبت کرد، زیرا آن‌ها خیلی از گردشگران

را به خود جذب می‌کنند!

(۲) سازمان یونسکو به ثبت کردن شهرهای تاریخی کشور ما در فهرست میراث جهانی خود پرداخته است، زیرا این شهرها

گردشگران زیادی را به خود جذب می‌کنند!

(۳) سازمان یونسکو به ثبت شهرهای تاریخی کشورمان در لیست میراث جهانی اقدام کرده است، زیرا آن‌ها بسیاری از

گردشگران را به خود جذب می‌کنند!

(۴) اقدام سازمان یونسکو در ثبت تاریخی شهرهای کشورمان در لیست میراث جهانی بسیاری از گردشگران را به خود

جذب کرده است!

۳۹- «تَنَوُّعُ الْمَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ فِي إِيرَانَ يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا لِرُؤْيَا جَمَالِ آثَارِهَا وَطَبِيعَتِهَا الْخَلَابَةِ»:

(۱) آثار تاریخی در ایران متنوع است و گردشگران را تشویق می‌کند که برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابش به آن سفر کنند!

(۲) تنوع آثار تاریخی در ایران گردشگران را به سفر به آن برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابش تشویق می‌کند!

(۳) آثار متنوع تاریخی در ایران مشوق گردشگران در سفر به آن برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابش است!

(۴) تنوع آثار تاریخی در ایران گردشگران را به سفر به آن برای دیدن آثار زیبا و طبیعت جذابش تشویق می‌کند!

۴۰- عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) مَا قَسَمَ اللَّهُ لِلْعِبَادِ شَيْئاً أَفْضَلَ مِنَ الْعَقْلِ: خداوند به چیزی بهتر از عقل برای بندگان قسم نخورد!
- (۲) أَطُولُ كَهْفٍ مَائِيٍّ فِي الْعَالَمِ يَقَعُ فِي هَمْدَانٍ: طولانی‌ترین غار آبی در جهان در همدان واقع شده است!
- (۳) لَا يَذْهَبُ الزُّوَارُ إِلَى الْمَدَائِنِ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ: زائران جز اندکی از آن‌ها به مدائن نمی‌روند!
- (۴) يَرَى بَعْضُ السَّائِحِينَ إِيْرَانَ بِلْداً مُمْتَازاً لِقَضَاءِ الْعُطْلَاتِ: برخی گردشگران، ایران را سرزمینی عالی برای گذراندن تعطیلات می‌بینند!

۴۱- عَيْنُ الصَّحِيح:

- (۱) لِلْغُرَابِ صَوْتُ يُحَذِّرُ بِهِ بَقِيَّةَ الْحَيَوَانَاتِ حَتَّى تَبْتَعدَ سَرِيعاً عَنْ مِْنطَقَةِ الْخَطَرِ: کلاغ صدایی دارد که با آن به بقیه حیوانات هشدار می‌دهد تا از منطقه خطر با سرعت دور شوند!
- (۲) فِي إِيْرَانِ صِنَاعَاتٌ يَدْوِيَّةٌ يَشْتَرِيهَا السَّائِحُونَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ: در ایران صنایع دستی وجود دارد که گردشگران از هر جای جهان آن‌ها را می‌خرند!
- (۳) أَلَذَنْبُ عُضْوٍ فِي جِسْمٍ كَثِيرٍ مِنَ الْحَيَوَانَاتِ تُحَرِّكُهُ غَالِباً لِطَرْدِ الْحَشَرَاتِ: دم در بدن بسیاری از حیوانات عضوی است که معمولاً برای راندن حشرات حرکت می‌کند!
- (۴) دَوْلَةُ إِيْرَانِ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَحْصُلَ مِنَ السِّيَاحَةِ عَلَى ثَرَوَةٍ عَظِيمَةٍ بَعْدَ النَّفْطِ: کشور ایران توانسته بعد از نفت از گردشگری ثروت بزرگی را به دست آورد!

۴۲- «بعضی از پرندگان و حیوانات با غریزه‌شان گیاهان دارویی را می‌شناسند!»:

- (۱) تَعْرِفُ بَعْضُ الطَّائِرَاتِ وَ الْحَيَوَانَاتِ بَغْرِيزَتِهِنَّ الْأَعْشَابَ الطَّيْبَةَ!
- (۲) إِنَّ بَعْضَ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ تَعْرِفُ بَغْرِيزَتَهَا الْأَعْشَابَ الطَّيْبَةَ!
- (۳) إِنَّ بَعْضاً مِنَ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ تَعْرِفُ النَّبَاتِ الطَّيْبِ بَغْرِيزَتَهَا!
- (۴) يَعْرِفُنَ بَعْضُ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ النَّبَاتَاتِ الطَّيْبَةَ بَغْرِيزَتَهَا!

۴۳- عَيْنُ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ: «صَدْرُ الْعَاقِلِ، صُنْدُوقُ سِرِّهِ»:

- (۱) راز و رمز عاشقی بی‌پردگی‌ست سرّ موجود در وجود دلدادگی‌ست
- (۲) راز دل پیش دوستان مگشای گر نخواهی که دشمنان دانند
- (۳) راز دل به کس بگم که گوش دهد نه آن کس که گوش دهد و پشت نهد
- (۴) خواهم که بگویم به تو این راز مگو گویم به تو اما به کس این راز، مگو

• إقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ (۴۴ - ۴۶):

مُنْظَمَةُ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ أَسَّسَتِ الْيُونِسْكَو، وَ هَدَفُهُ الرَّئِيسِيُّ هُوَ اسْتِقْرَارُ السَّلَامِ وَ الْأَمْنِ عَنِ طَرِيقِ إِيجَادِ التَّعَاوُنِ بَيْنَ دُولِ الْعَالَمِ. إِنَّ مَقَرَّهَا الرَّئِيسِيَّ فِي بَارِيس. إِحْدَى مَسْئُولِيَّاتِ الْيُونِسْكَو إِعْلَانُ قَائِمَةِ أَمَاكِنِ الثَّرَاثِ الثَّقَافِيِّ وَ التَّارِيخِيِّ الْعَالَمِيِّ وَ حِمَايَتِهَا. سَجَلَتِ مُنْظَمَةُ الْيُونِسْكَو مَعَالِمَ تَارِيخِيَّةٍ وَ ثَقَافِيَّةٍ إِيْرَانِيَّةٍ فِي قَائِمَةِ الثَّرَاثِ الْعَالَمِيِّ؛ مِنْهَا: آثَارُ بَرَسَبُولِيسَ وَ مَقْبَرَتَا حَافِظٍ وَ سَعْدِيِّ فِي مُحَافَظَةِ فَارِسَ، وَ «حَمَامَ كُنْجَعَلِي خَان» فِي مُحَافَظَةِ كِرْمَانِ الْمَشْهُورَةِ بِإِنْتَاكِ الْفُسْتُوقِ وَ السَّجَادِ، وَ تَبْرِيزَ وَ سَوَقَهَا الْمَشْهُورَةَ بِأَنَّهَا أَكْبَرُ سَوَاقٍ مُسَقَّفَةٍ فِي الْعَالَمِ، وَ الْمُحَافَظَاتُ الشَّمَالِيَّةُ الثَّلَاثُ عَلَى شَاطِئِ بَحْرِ طَبْرِسْتَانِ وَ كَانَتْهَا قِطْعَةً مِنَ الْجَنَّةِ فَهِيَ مُنَاسِبَةٌ لِلِبِطَاقَاتِ الْبَرِيدِيَّةِ.

٤٤- عَيْنِ الصَّحِيحِ حَسَبَ النَّصِّ:

(١) السَّوْقُ الْمُسَقَّفَةُ فِي تَبْرِيزٍ مُنَاسِبَةٍ لِلْبِطَاقَاتِ الْبَرِيدِيَّةِ!

(٢) مَقَرُّ الْيُونِسْكَو الرَّئِيسِيِّ فِي عَاصِمَةِ الْفَرَنْسِيَّةِ!

(٣) أَسَّسَ الْيُونِسْكَو مُنْظَمَةَ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ!

(٤) مُحَافَظَةُ فَارِسَ مَشْهُورَةٌ بِسَجَاجِيدِهَا!

٤٥- عَيْنِ الْخَطَا حَسَبَ النَّصِّ:

(١) لَا تُسَجَّلُ مُنْظَمَةُ الْيُونِسْكَو فِي قَائِمَةِ التُّرَاثِ الْعَالَمِيِّ إِلَّا أَمَاكُنَ النَّقَافِيِّ!

(٢) كَانَ حَافِظٌ وَ سَعْدِيٌّ يَعِيشَانِ فِي مَدِينَةٍ وَاحِدَةٍ!

(٣) يُوجَدُ اسْتِقْرَارُ السَّلَامِ وَالْأَمْنِ عَنْ طَرِيقِ التَّعَاوُنِ بَيْنَ دُولِ الْعَالَمِ!

(٤) الْمُحَافَظَاتُ الشَّمَالِيَّةُ الثَّلَاثُ عَلَى شَاطِئِ بَحْرِ طَبْرِسْتَانِ قِطْعَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ!

٤٦- عَيْنِ الْخَطَا لِلْكَلِمَاتِ الْمَعِينَةِ فِي النَّصِّ:

(١) أَسَّسَتْ: فَعْلٌ مَاضٍ مِنْ بَابِ تَفْعِيلٍ (لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ وَاحِدٌ) - مَفْرَدٌ مُؤَنَّثٌ غَائِبٌ - مُتَعَدٍّ / فَعْلٌ وَ «الْيُونِسْكَو» فَاعِلُهُ

(٢) التَّعَاوُنُ: اسْمٌ - مَصْدَرٌ مِنْ مَزِيدٍ ثَلَاثِيٍّ مِنْ فَعْلٍ «تَعَاوَنَ» - مَفْرَدٌ مَذَكَّرٌ / مُضَافٌ إِلَيْهِ

(٣) الْمَشْهُورَةُ: اسْمٌ عَلَى وَزْنِ «مَفْعُولٍ» - مَفْرَدٌ - مُؤَنَّثٌ / صِفَةٌ وَ مَوْصُوفُهُ «سَوْقٌ»

(٤) مُنَاسِبَةٌ: اسْمٌ (عَلَى وَزْنِ «مُفَاعِلَةٍ») - مَفْرَدٌ مُؤَنَّثٌ / خَبَرٌ لِلْمَبْتَدَأِ: «هِيَ»

• عَيْنِ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٤٧ - ٥٠):

٤٧- عَيْنِ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

(١) شَهِدَتْ إِيْرَانُ فِي السَّنَوَاتِ الْأَخِيرَةِ نُمُوًّا مَلْحُوظًا فِي السِّيَاحَةِ!

(٢) تَسْتَعْمَلُ الْحَيَوَانَاتُ الْعُشْبَ الْمُنَاسِبَ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ!

(٣) يُرْسِلُ الْغُرَابُ أَخْبَارَ الْغَابَةِ إِلَى بَقِيَةِ الْحَيَوَانَاتِ!

(٤) لِسَانُ الْقِطِّ مَمْلُوءٌ بِغَدِيدٍ تَفَرُّزٌ سَائِلًا مُطَهَّرًا!

٤٨- عَيْنِ مَا فِيهِ الْفَاعِلُ مَوْصُوفٌ وَ الْمَفْعُولُ مُضَافٌ:

(١) تُحَوَّلُ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةُ ظِلَامَ الْبَحْرِ إِلَى نَهَارٍ مُضِيٍّ!

(٢) تَسْتَخْدِمُ الطُّيُورُ بَغْرِيزَتَهَا الْأَعْشَابَ الطَّبِّيَّةَ فِي عِلَاجِهَا!

(٣) تَعِيشُ حَيَوَانَاتٌ مَائِيَّةٌ فِي أَعْمَاقِ الْمَحِيْطِ!

(٤) نَذْكُرُ قِسْمًا آخَرَ مِنْ مَنَاطِقِ الْجَذْبِ السِّيَاحِيِّ فِي إِيْرَانِ!

٤٩- عَيْنِ مَا فِيهِ الْخَبَرُ مِنْ نَوْعِهِ (الِاسْمِ وَ الْجُمْلَةِ):

(١) عَلِيٌّ صَدَرَ كَهْفٌ فِي هَمْدَانَ وَ هُوَ مِنْ أَطْوَلِ الْكَهَوفِ الْمَائِيَّةِ فِي الْعَالَمِ!

(٢) بَعْضُ الْحَيَوَانَاتِ تَسْتَفِيدُ مِنَ الْأَعْشَابِ الطَّبِّيَّةِ لِلْمُعَالَجَةِ!

(٣) عَيْنُ الْبُومَةِ لَا تَتَحَرَّكُ، وَ هِيَ ثَابِتَةٌ!

(٤) الْعُشْبُ الْمُنَاسِبُ يُسْتَخْدَمُ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ!

٥٠- عَيْنِ الْمَفْعُولِ يَخْتَلِفُ عَنِ الْبَاقِي:

(١) يَأْتِي بَعْضُ السَّائِحِينَ إِلَى إِيْرَانِ وَ تَجَذِّبُهُمْ مَعَالِمُهَا التَّارِيخِيَّةُ!

(٢) أَعْرِفْهُ، إِنَّهُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ وَ أَصْلُهُ مِنْ إِصْفَهَانَ!

(٣) الْحَرْبَاءُ عَيْنَاهَا مُتَحَرِّكَتَانِ وَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُدِيرَهُمَا فِي اتِّجَاهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!

(٤) قَدْ أَنْشَدَ شَاعِرَانِ كَبِيرَانِ قَصِيدَتَيْنِ عِنْدَ مُشَاهَدَةِ إِيْوَانَ كِسْرَى!

تاریخ دهم

۵۱- محققى به پژوهش درباره روابط ایران و روم در دوره ساسانیان پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟

- (۱) در جریان جنگ ایران و روم، شهر شوش به تسخیر رومیان درآمد.
- (۲) کراسوس به منطقه بین‌النهرین هجوم آورد، اما در جایی به نام حرّان، از سپاه ایران به سختی شکست خورد.
- (۳) بر سر تسلط بر برخی سرزمین‌های مرزی، به‌ویژه منطقه ارمنستان، اختلاف و درگیری وجود داشت.
- (۴) در نبردهای دوره خسرو پرویز، ساسانیان نتوانستند به پیروزی دست پیدا کنند.

۵۲- کدام گزینه درباره شهر بابل درست است؟

- (۱) بابل توسط یکی از پادشاهان هخامنشی در سال ۴۳۹ ق.م. فتح شد.
 - (۲) در سده ششم پیش از میلاد مردمان و اقوامی با خاستگاه اجتماعی و فرهنگی گوناگون در بابل می‌زیستند.
 - (۳) اسکندر مقدونی در ۳۴۳ ق.م. در بابل درگذشت.
 - (۴) داریوش فرمان داد تا ماجرای فتح صلح‌آمیز بابل را بر لوحی استوانه‌ای از گِل رُس به زبان بابلی بنویسند.
- ۵۳- در کدام مورد، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

الف) پایان یافتن حاکمیت آشوریان

ب) همدستی بزرگان کشور بر ضد آستیاگ

ج) به حکومت رسیدن هووخشتر

د) بنای شهر اکباتان

۵۴- در کدام گزینه به نقش گوماته مغ در رویدادهای عصر هخامنشی اشاره شده است؟

- (۱) از جمله اشرافی بود که توسط کورش بزرگ سرکوب شد.
- (۲) از سران خاندان‌های بزرگ پارسی به شمار می‌رفت که با داریوش بزرگ هم‌پیمان شد.
- (۳) در بحبوحه به قدرت رسیدن داریوش یکم، علیه هخامنشیان شورید.
- (۴) نقش مؤثری در به قدرت رسیدن کورش بزرگ داشت.

۵۵- کدام گزینه به درستی دوره پادشاهی اردشیر دوم را توصیف می‌کند؟

- (۱) خاندان هخامنشی دچار تفرقه درونی شد.
- (۲) افرادی که ممکن بود ادعای شاهی بکنند، به قتل رسیدند.
- (۳) اسکندر مقدونی با سپاهی بسیار قوی و آموزش‌دیده به ایران تاخت.
- (۴) مصر مجدد به قلمروی هخامنشیان ضمیمه شد.

۵۶- کدام افراد از خاندان‌های هخامنشی و ساسانی در راستای رسیدن به اهداف سیاسی و نظامی خود از نیروهای خارجی کمک گرفتند؟

(۱) داریوش سوم - خسرو انوشیروان	(۲) کورش کوچک - خسرو انوشیروان
(۳) کورش کوچک - خسرو پرویز	(۴) داریوش سوم - خسرو پرویز

۵۷- در کدام گزینه حکومت ملوک طوایفی به طور کامل و صحیح تعریف شده است و به یکی از مصادیق آن در ایران

باستان اشاره شده است؟

- (۱) تعدادی از حکومت‌های مستقل بود که با هم یک حکومت مرکزی تشکیل می‌دادند و در جنگ‌ها متحد می‌شدند. - اشکانیان
- (۲) تعدادی از حکومت‌های مستقل بود که با هم یک حکومت مرکزی تشکیل می‌دادند و در جنگ‌ها متحد می‌شدند. - ساسانیان
- (۳) مجموعه‌ای از حکومت‌های نیمه‌مستقل بود که به حکومت مرکزی مالیات و نیروی نظامی می‌داد. - ساسانیان
- (۴) مجموعه‌ای از حکومت‌های نیمه‌مستقل بود که به حکومت مرکزی مالیات و نیروی نظامی می‌داد. - اشکانیان

۵۸- کدام گزینه مطلب درستی را درباره رویدادهای مرتبط با تأسیس سلسله اشکانیان بیان می‌کند؟

- (۱) بیش از صد سال پس از انقراض هخامنشیان، سلسله اشکانیان تأسیس شد و سلوکیان از ایران بیرون رانده شدند.
- (۲) ارشک ابتدا بر فرمانروای سلوکی در ناحیه‌ای در حوالی قوچان امروزی شورید و پارت و گرگان را از دست سلوکیان خارج کرد.
- (۳) اشکانیان با استفاده از جنگاوران قبایل غرب ایران که در سوارکاری و تیراندازی با کمان مهارت فراوان داشتند، سپاه ورزیده‌ای را تشکیل دادند.
- (۴) اشکانیان بلافاصله پس از تشکیل سپاه، موفق شدند سلوکیان را به طور کامل از ایران بیرون کنند.

۵۹- دوره حکومت کدام پادشاهان، به ترتیب در عصر «اشکانی» و «ساسانی»، دوره تثبیت به شمار می‌رود؟

- (۱) مهرداد دوم - شاپور یکم
- (۲) مهرداد اول - خسرو انوشیروان
- (۳) ارد دوم - شاپور دوم
- (۴) ارد اول - شاپور دوم

۶۰- کدام گزینه به یکی از علل سقوط اشکانیان اشاره کرده است؟

- (۱) نافرمانی حاکمان محلی از خاندان اشکانی در پی ضعف ناشی از حملات خارجی
- (۲) کاهش توان اقتصادی حکومت به سبب طغیان رودخانه‌های دجله و فرات
- (۳) نارضایتی توده مردم از حکومت به سبب وجود نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی
- (۴) شورش مکرر فرماندهان نظامی و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی

جغرافیای دهم

۶۱- هر یک از ویژگی‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر است؟

الف) بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارند و حداقل در ۸ ماه از سال بارش‌ها تداوم دارد.

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، این نوع کانون‌ها شکل می‌گیرد.

ج) کانون آبگیری که در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

۱) دائمی - اتفاقی - فصلی
۲) فصلی - اتفاقی - دائمی

۳) فصلی - دائمی - اتفاقی
۴) دائمی - فصلی - اتفاقی

۶۲- براساس موارد مطرح‌شده کدام گزینه درست است؟

الف) امتداد از شمال به جنوب
ب) امتداد از غرب به شرق

ج) طول آن حدود ۱۲۰۰ کیلومتر
د) طول آن ۹۰۰ کیلومتر

ه) عرض متوسط ۳۰۰ کیلومتر
و) عرض متوسط ۲۵۰ کیلومتر

۱) موارد «الف»، «ج» و «ه» با ویژگی‌های دریای خزر مطابقت دارد که نام خارجی آن کاسپین است.

۲) موارد «الف»، «و» و «د» با ویژگی‌های دریای خزر مطابقت دارد که سطح آب آن حدود ۲۸ متر پایین‌تر از سطح آب‌های آزاد است.

۳) موارد «ب»، «و» و «د» با ویژگی‌های دریای خزر مغایرت دارد و این دریا باقی‌مانده دریای عظیم تتیس است.

۴) موارد «الف» و «د» با ویژگی‌های خلیج فارس مغایرت دارد و طویل‌ترین رود و تنها رود قابل کشتی‌رانی ایران به آن می‌ریزد.

۶۳- کدام گزینه در مورد «حوضه آبریز» درست است؟

۱) مکان‌هایی در مناطق مرتفع کوهستانی که سرچشمه رودهای متعددی هستند و به سه دسته دائمی، فصلی و اتفاقی تقسیم می‌شوند.

۲) محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت کرده و به سه دسته دائمی، فصلی و اتفاقی تقسیم می‌شود.

۳) محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت کرده و به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم می‌شود.

۴) مکان‌هایی در مناطق مرتفع کوهستانی که سرچشمه رودهای متعددی هستند و به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم می‌شوند.

۶۴- با توجه به موارد زیر، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

الف) این دریاچه‌ها در فصول پر بارش وسعت بیشتری پیدا می‌کنند.

ب) اغلب در نیمه غربی کشور قرار دارند.

ج) از نظر شرایط آب‌وهوایی در نواحی مرطوب و نیمه‌مرطوب کشور قرار دارند.

د) تعدادی از دریاچه‌های ایران در استان فارس واقع شده‌اند.

۶۵- در کدام گزینه ویژگی‌ها و دلایل اهمیت «دریاچه چیچست» به درستی بیان شده است؟

(الف) وجود جزایر متعدد به عنوان محل زندگی انواع پرندگان مهاجر

(ب) برخورداری از ارزش‌های بی‌نظیر طبیعی و اکولوژیک

(ج) مورد استفاده قرار گرفتن املاح و رسوبات آن برای درمان امراض پوستی

(د) اعتدال‌بخشیدن به آب‌وهوای منطقه

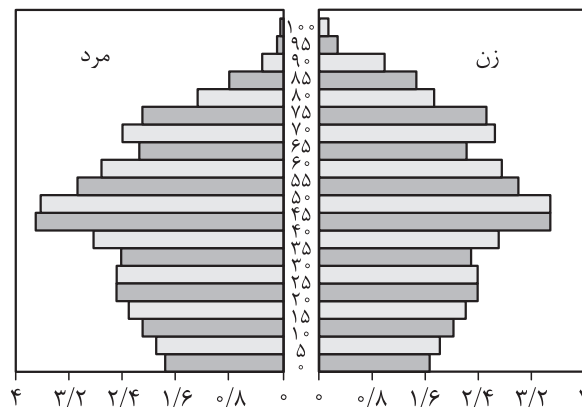
(ه) بزرگ‌ترین دریاچه آب شور جهان

(و) دومین دریاچه بزرگ داخلی کشور

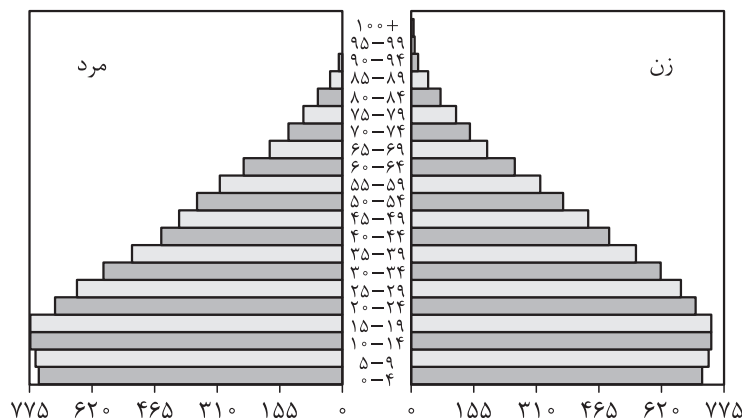
(۱) «الف»، «ب»، «ج» و «و» (الف)، «ج»، «د» و «ب»

(۳) «الف»، «ب»، «د» و «ه» (۴) «ه»، «ج»، «د» و «و»

۶۶- با توجه به تصاویر و عبارت‌های داده‌شده، کدام گزینه درست است؟

الف) هرم سنی آلمان

ب) هرم سنی اکوادور

(الف) درصد میزان رشد موالید در کدام کشور بیشتر است؟

(ب) کدام کشور درصد جمعیت فعال اقتصادی بیشتری دارد؟

(ج) اگر سیاست‌های جمعیتی به همین صورت ادامه یابد، این دو کشور با چه پیامدهایی مواجه‌اند؟

(۱) اکوادور - آلمان - کشور آلمان به سمت سالمندی و کهنسالی می‌رود و جمعیت فعال آن کاهش می‌یابد.

(۲) آلمان - اکوادور - تعادل سنی و جنسی کشور آلمان از بین می‌رود و نیروی دفاعی کشور تضعیف می‌شود.

(۳) اکوادور - آلمان - کشور اکوادور با مشکلات و موانعی بر سر راه توسعه اقتصادی خود مواجه می‌شود.

(۴) آلمان - اکوادور - جمعیت فعال اقتصادی کشور اکوادور افزایش می‌یابد، اما تعادل جمعیتی آن به هم می‌ریزد.

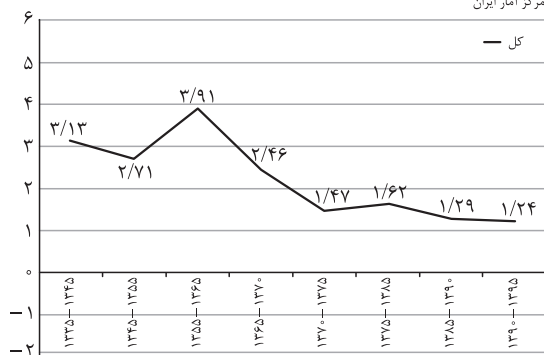
۶۷- اگر میزان جمعیت کشور «الف» ۴۰ میلیون نفر و میزان موالید آن ۱ میلیون نفر و میزان مرگ و میر آن ۲۰۰ هزار نفر در سال باشد و میزان جمعیت کشور «ب» ۸۰ میلیون نفر و میزان موالید آن ۱/۲ میلیون نفر و میزان مرگ و میر آن ۴۰۰ هزار نفر باشد، در کدام کشور زمان دو برابر شدن جمعیت طولانی تر است و این میزان چند برابر کشور دیگر است؟

- (۱) کشور «الف» - سه برابر
(۲) کشور «ب» - سه برابر
(۳) کشور «الف» - دو برابر
(۴) کشور «ب» - دو برابر

۶۸- با توجه به نمودار داده شده، طی چه سال هایی در مقایسه با دوره های قبلی، میزان رشد جمعیت با روند کاهشی مواجه شد و دلیل این امر چه بود؟

درد متوسط رشد سالانه جمعیت: ۱۳۹۵-۱۳۳۵

(۱) ۷۵ - ۱۳۶۵ - جنگ تحمیلی ایران و عراق

(۲) ۶۵ - ۱۳۵۵ - اجرای سیاست های جمعیتی با رویکرد کنترل موالید

(۳) ۷۵ - ۱۳۶۵ - اجرای سیاست های جمعیتی با رویکرد کنترل موالید

(۴) ۶۵ - ۱۳۵۵ - جنگ تحمیلی ایران و عراق

۶۹- کدام عبارت درست است؟

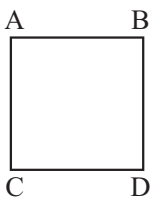
- (۱) جمعیت کره زمین از لحاظ تعداد، جز در زمان های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در طول زمان نسبت جنسی در کشورها دچار تغییراتی می شود.
(۲) جمعیت کره زمین از لحاظ جنسیتی، جز در مکان های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در مکان های مختلف نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می شود.
(۳) جمعیت کره زمین از لحاظ جنسیتی، جز در زمان های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در طول زمان نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می شود.
(۴) جمعیت کره زمین از لحاظ سنی، جز در مکان های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در مکان های مختلف نسبت جنسی در کشورها دچار تغییراتی می شود.

۷۰- در کدام گزینه عوامل انسانی در مهاجرت نقش اساسی داشتند؟

- (الف) شاه عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل گُرد را به نواحی شمال شرقی ایران فرستاد.
(ب) خشک شدن منابع آب منطقه سیستان باعث مهاجرت سیستانی ها به سرزمین گرگان شد.
(ج) آریایی ها از شمال دریای خزر به علت سرما و از دست دادن چراگاه ها، به سمت جنوب دریای خزر (ایران) مهاجرت کردند.
(د) پس از اصلاحات ارضی در دهه ۴۰، تعداد زیادی از روستائیان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند.

- (۱) «الف» و «د» (۲) «ب» و «ج» (۳) «الف» و «ج» (۴) «ب» و «د»

منطق دهم

۷۱- با توجه به این شکل مربع تقابل، کدام یک از گزینه‌های زیر قابل پذیرش است؟

- (۱) متضاد متداخل قضیه «بعضی الف ب است» $\leftarrow D$
- (۲) متناقض متداخل قضیه «هر الف ب است» $\leftarrow B$
- (۳) متداخل متضاد قضیه «هیچ الف ب نیست» $\leftarrow C$
- (۴) متناقض متداخل تحت تضاد قضیه «بعضی الف ب نیست» $\leftarrow A$

۷۲- متناقض کدام یک از قضایا در عبارت زیر دیده می‌شود؟

«بسیاری روزها در انتظار گذشت. او برای دیدن فرزندش ماه‌ها صبر را به تماشا نشست. هیچ‌یک از رنج‌هایش، در مقابل دلتنگی، قابل توجه نبودند، برای او روزهایی که با گریه می‌گذشت از بقیه روزها سخت‌تر بود. یک خبر می‌توانست حال او را دگرگون بسازد، اما حتی یک پیغام به دست او نرسید.»

- (۱) همه رنج‌هایش قابل توجه بودند.
- (۲) برخی روزها سخت‌تر نبودند.
- (۳) پیغام‌هایی به دستش رسیدند.
- (۴) همه روزها در انتظار گذشت.

۷۳- بررسی صدق و کذب در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) از کذب قضیه بعضی نویسندگان برنده جایزه نوبل هستند به کذب قضیه بعضی نویسندگان برنده جایزه نوبل نیستند، پی می‌بریم.
- (۲) از صدق قضیه همه فنانوردان با دستگاه‌های شبیه‌ساز تمرین می‌کنند به تمرین نکردن برخی از آن‌ها با این دستگاه‌ها پی می‌بریم.
- (۳) از کذب قضیه هر فیلسوفی با منطق آشنایی دارد به نامعلوم بودن صدق قضیه هیچ فیلسوفی منطق نمی‌داند، پی می‌بریم.
- (۴) از کذب قضیه هیچ‌یک از دوزیستان مهره‌دار نیستند به این نتیجه برسیم که نمی‌توان گفت بعضی از دوزیستان مهره‌دار نیستند.

۷۴- A و B به ترتیب باید کدام یک از محصورات چهارگانه باشند تا شرط‌های «الف» و «ب» در مورد آن‌ها کاذب باشد؟

- الف) اگر A را عکس مستوی کنیم می‌توان یک قضیه متناقض با سور کلی برای آن فرض کنیم.
- ب) اگر B را قضیه‌ای صادق در نظر بگیریم می‌توان سه تقابل صادق یا کاذب از آن نتیجه‌گیری کرد.
- (۱) سالبه کلی - موجبه جزئی یا سالبه جزئی
 - (۲) موجبه کلی - موجبه جزئی یا سالبه جزئی
 - (۳) سالبه کلی یا موجبه کلی - موجبه جزئی
 - (۴) سالبه کلی - سالبه جزئی یا موجبه کلی

۷۵- کدام گزینه با توجه به عکس مستوی و قواعد آن نادرست است؟

- (۱) در صورتی که از یک قضیه بتوان عکس مستوی صادق به دست آورد، به صدق آن قضیه پی می‌بریم.
- (۲) در ساختن عکس مستوی جابه‌جا کردن موضوع و رعایت بقای صدق از شروط ضروری هستند.
- (۳) نمی‌توان از قضیه سالبه جزئی، قاعده‌ای به دست آورد که عکس آن همواره صادق و معتبر باشد.
- (۴) در صورتی که عکس مستوی یک قضیه موجبه کلی کاذب باشد، ضرورتاً خود آن نیز کاذب است.

۷۶- به ترتیب در هر یک از موارد زیر در صورت کذب قضیه نخست، صدق یا کذب قضیه دوم را مشخص کنید و نام رابطه میان آن‌ها را بیان کنید.

- (الف) هیچ انسانی دوستدار نظم و قانون نیست. ← هر انسانی به نظم و قانون علاقه دارد.
 (ب) برخی دانشجویان از پایان‌نامه خود دفاع کرده‌اند. ← اکثر دانشجویان از پایان‌نامه خود دفاع نکرده‌اند.
 (۱) نامعلوم؛ تضاد - صادق؛ تداخل تحت تضاد
 (۲) صادق؛ تضاد - نامعلوم؛ عکس مستوی
 (۳) نامعلوم؛ تناقض - صادق؛ عکس مستوی
 (۴) صادق؛ تناقض - نامعلوم؛ تداخل تحت تضاد

۷۷- شکل کدام قیاس با بقیه متفاوت است؟

- (۱) بعضی انسان‌ها به فلسفه می‌پردازند؛ هر کسی که به فلسفه می‌پردازد به دنبال دانش است؛ پس بعضی انسان‌ها به دنبال دانش‌اند.
 (۲) هر پرنده‌ای در دسته تخم‌گذاران است؛ بعضی تخم‌گذاران جانداران خونگرم هستند؛ پس بعضی پرندگان جزء جانداران خونگرم هستند.
 (۳) هیچ‌یک از کتاب‌های درسی رایگان نیستند؛ برخی کتاب‌های رایگان در غرفه ما هستند؛ پس برخی کتاب‌های غرفه ما کتاب درسی نیستند.
 (۴) برخی از روزهای سال مناسبت ملی هستند؛ همه مناسبت‌های ملی در تاریخ ثبت می‌شوند؛ پس برخی روزهای سال در تاریخ ثبت می‌شوند.

۷۸- در چند مورد از قیاس‌های زیر حد وسط به درستی تکرار نشده است؟

- معشوق مانند ماه است؛ ماه زیبا است؛ پس معشوق زیبا است.
- فروردین ماه است؛ ماه کروی شکل است؛ پس فروردین کروی شکل است.
- ماه کره آسمانی است؛ ماه عاشقش را ترک کرد؛ پس کره آسمانی عاشقش را ترک کرد.
- هر ماه فرصتی دوباره است؛ برخی ماه‌های سال سی روز دارند؛ پس برخی فرصت‌های دوباره سی روز دارند.

- (۱) چهار (۲) سه
(۳) دو (۴) یک

۷۹- کدام گزینه درباره قانون نتیجه قیاس نادرست است؟

- (۱) برای نتیجه‌گیری از مقدمات، وجود حد وسط و تکرار درست لفظی و معنایی آن لازم است.
 (۲) پس از حذف حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول نتیجه از مقدمه دوم به دست می‌آید.
 (۳) اگر دو مقدمه قیاس اقترانی قضایی با سور کلیه باشند، سور نتیجه هم ضرورتاً سور کلی «هر» یا «هیچ» خواهد بود.
 (۴) سور و نسبت نتیجه از اخس مقدمتین پیروی می‌کند، برای مثال اگر مقدمه سالبه داشته باشیم، نتیجه قیاس هم سالبه خواهد بود.

۸۰- قیاسی در شکل چهارم داریم که یکی از مقدمات آن «هیچ الف ب نیست» و نتیجه آن «بعضی ج الف نیست» می‌باشد.

مقدمه دیگر این قیاس کدام یک از قضایای زیر است؟

- (۱) بعضی ج ب است. (۲) بعضی ب ج است.
(۳) بعضی ج الف است. (۴) بعضی الف ج است.

اقتصاد دهم

۸۱- در یک جامعه فرضی براساس یک بررسی آماری، تعداد صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها در طی یک دوره زمانی مشخص، ۳۰ درصد افزایش یافته است. در این صورت:

- (۱) تقاضاکنندگان نیروی کار افزایش یافته.
 (۲) مازاد تقاضای نیروی کار به وجود می‌آید.
 (۳) عرضه‌کنندگان نیروی کار افزایش یافته.
 (۴) مازاد عرضه نیروی کار به وجود می‌آید.

۸۲- به کدام یک از دلایل زیر مردم پول‌های خود را به تجار یا صرافان معتبر می‌سپردند و در مقابل رسید معتبر از آن‌ها دریافت می‌کردند؟

- (۱) سهولت در معاملات و اصل اعتماد
 (۲) سهولت در حمل‌ونقل و اصل اعتماد
 (۳) در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات
 (۴) رونق روزافزون تجارت که این رسیده‌ها را برای مردم آن زمان به وجود آورده بود.

۸۳- کدام گزینه از ویژگی‌های پول‌های الکترونیکی محسوب نمی‌شود؟

- (۱) ثبت در کارت‌های بانکی
 (۲) قابل انتقال در شبکه‌های ارتباطی
 (۳) آسان‌سازی خرید و فروش و انتقال دارایی
 (۴) گسترش ارتباطات بانکی و الکترونیکی

۸۴- با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

الف) حجم سپرده‌ای که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول براساس آن چک صادر کنند، کدام است؟
 ب) حجم نقدینگی کدام است؟

حجم پول	۶,۰۰۰ واحد
حساب پس‌انداز کوتاه‌مدت	۳,۰۰۰ واحد
چک پول	۱۰ درصد ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت
اسکناس و مسکوکات	۲,۰۰۰ واحد
حساب پس‌انداز بلندمدت	۲,۵۰۰ واحد

- (۱) الف (۳۰۰ / ب) ۱۱,۵۰۰
 (۲) الف (۳,۷۰۰ / ب) ۱۱,۵۲۰
 (۳) الف (۳,۷۰۰ / ب) ۱۱,۵۰۰
 (۴) الف (۳۰۰ / ب) ۱۱,۵۲۰

محل انجام محاسبات

۸۵- اقتصاد مقاوم، محصول کدام مجموعه از عوامل زیر است؟

- (۱) ثبات اقتصادی، استحکام اقتصادی، مصونیت اقتصادی، تلاش و خودباوری
 (۲) خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوش
 (۳) خودباوری، تلاش و مصونیت اقتصادی، مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوش
 (۴) خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه، ثبات اقتصادی، استحکام اقتصادی، تاب‌آوری اقتصادی
- ۸۶- جدول زیر شامل اطلاعات مربوط به هزینه سبد بازار در ابتدای سال ۲۰۲۰ میلادی مربوط به سه کشور آسیای جنوب شرقی است. اگر نرخ تورم در دو کشور اندونزی و سنگاپور برابر و نرخ تورم در کشور مالزی از نرخ تورم در کشور اندونزی ۵ درصد کم‌تر باشد، آن‌گاه:

- الف) هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور مالزی چه قدر است؟
 ب) هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور سنگاپور چه قدر است؟

نام کشور هزینه سبد بازار	اندونزی	مالزی	سنگاپور
ابتدای سال	۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی
انتهای سال	۱,۶۸۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	؟	؟

- (۱) الف) ۲,۴۱۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) ۲,۱۶۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی
 (۲) الف) ۲,۱۴۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) ۲,۱۶۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی
 (۳) الف) ۲,۴۱۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی
 (۴) الف) ۲,۱۴۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) ۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی

۸۷- چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

- الف) یکی از علت‌های تورم، نابرابری بین عرضه و تقاضای کل اقتصاد است. این فزونی عرضه بر تقاضا به صورت افزایش قیمت‌ها بروز می‌کند.
 ب) با پیروزی انقلاب اسلامی، مردم ما به توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی اجتماعی و زندگی جمعی پی‌بردند.
 ج) در دوره قاجار راه‌های ارتباطی ایران با راه‌افتادن کشتی‌های تجاری در دریای خزر و خلیج فارس تا حدی رو به بهبود گذاشت.
 د) فلزات مانند طلا و نقره به عنوان اولین وسیله مبادله مورد استفاده قرار گرفت.

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

محل انجام محاسبات

۸۸- درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

الف) رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواخر حکومت صفویه می توان از زیربناها و کاروانسراها و مدارس علمی درک کرد.
ب) در دوره پهلوی به دنبال رشد تجارت خارجی، علائمی از پیشرفت و سازندگی مثل خدمات انتقال وجوه بین شهرها ظاهر شد.

ج) بسیاری از کارخانجات بزرگ و زیرساخت های صنعتی در دوره پهلوی ساخته شد.

د) بی توجهی به سرمایه های انسانی و اجتماعی از ویژگی های دوره قاجار می باشد.

۱) الف) درست / ب) درست / ج) درست / د) نادرست

۲) الف) نادرست / ب) نادرست / ج) درست / د) نادرست

۳) الف) درست / ب) درست / ج) نادرست / د) درست

۴) الف) نادرست / ب) نادرست / ج) درست / د) درست

۸۹- وقف نامه های باقی مانده از زنان مسلمان ایران، نشان دهنده کدام یک از موارد زیر است؟

۱) جلوه ای از پیشرفت تمدن شکوفای اسلامی در طی ۶ قرن شکوفایی تمدن اسلامی

۲) حجم عظیمی از مالکیت، سرمایه گذاری و مشارکت آنها در تولید

۳) حجم عظیمی از مشارکت ایرانیان در تاریخ تمدن اسلامی

۴) اجرای احکام اقتصاد اسلامی و مقررات موفق آن

۹۰- قرار گرفتن اقتصاد در زیر منحنی مرز امکانات تولید، باعث رکود شده است؛ بنابراین تعدادی از شاغلین، بیکار

گردیده اند. با توجه به اطلاعات جدول زیر، نرخ بیکاری چند درصد است؟

جمعیت ۱۵ سال و بالاتر (نفر)	جمعیت پایین تر از ۱۵ سال (نفر)	جمعیت غیرفعال (نفر)	جمعیت شاغل
۵,۸۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰

۵۳ (۴)

۶۴ (۳)

۵۲ (۲)

۶۲ (۱)

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

آزمون‌های تشریحی خیلی سبز

۵ مرحله در طول سال

شبیه‌سازی کامل امتحان نهایی

- منطبق بر بارم‌بندی آموزش و پرورش
- تشابه کامل فرم برگه سوال، پاسخ‌برگ، کلید، پاسخنامه و حتی فونت سوال‌ها با امتحان نهایی
- پوشش همه مطالب و انواع سوالات
- ارائه یک یا دو تست عیناً مشابه امتحان نهایی
- هم‌سطح با دشواری سوالات امتحان نهایی

پاسخنامه‌های خیلی تشریحی

- ارائه پاسخ کامل و مرحله به مرحله
- محتوای یاددهنده شامل درسنامه
- ارائه نکات کلیدی هر سوال

تصحیح کاملاً مکانیزه

- تصحیح کاملاً حرفه‌ای توسط دو مصحح
- تصحیح سوم در صورت اختلاف نظر دو مصحح قبل
- تصحیح به صورت بررسی یک سوال برای گروهی از دانش‌آموزان
- امکان کامنت‌گذاری مصحح در فرایند تصحیح
- امکان درخواست تصحیح مجدد در پنل ثبت اعتراض

کارنامه‌های بسیار کاربردی

- کارنامه تحلیلی و مقایسه‌ای
- نمره به تفکیک سوال
- کارنامه مبحثی

باسخ نامه آزمون آرمونی خلی سبز

مرحله نهم

پایه دهم

۱۴۰۴/۰۸/اسفند

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی
علوم اجتماعی	الهام رضایی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور
تاریخ	عارف گلی وری
جغرافیا	بهروز یحیی
منطق	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی نیا

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی	مسعود شفیعی	علیرضا کاظمی بقا	علی شهبازی	شقایق راهبریان پگاه نادری آسیابر منصور زرکش اصفهانی
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	بهناز رجبی	احمد رضا بهرادجم مژده میرزایی اعظم نوری نیا
علوم اجتماعی	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فرناز سلیمانی	روژینا رحمتی گوری نگار کاتبی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	محمدصادق خادم	مریم آقاییاری پروانه حسینی فرد محمد مهدی عسکرآبادی
تاریخ	عارف گلی وری	عارف گلی وری	عارف گلی وری	حبیبه محبی	وجیهه صادقی مالواجردی حبیبه محبی
جغرافیا	سعید بهروزی فر	بهروز یحیی	بهروز یحیی	حبیبه محبی	وجیهه صادقی مالواجردی نگار کاتبی
منطق	نیما جواهری	نیما جواهری	نیما جواهری	محمد رضا شریفی	محمد مهدی بادامه کیانا زندمهر
اقتصاد	علی محسنی	علی محسنی	علی محسنی	رضا احمدی زمانی	رویا غفاری ساری قیه ریحانه سادات هاشمی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

مسئول پروژه: فرناز سلیمانی

Azmoon.kheilisabz.com

آزمون آزمایشی خیلی سبز

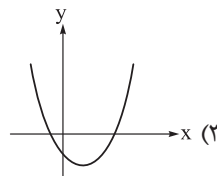
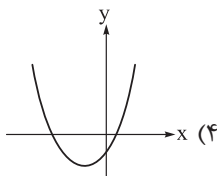
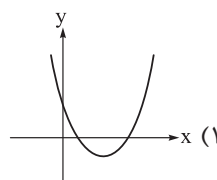
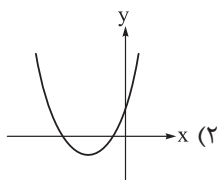
فرناز سلیمانی - مینا کریمزاده - مژده میرزایی

تیم اجرایی و تألیف آزمون

سرپرست تولید	الناز علی‌یاری‌زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - هدیه خسروی زهره صفری - الهه صفری - فاطمه علی‌اکبری محیا غنی‌فرد - زهرا فرهادی‌مهر - نادره نازآوری ساعده نمازی
رسام	ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه‌آرایی	صدف امام - مریم حسین‌زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق‌نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل‌پور - دریا لطفی

نمودار سهمی به معادله $y = 2x^2 + 5x - 7$ به کدام صورت است؟ ۱

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

درس Box

علامت ضرایب تابع درجه دوم $y = ax^2 + bx + c$:

(۱) علامت a سمت دهانه سهمی را نشان می‌دهد. اگر $a > 0$ دهانه سهمی رو به بالا و اگر $a < 0$ دهانه سهمی رو به پایین است.

(۲) علامت b را به کمک رابطه $x_s = \frac{-b}{2a}$ به دست می‌آوریم.

(۳) همان عرض از مبدأ یا محل برخورد نمودار با محور y ها است، پس اگر سهمی، محور y را در قسمت مثبت قطع کند، $c > 0$ و اگر در قسمت منفی قطع کند، $c < 0$ است.

گام اول: در تابع $y = 2x^2 + 5x - 7$ ضریب x^2 ، یعنی ۲، مثبت است، پس دهانه سهمی رو به بالاست. در این تابع $c = -7$ ، پس سهمی محور y ها را در قسمت منفی قطع می‌کند و گزینه‌های (۱) و (۲) حذف می‌شوند.

گام دوم: طول رأس سهمی را به دست می‌آوریم:

$$y = 2x^2 + 5x - 7 \xrightarrow[\substack{a=2, b=5 \\ x_s = \frac{-b}{2a}}]{\quad} x_s = \frac{-(5)}{2(2)} = \frac{-5}{4}$$

طول رأس سهمی عددی منفی شد، پس گزینه (۴) صحیح است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ریاضی و آمار

۲

سهمی به ضابطه $f(x) = x^2 - x - 2$ و خط به معادله $y = ax + b$ در دو نقطه به طول های $x = 2$ و $x = 5$ متقاطع اند.

مقدار $a + b$ کدام است؟

-۲ (۴)

-۵ (۳)

-۶ (۲)

-۹ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

Hint

کافیه مقادیر $f(2)$ و $f(5)$ رو به دست بیارین و نقاط به دست اومده رو توی معادله خط جای گذاری کنین.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: با توجه به ضابطه $f(x) = x^2 - x - 2$ ، مقادیر $f(2)$ و $f(5)$ را به دست می آوریم:

$$f(2) = (2)^2 - (2) - 2 = 4 - 2 - 2 \Rightarrow f(2) = 0$$

$$f(5) = (5)^2 - (5) - 2 = 25 - 5 - 2 \Rightarrow f(5) = 18$$

پس نقاط $(2, 0)$ و $(5, 18)$ بر روی سهمی f قرار دارند.

گام دوم: سهمی و خط $y = ax + b$ در $x = 2$ و $x = 5$ متقاطع اند، در نتیجه نقاط $(2, 0)$ و $(5, 18)$ بر روی این خط قرار دارند:

$$x = 2, y = 0 \Rightarrow 2a + b = 0$$

$$x = 5, y = 18 \Rightarrow 5a + b = 18$$

گام سوم: حال به کمک حل دستگاه، مقادیر a و b را به دست می آوریم:

$$\begin{cases} 2a + b = 0 \\ 5a + b = 18 \end{cases} \xrightarrow{\text{بالایی - پایینی}} 3a = 18 \Rightarrow a = \frac{18}{3} = 6 \xrightarrow{2a+b=0} 12 + b = 0 \Rightarrow b = -12$$

گام چهارم: خواسته سؤال برابر می شود با:

$$a + b = 6 + (-12) = -6$$

ریاضی و آمار

۳

چند کالا بیشترین سود را کسب می کند؟ $P(x) = -5x^2 + 150x + 5000$ ، سود حاصل از فروش تعداد x کالای تولیدی یک شرکت است، این شرکت با فروش

۶۰ (۴)

۳۰ (۳)

۲۰ (۲)

۱۵ (۱)

مشاوره سؤالات مربوط به سود، هزینه و درآمد همواره مورد توجه طراحان کنکور بوده است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

کافیه طول رأس سهمی رو به دست بیارین.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: طول رأس سهمی $P(x) = -5x^2 + 150x + 5000$ برابر است با:

$$x_s = -\frac{b}{2a} = -\frac{150}{-10} = 15$$

گام دوم: بنابراین این شرکت با فروش ۱۵ کالا بیشترین سود را کسب می کند.

۵

پایه دهم انسانی
هشتم اسفندماه ۱۴۰۴
مرحله نهم

ریاضی و آمار

۴

می‌خواهیم از یک رشته سیم به طول ۱۲۰، یک مستطیل به اضلاع $2x$ و $3y$ بسازیم، به طوری که مساحت آن بیشینه شود. مقدار $x+y$ کدام است؟

۳۰ (۴)

۲۵ (۳)

۲۴ (۲)

۲۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

محیط مستطیل برابر ۱۲۰ است، حالا از رابطه $2(2x + 3y) = 120$ ، y رو برحسب x بنویسیم و اون رو توی تابع مساحت جای گذاری کنیم، بعدش طول رأس سهمی تابع مساحت رو به دست بیاریم.

طول رأس سهمی $f(x) = ax^2 + bx + c$ که در آن $(a \neq 0)$ از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$x = \frac{-b}{2a}$$

بیشترین مقدار و یا کم‌ترین مقدار سهمی، به ازای طول رأس آن به دست می‌آید.

گام اول: طول سیم ۱۲۰ است، پس محیط مستطیل نیز ۱۲۰ است. می‌دانیم که محیط مستطیل برابر می‌شود با جمع طول و عرض ضربدر ۲:

$$2(2x + 3y) = 120 \xrightarrow{\text{دو طرف تقسیم بر ۲}} 2x + 3y = 60 \Rightarrow 3y = 60 - 2x$$

$$\xrightarrow{\text{دو طرف تقسیم بر ۳}} y = 20 - \frac{2}{3}x$$

گام دوم: می‌دانیم مساحت مستطیل برابر می‌شود با ضرب طول و عرض، پس:

$$S = (2x)(3y) \Rightarrow S = 6xy$$

گام سوم: حال در تابع به دست آمده $y = 20 - \frac{2}{3}x$ را که در گام اول به دست آوردیم، جاگذاری می‌کنیم:

$$S = 6xy \xrightarrow{y=20-\frac{2}{3}x} S = 6x(20 - \frac{2}{3}x)$$

$$\Rightarrow S = 120x - 4x^2$$

گام چهارم: تابع به دست آمده برای مساحت سهمی است. بیشترین مقدار مساحت به ازای طول رأس سهمی به دست می‌آید. طول رأس را به دست می‌آوریم. جاگذاری می‌کنیم:

$$S = 120x - 4x^2 \xrightarrow{x_{\text{رأس}} = \frac{-b}{2a}, a=-4, b=120} x_{\text{رأس}} = \frac{-(120)}{2(-4)} = 15$$

گام پنجم: دیدیم که برای به دست آوردن بیشترین مقدار مساحت، x برابر ۱۵ شد، حال y را هم به دست می‌آوریم:

$$y = 20 - \frac{2}{3}x \xrightarrow{x=15} y = 20 - \frac{2}{3}(15) = 20 - 10 = 10$$

گام ششم: بنابراین پاسخ سؤال برابر است با:

$$x + y = 15 + 10 = 25$$

می‌خواهیم از یک رشته سیم به طول ۱۰۰، یک مستطیل به اضلاع $2x$ و $\frac{a}{3}$ بسازیم، به طوری که مساحت آن ماکسیمم شود. مقدار x کدام است؟

(سؤال ۷ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

۶ / ۲۵ (۴)

۱۲ / ۵ (۳)

۲۵ (۲)

۵۰ (۱)

کنکور

در میان موارد زیر، به ترتیب چند متغیر اسمی، متغیر ترتیبی، متغیر نسبتی و متغیر فاصله‌ای وجود دارد؟

الف) کد ملی هر شخص

ب) مدرک تحصیلی

ج) تعداد میوه‌های یک درخت

د) عدد ضربان قلب یک شخص

ه) میزان کالری یک غذا

و) درصد شارژ باتری یک تلفن همراه

ز) دمای بدن یک گربه

۱ - ۱ - ۳ - ۲

۱ - ۱ - ۴ - ۱

۲ - ۳ - ۰ - ۲ (۴)

۱ - ۴ - ۰ - ۲ (۳)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۱

درس Box

انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری

فقط برای نام‌گذاری و دسته‌بندی است.

۱) اسمی ← عددی نیست و ترتیبی ندارد.

مثال: جنسیت، رنگ چشم

علاوه بر دسته‌بندی، ترتیب هم دارد.

۲) ترتیبی ← فاصله بین رتبه‌ها یا کیفیت‌ها بی‌معنی است.

مثال: میزان رضایت

ترتیب دارد.

۳) فاصله‌ای ← فاصله بین مقادیر بامعنا است.

صفر در این‌جا نداریم و صفر قراردادی است.

مثال: دما

ترتیب دارد.

۴) نسبتی ← فاصله بامعنا است.

صفر داریم که به معنای عدم وجود ویژگی در فرد است.

مثال: قد، وزن

به تقسیم‌بندی زیر نیز دقت کنید:

اسمی ← کیفی

ترتیبی ← کیفی

فاصله‌ای ← کمی

نسبتی ← کمی

نوع متغیر

به بررسی موارد می‌پردازیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) کد ملی هر شخص ← ترتیب ندارد، پس اسمی است.

ب) مدرک تحصیلی ← ترتیب دارد و فاصله بی‌معنا است، پس ترتیبی است.

ج) تعداد میوه‌های یک درخت ← ترتیب داریم و فاصله بامعناست؛ صفر هم داریم، پس نسبتی است.

د) عدد ضربان قلب یک شخص ← ترتیب داریم و فاصله بامعناست؛ صفر هم داریم، پس نسبتی است.

ه) میزان کالری یک غذا ← ترتیب داریم و فاصله بامعناست؛ صفر هم داریم، پس نسبتی است.

و) درصد شارژ باتری تلفن همراه ← ترتیب داریم و فاصله بامعناست؛ صفر هم داریم، پس نسبتی است.

ز) دمای بدن یک گربه ← ترتیب داریم و فاصله بامعناست، ولی صفر در این‌جا قراردادی است، پس فاصله‌ای است.

متغیرها را در چهار مقیاس «اسمی، ترتیبی، فاصله‌ای و نسبی» دسته‌بندی کنید. (سؤال ۱۱ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

الف) وزن دانش‌آموزان یک کلاس

ب) رتبه دانش‌آموز در مسابقه علمی

ج) درجه حرارت شهرهای مختلف بر حسب سانتی‌گراد (سلسیوس)

کدام گزینه جاهای خالی را به درستی پر می کند؟

«ادارهٔ مخابرات ایران، در حال ارزیابی خط تلفن های ثابت است. در این بررسی، خط تلفن های ثابت همان هستند. اگر پژوهشگران زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه را مورد بررسی قرار دهند، متغیر زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه است که یک متغیر است. متوسط زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه در ایران است.»

- (۱) جامعه - کمتی - پارامتر
(۲) واحدهای آماری - کمتی - آماره
(۳) جامعه - کیفی - آماره
(۴) واحدهای آماری - کمتی - پارامتر

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۱

درس Box

داده ها: واقعیت هایی دربارهٔ یک چیز هستند که در محاسبه، استنباط، یا برنامه ریزی به کار می روند.

واحد آماری: به هر یک از افراد یا چیزهایی می گویند که داده های مربوط به آنها در یک بررسی آماری گردآوری می شود.

جامعه آماری: مجموعهٔ کل واحدهای آماری را جامعه آماری می نامند.

نمونه: هر زیرمجموعه از جامعه آماری را که با روش مشخصی انتخاب شده باشد، یک نمونه می نامند.

پارامتر جامعه: یک مشخصهٔ عددی است که توصیف کنندهٔ جنبه ای خاص از جامعه است و در صورتی که داده های کل جامعه در اختیار باشند، قابل محاسبه است.

آماره نمونه: مشخصه ای عددی که توصیف کنندهٔ جنبه ای خاص از نمونه است و از داده های نمونه به دست می آید.

متغیر: هر ویژگی از اشخاص یا اشیاء که قرار است بررسی شود.

متغیر کمتی: متغیری است که مقادیر عددی می گیرد و برای آن عملیات ریاضی از قبیل جمع، تفریق و معدل گیری قابل انجام است.

متغیر کیفی: متغیری است که صرفاً برای دسته بندی افراد یا اشیاء در گروه ها به کار می رود و لزوماً مقدار عددی نمی گیرد.

گام اول: خط های تلفن ثابت واحدهای آماری هستند، چراکه مورد بررسی قرار می گیرند.

گام دوم: متغیر زمان مصرف هر خط تلفن در هنگام مکالمه، مقدار عددی می گیرد، پس یک متغیر کمتی است.

گام سوم: هر خط تلفن بخشی از جامعه است، پس در مورد «نمونه» صحبت می کنیم و متوسط زمان مصرف هر خط تلفن یک «آماره» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کتاب درسی

ادارهٔ کشاورزی استان خوزستان در حال ارزیابی هندوانه های آمادهٔ برداشت است. در این بررسی، هندوانه ها همان واحدهای آماری هستند. اگر پژوهشگران وزن هندوانه ها را مورد بررسی قرار دهند، متغیر «وزن» آنهاست. وزن یک متغیر کمتی است، زیرا با مقادیر عددی ارائه می شود. اگر وزن تک تک هندوانه های این زمین بررسی شود، سرشماری از جامعه انجام داده ایم (که امکان پذیر نیست). متوسط وزن همهٔ هندوانه های قابل برداشت در این زمین «پارامتر» است. حال فرض کنیم پژوهشگران تصمیم دارند براساس معیار «مزه» هندوانه ها را مورد بررسی قرار دهند. در این حالت، مزهٔ هندوانه ها را می توان به سه دسته تقسیم کرد: بد، قابل قبول و خوب. حال که می خواهیم مزهٔ هندوانه ها را امتحان کنیم، مطالعه به بخشی از کل هندوانه ها محدود می شود. در این جا «مزه» متغیری کیفی است. از آن جا که نمی توانیم همهٔ هندوانه ها را مزه مزه کنیم، فقط بخشی از هندوانه ها مورد مطالعه قرار می گیرند؛ پس باید «نمونه» بگیریم. نسبت هندوانه های دارای مزهٔ «خوب» در نمونه، یک «آماره» است. (ریاضی و آمار، (۱) - مثال صفحه ۷۹ کتاب درسی)

ریاضی و آمار

۷

میانگین پنج داده آماری برابر ۳ است. اگر ابتدا هر یک از داده‌ها را دو برابر کنیم و سپس از هر کدام دو واحد کم کنیم، مجموع داده‌های حاصل چه قدر است؟

۲۰ (۴)

۱۰ (۳)

۴ (۲)

۲ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

Hint

اول مجموع داده‌ها یعنی $X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5$ رو محاسبه کنیم و بعدش ببینیم که مقدار $(2X_1 - 2) + (2X_2 - 2) + (2X_3 - 2) + (2X_4 - 2) + (2X_5 - 2)$ چه قدر می‌شه.

درس Box

اگر n داده به صورت $X_1, X_2, \dots, X_n$ داشته باشیم، میانگین آن‌ها را با نماد $\bar{X}$ نشان می‌دهیم که به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\bar{X} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$$

گام اول: داده‌های اولیه را X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 در نظر می‌گیریم. مجموع آن‌ها را به کمک تعداد و میانگین به دست می‌آوریم:

$$\bar{X} = \frac{\text{مجموع داده‌ها}}{\text{تعداد}} \Rightarrow 3 = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5}{5} \Rightarrow X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5 = 15$$

گام دوم: اگر هر یک از داده‌ها را دو برابر کنیم، خواهیم داشت:

$$2X_1 + 2X_2 + 2X_3 + 2X_4 + 2X_5 = 2(X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5) = 2 \times 15 = 30$$

$$\Rightarrow 2X_1 + 2X_2 + 2X_3 + 2X_4 + 2X_5 = 30$$

گام سوم: حال اگر ۲ واحد از داده‌ها کم کنیم، مجموع داده‌های جدید برابر می‌شود با:

$$\begin{aligned} \text{مجموع جدید} &= (2X_1 - 2) + (2X_2 - 2) + (2X_3 - 2) + (2X_4 - 2) + (2X_5 - 2) \\ &= \underbrace{2X_1 + 2X_2 + 2X_3 + 2X_4 + 2X_5}_{30} - 10 = 30 - 10 = 20 \end{aligned}$$

کنکور

میانگین هفت داده آماری برابر ۶ است. اگر ابتدا از هر یک از داده‌ها ۲ واحد کم کنیم و سپس داده‌های حاصل را در ۴ ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

(سوال ۱۲ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۱۲ (۴)

۱۶ (۳)

۲۲ (۲)

۲۶ (۱)

در داده‌های ۱، ۷، ۳، ۴، ۷، ۳، ۳، ۵، ۲، میانه و مد به ترتیب از راست به چپ کدام‌اند؟

$$۴ - ۳ \quad (۲)$$

$$۳ - ۳ / ۵ \quad (۱)$$

$$۳ - ۴ \quad (۴)$$

$$۳ / ۵ - ۳ \quad (۳)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

کارت Box

میانه: پس از مرتب‌کردن داده‌ها، مقداری که تعداد داده‌های بعد از آن با تعداد داده‌های قبل از آن برابر است، میانه است. اگر تعداد داده‌ها زوج باشد، میانه برابر با میانگین دو داده وسطی مرتب‌شده است.

مد: مقداری از متغیر است که بیشترین فراوانی را دارد.

گام اول: ابتدا داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم:

۱، ۲، ۳، ۳، ۳، ۴، ۴، ۵، ۷، ۷

گام دوم: ۱۰ متغیر داریم، پس میانگین داده‌های پنجم و ششم میانه هستند:

۱، ۲، ۳، ۳، ۳، ۴، ۴، ۵، ۷، ۷

$$\downarrow$$

$$\text{میانه} = \frac{۳+۴}{۲} = ۳/۵$$

گام سوم: بیشترین تکرار را در بین داده‌ها عدد ۳ دارد، پس مد برابر ۳ است؛ بنابراین میانه و مد به ترتیب برابر ۳/۵ و ۳ هستند.

در داده‌های ۱۵، ۱۱/۵، ۴، ۵، ۹، ۱۱، ۵/۱۰، ۱۷، ۱، حاصل ضرب میانه و میانگین کدام است؟

(سؤال ۹ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

$$۹۸ \quad (۴)$$

$$۸۴ \quad (۳)$$

$$۷۲ \quad (۲)$$

$$۶۳ \quad (۱)$$

میانگین نمره فردی در پنج درس ریاضی و آمار، اقتصاد، عربی، فلسفه و جغرافیا برابر ۱۸ است. اگر نمره درس اقتصاد این فرد ۲ نمره کم‌تر از نمره درس ریاضی و آمار او باشد، نمره این فرد در درس اقتصاد کدام است؟

درس	ریاضی و آمار	اقتصاد	عربی	فلسفه	جغرافیا
نمره			۱۸	۱۷	۱۸
ضریب	۴	۲	۱	۲	۱

۱۷/۵ (۴)

۱۷ (۳)

۱۶/۵ (۲)

۱۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

درس Box

میانگین موزون:

قطعاً شنیده‌اید که برخی از نمره‌های شما ضریب دارند. مثلاً اگر چهار بار از شما آزمون گرفته باشند، نمره آخرین آزمون را ممکن است در ۳ ضرب کنند؛ یعنی به آن ضریب ۳ بدهند، پس اگر نمره‌های شما به صورت زیر باشد:

آزمون	اول	دوم	سوم	چهارم
نمره	۱۶	۱۵	۱۸	۱۷

نمره‌ای که برای این درس در کارنامه شما خواهد آمد، میانگین ۶ عدد است، یعنی نمره درس مذکور عبارت است از:

$$\frac{۱۶+۱۵+۱۸+۱۷+۱۷+۱۷}{۶} = ۱۶/۵$$

میانگین نمره‌ها بدون احتساب ضریب، ۱۶/۵ می‌شود.

گام اول: نمره فرد در درس اقتصاد را x در نظر می‌گیریم، پس نمره ریاضی و آمار او $x+2$ است، چراکه نمره ریاضی و آمار او ۲ نمره از نمره اقتصاد بیشتر است.

گام دوم: حال میانگین نمرات این فرد را برابر ۱۸ قرار می‌دهیم:

درس	ریاضی و آمار	اقتصاد	عربی	فلسفه	جغرافیا
نمره	$x+2$	x	۱۸	۱۷	۱۸
ضریب	۴	۲	۱	۲	۱

$$\bar{x} = \frac{۴(x+2) + ۲(x) + ۱(۱۸) + ۲(۱۷) + ۱(۱۸)}{۴+۲+۱+۲+۱} = ۱۸$$

$$\Rightarrow \frac{۴x+8+۲x+۱۸+۳۴+۱۸}{۱۰} = ۱۸ \Rightarrow \frac{۶x+۷۸}{۱۰} = ۱۸ \Rightarrow ۶x+۷۸ = ۱۸۰$$

$$\Rightarrow ۶x = ۱۰۲ \Rightarrow x = ۱۷$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ریاضی و آمار

۱۰

میانه تعدادی داده آماری مرتب شده و متمایز برابر میانگین داده های پنجم و ششم است. اگر مجموع این داده ها ۹۰ باشد، میانگین آن ها چه قدر است؟

۱۵ (۴)

۱۰ (۳)

۹ (۲)

۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۳ - درس ۲

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کافیه به این توجه کنین که تعداد داده ها برابر ۱۰ تا است.

گام اول: میانه این داده ها برابر میانگین داده های پنجم و ششم است، پس ۱۰ داده داریم.

گام دوم: مجموع این داده ها برابر ۹۰ است. حال که تعداد را هم داریم، میانگین آن ها را محاسبه می کنیم:

$$\bar{X} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} \Rightarrow \bar{X} = \frac{90}{10} = 9$$

اگر بخواهیم براساس نظریه ارسطو چهار اثر منظوم را به ترتیب با توجه به عناوین «آموزش تعلیم اخلاقی - حماسی بودن - عامیانه بودن - تعلق داشتن به عصر مشروطه» مرتب کنیم، معیار دسته‌بندی سبک این شعرها، چگونه باید باشد؟

۱) موضوع و نوع - مخاطب - هدف - زمان و دوره

۲) قلمرو دانشی - هدف - موضوع و نوع - محیط جغرافیایی

۳) هدف - موضوع و نوع - مخاطب - زمان و دوره

۴) مخاطب - هدف - قلمرو دانشی - محیط جغرافیایی

مشاوره در مورد دسته‌بندی سبک‌های ادبی به شیوه ارسطو، نکته مهم این است که بعضی از عنوان‌های این دسته‌بندی، ممکن است شبیه به هم باشند، عنوان‌هایی مانند «موضوع و نوع، قلمرو دانشی و هدف» دقت کنید که این موارد را با هم اشتباه نگیرید.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

سبک‌های ادبی را از دیدگاه‌های مختلفی دسته‌بندی می‌کنند. یکی از آن‌ها دسته‌بندی براساس نظریه ارسطو، فیلسوف یونانی است. بر این اساس، شعر به چند دسته تقسیم می‌شود:

۱) براساس نام شاعر یا نویسنده، مانند سبک فردوسی و سبک بیهقی

۲) براساس زمان و دسته اثر، مانند سبک دوره غزنوی و سبک دوره مشروطه

۳) براساس موضوع و نوع، مانند سبک عرفانی و سبک حماسی

۴) براساس محیط جغرافیایی، مانند سبک آذربایجانی و سبک خراسانی

۵) به تناسب مخاطب، مانند سبک عامیانه و سبک عالمانه

۶) براساس هدف، مانند سبک تعلیمی و سبک فکاهی

۷) براساس قلمرو دانشی، مانند علمی و فلسفی

همان‌طور که در بخش درس‌باکس خواندیم، آموزش تعلیم اخلاقی (سبک تعلیمی) مربوط به «هدف»، حماسی بودن (سبک حماسی) مربوط به «موضوع و نوع»، عامیانه بودن (سبک عامیانه) مربوط به «مخاطب» و تعلق داشتن به عصر مشروطه (سبک دوره مشروطه) مربوط به «زمان و دوره» است. این معیارهای دسته‌بندی در گزینه (۳) با ترتیب درست آمده‌اند.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

کدام گزینه به ترتیب، بازه زمانی مربوط به سبک‌های «هندی - بازگشت - ترکستانی» را مطابق با دسته‌بندی ملک‌الشعرای بهار نشان می‌دهد؟

- (۱) قرن ۱۰ تا ۱۳ - تمام طول قرن ۱۳ - آغاز شعر فارسی تا قرن ۶
- (۲) قرن ۶ تا ۱۰ - قرن ۱۳ و ۱۴ - آغاز شعر فارسی تا قرن ۶
- (۳) قرن ۱۰ تا ۱۳ - قرن ۱۳ و ۱۴ - قرن ۵ و ۶
- (۴) قرن ۶ تا ۱۰ - تمام طول قرن ۱۳ - قرن ۵ و ۶

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

ملک‌الشعرا، محمّدتقی بهار، شعر فارسی را به شش سبک و دوره دسته‌بندی کرده است. معیار دسته‌بندی بهار، «حوزه جغرافیایی و تاریخی شعر» است:

- (۱) سبک خراسانی یا ترکستانی (از آغاز شعر فارسی تا قرن ۶)
- (۲) سبک عراقی (از قرن ۶ تا قرن ۱۰)
- (۳) سبک هندی (از قرن ۱۰ تا ۱۳)
- (۴) دوره بازگشت (در تمام طول قرن ۱۳)
- (۵) دوره مشروطه
- (۶) دوره معاصر

همان‌طور که در درس‌پاکس مربوط به این سؤال خواندید، سبک هندی مربوط به قرن ۱۰ تا ۱۳، سبک بازگشت مربوط به تمام طول قرن ۱۳ و سبک ترکستانی (که نام دیگر آن «خراسانی» است) مربوط به آغاز شعر فارسی تا قرن ۶ است. بازه‌های زمانی مربوط به سبک‌های هندی، بازگشت و ترکستانی، تنها در گزینه (۱) با ترتیب درست آمده‌اند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): بازه زمانی مربوط به سبک‌های هندی و بازگشت نادرست نوشته شده است:

سبک هندی: از قرن ۱۰ تا ۱۳ / دوره بازگشت: در تمام طول قرن ۱۳

گزینه (۳): بازه زمانی مربوط به سبک‌های بازگشت و ترکستانی نادرست نوشته شده است:

دوره بازگشت: در تمام طول قرن ۱۳ / سبک ترکستانی (خراسانی): از آغاز شعر فارسی تا قرن ۶

گزینه (۴): بازه زمانی مربوط به سبک‌های هندی و ترکستانی نادرست نوشته شده است:

سبک هندی: از قرن ۱۰ تا ۱۳ / سبک ترکستانی (خراسانی): از آغاز شعر فارسی تا قرن ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

متن زیر، اطلاعاتی درباره ویژگی‌های فکری سبک خراسانی به ما می‌دهد. با مطالعه آن بگویید کدام یک از جملات مورد اشاره، نادرست است؟

«در آثار این دوره، روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد (۱). اشعار پندآموز و اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری ندارد (۲). توصیفات، عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی هستند و معشوق، عمدتاً زمینی است (۳). بر ادبیات این دوره، اغلب روح حماسه حاکم است. شعر خراسانی، شعری واقع‌گراست (۴). فکر و کلام در این سبک ادبی، ساده است و هنوز با پیچیدگی‌های عرفانی، حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنیامیخته است.»

(۳) جمله (۲)

(۴) جمله (۱)

(۴) جمله (۱)

(۳) جمله (۲)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

ویژگی‌های فکری سبک خراسانی	
عبارت کلیدی	شرح ویژگی
خوش‌باشی	در شعر این دوره، روح شادی و نشاط و خوش‌باشی غلبه دارد.
واقع‌گرا بودن شعر	توصیفات، عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است.
زمینی بودن معشوق	معشوق، یک انسان است، نه یک معشوق آسمانی و نه معبود.
حاکمیت روح حماسه	روحیه حماسه‌سرایی بر بسیاری از شعرها تسلط دارد.
سادگی اشعار پندآموز	اشعار اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد.
حماسه، مدح، پند	مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح، اندرز و ... است.
سادگی فکر و کلام	شعر هنوز با پیچیدگی‌های عرفان، حکمت و فلسفه آمیخته نشده است.

با توجه به ویژگی‌های فکری سبک خراسانی که در جدول به طور کامل معرفی شده است، اشعار اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد. در جمله شماره (۲) به عکس این موضوع اشاره شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک از جملات متن زیر نادرست است شماره آن را ذکر کنید. (دو مورد) (سؤال ۳ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

«نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام ابتدا در سیستان و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد. (۱) به سبک این آثار «سبک خراسانی» گفته‌اند و به علت آن که اوج آن در زمان سامانیان بوده است (۲)، آن را سبک سامانی نامیده‌اند. سبک دوره سامانی را سبک بینابین نام نهادند (۳)، زیرا ویژگی‌های سبک خراسانی در آن به چشم می‌خورد. (۴)»

شعری را مورد نقد و بررسی قرار می‌دهیم که در آن:

(الف) در مجموع ۱۸ بیت، تنها سه بار آرایهٔ مراعات‌نظیر، یک مورد تضاد و دو مورد تشبیه دیده می‌شود.

(ب) ردیف شعر، حرف نقش‌نمای «را» است و قافیه‌ها واژه‌هایی هستند از قبیل «جان، نان، توان، گمان، ...».

(ج) در تشبیه‌های به‌کاررفته در شعر، یک بار «روی معشوق» به «جان» و یک بار «بوی معشوق» به «عقل» همانند شده است.

(د) سراینده، این شعر را در قالب قصیده سروده است.

از نظر سبکی، کدام ویژگی این شعر، هماهنگ با سایر ویژگی‌های آن نیست؟

(۲) عبارت «ب»

(۱) عبارت «الف»

(۴) عبارت «د»

(۳) عبارت «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبث: درس ۷

درس Box

ویژگی‌های ادبی سبک خراسانی	
عبارت کلیدی	شرح ویژگی
قصیده، مسقط، ترجیع‌بند، مثنوی، غزل	قالب برتر، قصیده است. مسقط، ترجیع‌بند و مثنوی هم کم‌کم شکل می‌گیرند و غزل هم در اواخر این دوره رشد می‌کند.
کاربرد طبیعی و متعادل آرایه‌ها	آرایه‌ها به صورت افراطی و مصنوعی و بیش از حد به کار نمی‌روند.
سادگی قافیه و ردیف	واژه‌های قافیه ساده و کوتاه‌اند، نه مانند بعضی دوره‌ها طولانی و مرکب.
کاربرد تشبیه حسی	در توصیف پدیده‌ها، بیشتر از تشبیهات قابل درک با حواس پنج‌گانه استفاده می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ویژگی‌های نام‌برده در عبارات مورد سؤال، همگی از ویژگی‌های ادبی سبک خراسانی هستند، به‌جز عبارت «ج». با توجه به این عبارت، تشبیه‌های به‌کاررفته در شعر، تشبیه‌های حسی نیستند، زیرا یکی از دو رکن اصلی تشبیه (مشبه و مشبه‌به)، «غیرحسی» است؛ یعنی با حواس پنج‌گانهٔ ظاهری درک نمی‌شود. در تشبیه «روی معشوق» به «جان»، «روی» (مشبه) با چشم و حس بینایی قابل درک است؛ پس «مشبه» حسی است، اما «جان» (مشبه‌به) با هیچ‌یک از حواس پنج‌گانه درک نمی‌شود؛ پس «مشبه‌به» غیرحسی است و در نتیجه، تشبیه، غیرحسی است. همین‌طور در تشبیه «بوی معشوق» به «عقل»، «بوی» (مشبه) با بینی و حس بویایی قابل درک است؛ پس «مشبه» حسی است، اما «عقل» (مشبه‌به) با هیچ‌یک از حواس پنج‌گانه درک نمی‌شود؛ پس «مشبه‌به» غیرحسی است و در نتیجه، باز هم تشبیه، غیرحسی است.

عبارت‌های دیگر و تطابق آن‌ها با ویژگی‌های ادبی سبک خراسانی را ببینیم.

بررسی سایر عبارت‌ها:

(الف) این‌که در مجموع ۱۸ بیت، تنها سه بار آرایهٔ مراعات‌نظیر، یک مورد تضاد و دو مورد تشبیه به کار رفته باشد، نشان‌دهندهٔ ویژگی «کاربرد طبیعی و متعادل آرایه‌ها» است.

(ب) این‌که ردیف شعر، حرف نقش‌نمای «را» است و قافیه‌ها واژه‌هایی از قبیل «جان، نان، توان، گمان، ...» هستند، نشان‌دهندهٔ ویژگی «سادگی قافیه و ردیف» است.

(د) این‌که شعر در قالب قصیده سروده شده، نشان‌دهندهٔ ویژگی «غلبه‌داشتن قالب قصیده» در این دوره است.

در کدام عبارت بیشترین ویژگی سبک نثر دورهٔ غزنوی و سلجوقی (با توجه به کتاب درسی) به چشم می‌خورد؟

(سؤال ۲۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

(۱) کار امارت اگر به دست عاجزی افتد، او بر خود درمانده و خلق بر وی.

(۲) طاهر گفت: جَزَاكُمُ اللّٰهُ خَيْرًا، سخن نیکو گفتید و حق بزرگ راعی را به جای آوردید.

(۳) پیغامبر علیه‌السلام گفت: «إِنِّي شَرُّ مَنْ أَحَسَّنَتْ إِلَيْهِ» و سخن صاحب شرع حق است و آن را وجه.

(۴) از برکات سخن تو هفتصد دینار به من رسید. این صد دینار حق‌السعی توست. به طوع خویش به تو بخشیدم.

۱۵

«استفاده از دو نشانه برای یک متمم» که از ویژگی‌های شعر سبک خراسانی است، در کدام گزینه دیده می‌شود؟

(۱) بکوشیدم بسی با پیل و با شیر	به جنگ اندر شدم بر هردوان چیر
(۲) به تن با دیگری خرسند بودم	ز دل تا جان تو را در بند بودم
(۳) به سهراب گفت این چه آشفتن است	همه با من از رستمت گفتن است
(۴) یکی را ز پس یال بگرفت و گوش	برآورد و زد بر زمین با خروش

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبش: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یکی از ویژگی‌های زبانی شعر سبک خراسانی این است که در این دوره، گاهی برای یک متمم، به جای یک نشانه، یعنی یک حرف اضافه، از دو نشانه استفاده می‌کرده‌اند. به این صورت که یک حرف اضافه را قبل از متمم و حرف اضافه دوم را بعد از آن می‌آوردند. گزینه (۱) نمونه‌ای از کاربرد همین ویژگی در یک شعر سبک خراسانی است:

بکوشیدم بسی با پیل و با شیر	به	جنگ	اندر	شدم بر هردوان چیر
	حرف	متمم	حرف	
	اضافه (۱)		اضافه (۲)	

دقت کنید که صرف وجود دو حرف اضافه در دو طرف یک اسم نمی‌تواند نشانه ویژگی «استفاده از دو نشانه برای یک متمم» باشد، بلکه لازم است هردوی این حروف اضافه مربوط به همان اسم باشند؛ مثلاً در گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) به نظر می‌رسد بعضی اسم‌ها با دو حرف اضافه (قبل و بعد از خودش) آمده‌اند، در حالی که در حقیقت این‌طور نیست، بلکه هر حرف اضافه، متعلق به واژه بعد از خودش است.

گول نخوری ✗

چند مورد از ویژگی‌های زیر با دوره تاریخی‌ای که کتاب «التفهیم» در آن به نگارش درآمده، هم‌خوانی دارند؟
 «بهره‌گیری کم‌تر از لغات عربی – کوتاهی جملات – ایجاز و اختصار در لفظ و معنا – حذف افعال به قرینه – تمثیل و استشهدا به آیات، احادیث و اشعار – لغات کم‌کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد»

۱ (۴)

۲ (۳)

۳ (۲)

۴ (۱)

مشاوره برای پاسخ به این سؤال، ابتدا باید دوره تاریخی نوشته‌شدن کتاب «التفهیم» را بدانیم و بعد ویژگی‌های آن دوره را در میان ویژگی‌های مورد اشاره در سؤال پیدا کنیم.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

نثر دوره اول (سبک خراسانی):

نثر این دوره، خودش به دو دوره تقسیم می‌شود: (۱) دوره سامانی (۲) دوره غزنوی و سلجوقی

ویژگی‌های سبکی نثر سامانی	
ویژگی سبکی	توضیح
ایجاز	نثر سامانی در لفظ و معنا (ظاهر و معنی) دارای ایجاز و اختصار است.
تکرار	در این دوره، فعل یا اسم «به حکم ضرورت معنی» تکرار می‌شود.
کوتاهی جملات	جملات نثر سامانی کوتاه‌اند و خیلی زود به پایان می‌رسند.
لغات کم‌کاربرد فارسی	در مقایسه با دوره‌های بعد، بسیاری از واژگان کهن فارسی در زبان وجود دارند.
لغات اندک عربی	نویسنده کم‌تر از لغات عربی استفاده می‌کند و زبان فارسی هم، مانند دوره‌های بعد، پر از لغات عربی نیست.
نشانه جمع فارسی	کلمات، بیشتر با نشانه‌های فارسی جمع بسته می‌شوند تا با نشانه‌های عربی.

ویژگی‌های سبکی نثر غزنوی و سلجوقی	
ویژگی سبکی	توضیح
إطناب	نسبت به نثر سامانی، جمله‌ها معمولاً طولانی هستند.
تمثیل	در متن‌ها تمثیل و استشهدا به آیات، احادیث و اشعار دیده می‌شود.
حذف فعل	برخلاف تکرار فعل در نثر سامانی، افعال به قرینه حذف می‌شوند.
لغات فراوان‌تر عربی	نسبت به نثر سامانی، با افزایش کاربرد لغات عربی روبه‌رو هستیم.

درباره محتوا و نمونه آثار نثر سبک خراسانی:

محتوای نثر دوره سامانی، بیشتر علمی است و گاهی نثرهای حماسی، تاریخی و دینی هم در میان آن‌ها دیده می‌شود.

نمونه‌های نثر سامانی: ترجمه تفسیر طبری، تاریخ بلعمی، التفهیم، شاهنامه ابومنصور

نمونه‌های نثر غزنوی و سلجوقی: تاریخ بیهقی، قابوس‌نامه، سفرنامه ناصر خسرو، سیاست‌نامه، کیمیای سعادت، کشف‌المحجوب

همان‌طور که در جدول‌ها خواندیم، «التفهیم» کتابی است مربوط به دوره سامانی. در میان ویژگی‌های مورد اشاره در سؤال، دو ویژگی «حذف افعال به قرینه» و «تمثیل و استشهدا به آیات، احادیث و اشعار» از ویژگی‌های سبکی نثر غزنوی و سلجوقی هستند و چهار ویژگی دیگر، همگی از ویژگی‌های سبکی نثر سامانی‌اند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۷ در کدام گزینه به الگوهای هجایی مصراع «پس آن گهش ز کرم این قدر به لطف پیرس» اشاره شده است؟

- (۱) -UU-U-U--UU-U-U
(۲) U-UU-U-U--UU-U-U
(۳) -UU-UU--UU-U-U
(۴) -UU-U-U--UU-U--

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای تجزیه درست هجاهای مصراع (تقطیع هجایی)، اول باید مصراع را درست بخوانیم؛ یعنی دقیقاً همان طوری که تلفظ می‌شود و نه لزوماً طوری که نوشته شده است. با خوانش درست کلمات، متوجه می‌شویم که واژه «آن» بدون حذف همزه خوانده می‌شود (رد گزینه (۴)). همین‌طور، واژه «قدر» به صورت «قَدَر» خوانده می‌شود و نه «قَدْر» (رد گزینه (۳)). در پایان مصراع هم، نکته‌ای وجود دارد که در گزینه (۲) به آن توجه نشده است. می‌دانیم هجای پایانی مصراع، همیشه بلند به شمار می‌آید و اگر به جای آن، هجای کشیده یا کوتاه وجود داشته باشد، هم‌چنان آن را هجای بلند در نظر می‌گیریم (رد گزینه (۲)). تقطیع هجایی مصراع را در ادامه می‌بینید.

پس آن گهش ز کرم این قدر به لطف پیرس

پ	س	ا	ن	ق	د	ر	ب	ل	ط	ف	ب	پ	پ
U	-	U	-	U	-	U	U	-	U	U	U	-	-

مهارت خواندن شعر و همین‌طور آشنایی با نکات و ظرافت‌های عروض، کلید حل این سؤال است. در همین یک مصراع ظاهراً کوتاه، چند واژه وجود دارند که درست‌خواندن آن‌ها در تقطیع هجایی، نوشتن علائم هجایی و تعیین وزن، کاملاً مؤثر است. به علاوه، تشخیص هجای کشیده (در واژه «لطف») و تبدیل آن به یک هجای بلند و یک هجای کوتاه و آشنایی با نکته پایانی مصراع (بلند در نظر گرفتن هجای پایانی)، هم موضوعی است که بدون شناختن آن نمی‌توان گزینه درست را انتخاب کرد.

تیزبازی

در کدام مصراع، تلفظ همزه یا تلفظ نکردن آن، هیچ کدام، تفاوتی در نظم هجاها به وجود نمی آورد؟

(۱) اگر ستاره پرستش کند تو را وقت است

(۲) بدنش پاک چو جان آمد و جانش همه عقل

(۳) یا رب من اگر گناه بی حد کردم

(۴) دل به عشق از چه روی باید داد

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

تأثیر حذف همزه:

تلفظ کردن یا تلفظ نکردن همزه، معمولاً امتداد هجاها و در نتیجه وزن را تغییر می دهد، اما در شرایطی، ممکن است این تغییر اتفاق نیفتد؛ یعنی وزن مصراع با خوانده شدن همزه یا بدون خوانده شدن آن، یکسان باشد. این حالت وقتی پیش می آید که پیش از همزه، یک «ن» ساکن و قبل از «ن»، یک مصوت بلند (ا، ی، و) وجود داشته باشد. شکل های مختلف وزن عبارت ها با تلفظ همزه یا حذف آن را در ادامه مرور می کنیم.

● کوتاه و بلند شدن هجا تحت تأثیر همزه:

دل اگر (بدون حذف همزه): دل اگر (-U-)؛ مثلاً این جا: «دل اگر بردی، بیا بازش رسان»

دل اگر (با حذف همزه): دلگر (UU-)؛ مثلاً این جا: «دل اگر خدا شناسی همه در رخ علی بین»

نتیجه حذف همزه تأثیر دارد و تأثیر آن، تغییر امتداد هجاها (کوتاه و بلند شدن هجاها) است.

● بدون تغییر باقی ماندن هجا، تحت تأثیر همزه:

چنان از (بدون حذف همزه): چنان از (-U-)؛ مثلاً این جا: «چنان، از اشتیاق بی قرارم»

چنان از (با حذف همزه): چنانز (UU-)؛ مثلاً همان جا: «چنان از اشتیاق بی قرارم»

نتیجه حذف همزه تأثیر ندارد و بی تأثیر بودن حذف همزه، وقتی است که قبل از همزه، نون ساکنی بعد از مصوت بلند بیاید.

با توجه به درس باکس، وقتی قبل از همزه، نون ساکنی بعد از مصوت بلند قرار بگیرد و سپس همزه آمده باشد، حذف چنین همزه ای یا خواندن آن، هر دو از نظر وزن عروضی یکسان است و تغییری در نظم هجاها به وجود نمی آورد. تنها در گزینه (۲) چنین وضعیتی وجود دارد:

● جان آمد (بدون حذف همزه): جان آمد (- - -) ● جان آمد (با حذف همزه): جانامد (- - -)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع هجایی بیت در کدام گزینه با گزینه‌های دیگر متفاوت است؟

- (۱) شمه‌ای از داستان عشق شورانگیز ماست
(۲) متهم شو همچو یوسف تا در آن زندان درآیی
(۳) ساقیا پیمانه پر کن زان که صاحب‌مجلسست
(۴) با چنین جاه و جلال از پیشگاه سلطنت
- این حکایت‌ها که از فرهاد و شیرین کرده‌اند
زان که در زندان نیاید جز مگر بدنام و ظالم
آرزو می‌بخشد و اسرار می‌دارد نگاه
آگهی و خدمت دل‌های آگه می‌کنی

مشاوره: دقت کنید که در تشخیص وزن، تقطیع هجایی و علائم هجایی، به دنبال تفاوت‌ها هستیم و نه شباهت‌ها! این‌جا کوچک‌ترین تفاوت هم، مثلاً در تعداد هجاها یا کوتاه و بلند بودن آن‌ها مهم است، چراکه می‌تواند علائم هجایی و در نتیجه وزن شعر را تغییر بدهد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای پیدا کردن بیتی که تقطیع هجایی آن با سایر بیت‌ها متفاوت است، لازم نیست تقطیع هجایی هر چهار بیت را بنویسیم! زمان پاسخ‌گویی به یک تست عروض هم چنین فرصتی به ما نمی‌دهد. برای رسیدن به پاسخ درست، در روش «سماعی» (شنیداری) تشخیص وزن را تنها با شنیدن و با مهارت‌های شنیداری که قبلاً آموخته‌ایم، انجام می‌دهیم. در روش نوشتاری هم، کافی است یک مصراع از هر گزینه را بخوانیم (فقط یک مصراع) و علائم هجایی مصراع را روی آن بنویسیم. گزینه‌ای که علائم هجایی متفاوتی دارد، پاسخ درست است.

با به دست آوردن علائم هجایی هر گزینه به روشی که در بالا گفته شد، می‌بینیم که گزینه (۲) علائم هجایی متفاوتی دارد. علائم هجایی متفاوت یعنی «تقطیع هجایی متفاوت» (که در سؤال، خواسته شده) و علائم و تقطیع هجایی متفاوت هم نشان‌دهنده وزن متفاوت بیت هستند.

● علائم هجایی گزینه (۲): —U—U—U—U—

● علائم هجایی سایر گزینه‌ها: —U—U—U—U—

همان‌طور که می‌بینید، سه گزینه دیگر، همگی، نسبت به گزینه (۲)، در پایان هر مصراع، یک هجای بلند، کم‌تر دارند.

تقطیع هجایی گزینه (۲) به این صورت است:

متهم شو همچو یوسف تا در آن زندان درآیی زان که در زندان نیاید جز مگر بدنام و ظالم

مت	ت	هم	سُو	هم	چ	یو	سف	تا	د	ران	زن	دان	د	را	یی
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—
زان	ک	در	زن	دان	ن	یا	ید	جز	م	گر	بد	نا	م	ظا	لم
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—

۲۰. علائم هجایی کدام بیت، تکرار چهار بار «U--» را نشان می‌دهد؟

- (۱) بی ماه مهرافروز خود تا بگذرانم روز خود دامی به راهی می‌نهم مرغی به دامی می‌زنم
 (۲) به مُلازمان سلطان که رساند این دعا را؟ که به شکر پادشاهی ز نظر مران گدا را
 (۳) به تنگ آمد شبی از تنگ‌حالی که بود آن شب بر او مانند سالی
 (۴) تو گر خواهی که جاویدان جهان یکسر بیارایی صبا را گو که بردارد زمانی بُرَقع از رویت

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای تشخیص درست علائم هجایی بیت‌ها، هم‌زمان با خواندن هر مصراع، با توجه به کوتاه یا بلند بودن هجاها، علائم هجایی متناسب با آن‌ها را یادداشت می‌کنیم و این کار را تنها برای یک مصراع از هر بیت انجام می‌دهیم، مثلاً فقط مصراع اول. با این روش، علائم هجایی خواسته‌شده در صورت سؤال، یعنی تکرار چهار بار «U--» به راحتی مشخص می‌شود. این علائم در گزینه (۴) دیده می‌شود. تقطیع هجایی بیت گزینه (۴) را در ادامه می‌بینیم.

تو گر خواهی که جاویدان جهان یکسر بیارایی صبا را گو که بردارد زمانی بُرَقع از رویت

ت	گر	خا	هی	ک	جا	وی	دان	ج	هان	یک	سر	ب	یا	را	یی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
ص	با	را	گو	ک	بر	دا	رد	ز	ما	نی	بر	ق	عز	رو	یت
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): -U---U---U---U--

گزینه (۲): --U-U-UU--U-U-UU

گزینه (۳): --U---U---U--

تیزبازی

تشخیص وزن و علائم هجایی در مورد بیت‌هایی که علائم هجایی تکراری دارند، معمولاً آسان‌تر است. برای پاسخ به این سؤال، لازم نیست همه علائم هجایی بیت را بنویسیم. حتی در یک مصراع هم لازم نیست به طور کامل این کار را انجام بدهیم. سؤال، تکرار علائم هجایی «U--» را خواسته، آن هم چهار بار. پس کافی است ابتدا همین چهار هجای اول را در مصراع‌های اول هر گزینه بررسی کنیم. با این کار، احتمالاً بعضی از گزینه‌ها به راحتی حذف می‌شوند. در نهایت، اگر این علائم در بیشتر از یک گزینه تکرار شده باشند، بررسی می‌کنیم که در کدام گزینه، این تکرار چهار بار اتفاق افتاده است.

در کدام گزینه، هر دو بیت، بر یک وزن سروده شده‌اند؟

- (۱) غنقا شکار کس نشود دام بازچین
ده‌روزه مهر گردون افسانه است و افسون
- (۲) که شنیدی که در این بزم دمی خوش بنشست
ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی
- (۳) ای بر همه میران جهان یافته شاهی
چون موی میان داری، چون کوه کمر داری
- (۴) آن که ز شرم لطف او آتش ناب آب شد
گر نه به چشم مردمی سوی تو بنگرد فلک
- کان جا همیشه باد به دست است دام را
نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست
نروم جز به همان ره که توام راهنمایی
می خور که بداندیش چنان شد که تو خواهی
چون مشک زره داری، چون لاله سپر داری
گم‌شده نعل مرکبش افسر آفتاب شد
خشم تو در دو چشم او مردمک استخوان کند

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای پاسخ به سؤال و تشخیص گزینه درست، کافی است از هر بیت فقط وزن یک مصراع را به دست بیاوریم. این کار را هم با نوشتن علائم هجایی و بدون تقطیع به ارکان انجام می‌دهیم.

این کار را در مورد هر چهار گزینه به دقت انجام می‌دهیم و در نهایت می‌بینیم که تنها در گزینه (۴) وزن هر دو بیت، یکسان است.

بیت اول: -U-U-UU--U-U-UU-

بیت دوم: -U-U-UU--U-U-UU-

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): بیت اول: -U-U--UU-U-U--

بیت دوم: --U-U----U-U--

گزینه (۲): بیت اول: UU--UU--UU--UU

بیت دوم: --UU--UU--UU--UU

گزینه (۳): بیت اول: --UU--UU--UU--

بیت دوم: ---UU-----UU--

کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی ندارد؟

- «مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
 (۱) روم به جای دگر، دل دهم به یار دگر
 (۲) بگیر خرده جان مرا و خرده مگیر
 (۳) به دیگری دهم این دل که خوار کرده توست
 (۴) خبر دهید به صیاد ما که ما رفتیم
- ز بامی که برخاست مشکل نشیند»
 هوای یار دگر دارم و دیار دگر
 که در بساط ندارم جز این نثار دگر
 چرا که عاشق تو دارد اعتبار دگر
 به فکر صید دگر باشد و شکار دگر

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۲): جان فشانی و پاک‌بازی در راه معشوق
 مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: رمیدن عاشق از معشوق

گول نخوری ✗

دقت کنید که همه ابیات، ظاهراً بر یک وزن و قافیه سروده شده‌اند و از یک «چیز دیگر» حرف می‌زنند، اما این «چیز دیگر» در همه گزینه‌ها، یک «دل‌باختن دیگر»، یک «یار و معشوق دیگر» و خلاصه «ترک کردن معشوق کنونی» نیست. در گزینه (۲)، برعکس سایر گزینه‌ها، شاعر کاملاً در قید و بند عشق است و می‌گوید همین جان ناچیزی را هم که برایم مانده، از من بگیر!

بیت زیر با کدام گزینه تناسب معنایی کم‌تری دارد؟

- «آینه ار نقش تو بنمود راست
(۱) ز مغروری کلاه از سر شود دور
(۲) افتادگی آموز اگر طالب فیضی
(۳) خوی مهان بگیر و تواضع کن
(۴) کسی در آینه شخصی بدین صفت ببیند
- خود شکن آینه شکستن خطاست
مبادا کس به زور خویش مغرور
هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
آن را که او به دانش، والا شد
کند هرآینه جور و جفا و کبر و منی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبعض: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۴): ستایش چهره زیبای معشوق و توجیه ستم‌کاری و خودپسندی او
مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: نکوهش غرور و خودخواهی و توصیه به افتادگی، فروتنی و تواضع
واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌های دیگر ببینیم.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): ز مغروری کلاه از سر شود دور مبادا کس به زور خویش مغرور
گزینه (۲): افتادگی آموز اگر طالب فیضی هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
گزینه (۳): خوی مهان بگیر و تواضع کن آن را که او به دانش، والا شد

گول نخوری ✗

در گزینه درست که قرار است مفهومی متفاوت با گزینه‌های دیگر داشته باشد، اتفاقاً واژه‌های کلیدی، یعنی «کبر و منی» (به معنی غرور و خودخواهی) وجود دارد. چیزی که باعث شده با وجود حضور داشتن این واژه‌ها، مفهوم بیت را متفاوت بدانیم، این است که واژه‌های کلیدی در خدمت مفهوم مورد نظر ما نیستند؛ یعنی ظاهراً حرف از «کبر و منی» است، اما این «کبر و منی» اصلاً مورد نکوهش و سرزنش قرار نگرفته، بلکه موضوع فقط تعریف از زیبایی معشوق است. شاعر می‌گوید: «بله! هرکس چنین چهره زیبایی را در آینه ببیند، باید هم [مثل تو] ظلم و ستم و غرور و خودخواهی داشته باشد!»

کدام گزینه با بیت زیر نزدیکی مفهومی بیشتری دارد؟

- «طاعت آن نیست که بر خاک نهی پیشانی»
 (۱) فخرم این است که از تخت فرود آیم و پس
 (۲) یار آن است که او با تو بود در همه حال
 (۳) به نوبهار جوانی اطاعت حق کن
 (۴) مشکلی دارم ز دانشمند مجلس بازپرس
- صدق پیش آر که اخلاص به پیشانی نیست»
 بر سر کوی تو بر خاک نهم پیشانی
 گوید ار غیر منم یار دروغ است دروغ
 که چوب خشک چو گردید خم نمی گردد
 توبه فرمایان چرا خود توبه کم تر می کنند؟

مشاوره برای رسیدن به گزینه درست، باید پیام محوری بیت مورد سؤال و گزینه ها را پیدا کنیم و فریب شباهت های ظاهری و واژه های «غلط انداز» را نخوریم.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبعض: درس ۸

مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۴): نکوهش ریاکاری و بیان اهمیت اخلاص و صداقت در عبادت بررسی سایر گزینه ها:

- گزینه (۱): اظهار ارادت و خاکساری به درگاه معشوق
 گزینه (۲): حضور همیشگی معشوق حقیقی
 گزینه (۳): توصیه به غنیمت شمردن فرصت عبادت در جوانی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم بیت «کنون زمانه دگر گشت و من دگر گشتم / عصا بیار که وقت عصا و انبان بود» از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

(۱) کنون که سرخ گل از روی پرده بازگرفت	بسا گل رخت از من چرا گرفتی باز؟
(۲) زلیخایی کند در مصر حسنش جان آگاهان	هزاران بخت پیر از دولت عشقش جوان بینی
(۳) جوانی شمع ره کردم که جویم زندگانی را	نجستم زندگانی را و گم کردم جوانی را
(۴) اندر این غربت مرا همچون عصای موسی‌ای	دوستانم را عصا و دشمنم را ازدها

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبمش: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۳): حسرت بر روزگار از دست‌رفته جوانی

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): گله و شکایت از بی‌توجهی معشوق

گزینه (۲): ستایش ممدوح از این نظر که به برکت عشق ورزیدن به او، انسان بدبخت، نیک‌بخت می‌شود.

گزینه (۴): ستایش ممدوح از نظر یاری و دست‌گیری کردن

گول‌نخوری ✗

در تشخیص مفهوم، واژه‌های کلیدی نقش مهمی دارند، اما دقت کنیم که گاهی همین واژه‌های کلیدی ممکن است ما را به اشتباه بیندازند. مثلاً در گزینه (۱) این که «کنون» (حالا) شرایط نامساعدی وجود دارد (رخ بازگرفتن معشوق از عاشق)، در گزینه (۲) اشاره به پیری (که البته در مورد «بخت» است و نه در مورد شاعر) و در گزینه (۴) اشاره به «عصا» (که البته کارکرد آن یاری و معجزه است، نه این که نشانه ناتوانی باشد)، این‌ها ظاهراً واژه‌ها و اشاره‌هایی هستند که در بیت مورد سؤال هم دیده می‌شود، اما همان‌طور که دیدیم، کاربرد آن‌ها بسیار متفاوت است.

۲۶

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مبین چیست؟

- چگونگی شکل‌گیری و تداوم هویت اجتماعی
- دستورالعمل‌هایی که اهل هر حرفه برای خود داشتند.
- خود، پلیس خود باش!
- ۱) بازتولید هویت اجتماعی - منشورهای شغلی - جامعه‌پذیری
- ۲) جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - فتوت‌نامهٔ بتایان - تنبیه و مجازات
- ۳) بازتولید هویت اجتماعی - فتوت‌نامه‌ها - کنترل اجتماعی
- ۴) نظارت و کنترل اجتماعی - منشورهای شغلی - بازتولید هویت اجتماعی

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

• چگونگی شکل‌گیری و تداوم هویت اجتماعی ← بازتولید هویت اجتماعی

بازتولید هویت اجتماعی به معنای انتقال آن از نسلی به نسل دیگر است، به گونه‌ای که علی‌رغم گذر زمان و پذیرش تغییرات، ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد.

• دستورالعمل‌هایی که اهل هر حرفه برای خود داشتند. ← فتوت‌نامه‌ها (فتوت‌نامهٔ بتایان نیز از مصادیق این عبارت است، پس می‌تواند درست باشد).

اعضای هر حرفه برای خود نوعی منشور اخلاقی داشته‌اند که دستورالعمل زندگی اعضای آن حرفه را نشان می‌دهد. در ایران، فتوت‌نامه‌ها نوعی از این منشورهای شغلی بود که به استناد آن هم روابط میان اعضای حرفه و هم روابط میان حرفه و جامعه را تعیین می‌کردند.

• خود، پلیس خود باش ← کنترل اجتماعی

به مجموعه فعالیت‌هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد، کنترل اجتماعی می‌گویند.

نکته

پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- این که جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند، یعنی چه؟
 - عضویت در جهان اجتماعی همواره با چه چیزی همراه است؟
 - فرد چگونه اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جهانی که در آن متولد شده، پیدا می‌کند؟
- (۱) برای هر فرد، ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. - امر به معروف و نهی از منکر - با آموزش‌های اساسی و ماندگار در مدرسه
- (۲) آن فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد. - نظارت و کنترل اجتماعی - با آموزش‌های اساسی و ماندگار در خانواده
- (۳) به صدور شناسنامه برای نوزادان اقدام می‌کند. - حقوق و تکالیف - با فرایندی که برای مشارکت در جهان اجتماعی طی می‌کند.
- (۴) اعتقادات، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. - جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی - با آموزش‌های ابتدایی و اولیه در خانواده

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- هر فرد در یک جهان اجتماعی متولد می‌شود که به وسیله نسل‌های قبل از او ایجاد شده است.
- جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند؛ یعنی آن فرد را به عنوان یکی از **اعضای خود** به رسمیت می‌شناسد و برای او **ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی** که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. (رد گزینه‌های (۳) و (۴))
 - در تمامی بخش‌های جهان اجتماعی، سازوکارهایی برای نظارت بر اعضا وجود دارد. عضویت در جهان اجتماعی، همواره با **نظارت و کنترل اجتماعی** همراه است.
 - فرد با **آموزش‌های اساسی و ماندگاری که در خانواده می‌بیند**، اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جهانی که در آن متولد شده است، پیدا می‌کند.

مدرسه، گروه‌های هم‌بازی، مجالس علمی و مذهبی و رسانه‌های جمعی، از دیگر عوامل آشنایی افراد با جهانی هستند که در آن زندگی می‌کنند.

نکته

هر یک از موارد زیر به ترتیب در کدام قسمت از جدول قرار می‌گیرند؟

- به واسطه آن، فرهنگ در افراد درونی می‌شود.
- ویژگی افرادی که مطابق ارزش‌ها و قواعد جهان اجتماعی عمل می‌کنند.
- مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود.
- برای انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌شود.

اقتناع	جامعه‌پذیری	کنترل اجتماعی	تشویق و پاداش
«الف»	«ب»	«د»	«ج»

۲) «الف» - «ج» - «د» - «ب»

۱) «الف» - «ج» - «ب» - «د»

۴) «الف» - «ب» - «د» - «ج»

۳) «ج» - «الف» - «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

هر جهان اجتماعی می‌کوشد تا از طریق آموزش، عقاید و ارزش‌های خود را به گونه‌ای ترویج کند که افراد برای پذیرش آن‌ها قانع شوند. هر چه قدرت اقتناع یک فرهنگ بیشتر باشد، افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.

پاسخ خیلی تشریحی

• به واسطه آن، فرهنگ در افراد درونی می‌شود. ← اقتناع «الف»

• ویژگی افرادی که مطابق ارزش‌ها و قواعد جهان اجتماعی عمل می‌کنند. ← تشویق و پاداش «ج»

• مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود. ← جامعه‌پذیری «ب»

• برای انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌شود. ← کنترل اجتماعی «د»

نکته

جامعه‌پذیری ← به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

کنترل اجتماعی ← به مجموعه فعالیت‌هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد، کنترل اجتماعی می‌گویند.

به ترتیب علت پیدایش هر یک از موارد زیر چیست؟

- بهتر انجام دادن کنش‌ها و اعمال متناسب با فرهنگ توسط افراد جهان اجتماعی
- برخورداری فرهنگ از قدرت اقناعی بیشتر
- کژروی اجتماعی

- (۱) بیشتر بودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - سازگارتر بودن فرهنگ با فطرت انسان - انجام رفتارهای مخالف توسط برخی از افراد
- (۲) سازگارتر بودن فرهنگ با فطرت انسان - بیشتر بودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - کامل نشدن فرایند جامعه‌پذیری
- (۳) داشتن روش‌های مناسب برای کنترل اجتماعی - سازگارتر بودن فرهنگ با غریزه انسان - جامعه‌پذیر نشدن افراد جهان اجتماعی
- (۴) بیشتر بودن قدرت اقناع یک فرهنگ - بیشتر بودن ظرفیت عقلانی و منطقی یک فرهنگ - پایبند نبودن برخی افراد به حقوق و تکالیف خود

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- هر چه قدرت اقناع یک فرهنگ بیشتر باشد ← نتیجه افراد، کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.
- فرهنگ‌هایی که ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری دارند و با فطرت آدمیان سازگارترند ← نتیجه از قدرت اقناعی بیشتری برخوردارند.
- ممکن است برخی انسان‌ها هویتی را که جهان اجتماعی برای آن‌ها در نظر گرفته است، نپذیرند. همواره افرادی هستند که جذب عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی خود نمی‌شوند و نقشی را که نهادها و سازمان‌های مختلف جامعه از آن‌ها انتظار دارند، نمی‌پذیرند. این افراد به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند و رفتارهای مخالف انجام می‌دهند. ← نتیجه پیدایش کژروی اجتماعی به کنش‌هایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند، کژروی اجتماعی می‌گویند.

۳۰

کدام گزینه در مورد «امر به معروف و نهی از منکر»، «کنترل اجتماعی» و «انتظارات جامعه» به ترتیب درست، درست و نادرست است؟

- (۱) دارای آثار فردی و اجتماعی و نتایج معنوی و دنیوی بسیاری است. - هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد. - در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند.
- (۲) در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارد. - هر کدام از روش‌های آن، مزایا و معایبی دارند و ممکن است در عمل با موفقیت یا شکست مواجه شوند. - از طریق الگوهای عمل یا همان ارزش‌ها محقق می‌شوند.
- (۳) برخی روش‌های آن تبلیغی و برخی تشویقی یا تنبیهی است. - اگر جهان اجتماعی روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود. - افرادی که نقش‌های اجتماعی را به عهده می‌گیرند، باید با رعایت آن‌ها انتظارات جامعه را برآورده سازند.
- (۴) در تمام موارد، همگانی و به عهده همه افراد جامعه است. - روش‌های آن تبلیغ و اقناع، تشویق و پاداش و تنبیه و مجازات است. - از طریق امر به معروف و نهی از منکر در حقوق و تکالیف نمودار می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

- در جهان اسلام، امر به معروف و نهی از منکر در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارد و دارای آثار فردی و اجتماعی و نتایج معنوی و دنیوی بسیاری است.
- انتظارات جامعه از طریق الگوهای عمل یا همان هنجارها در حقوق و تکالیف مربوط به نقش‌های اجتماعی نمودار می‌شوند و افرادی که این نقش‌ها را به عهده می‌گیرند باید با رعایت آن‌ها، انتظارات جامعه را برآورده سازند.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

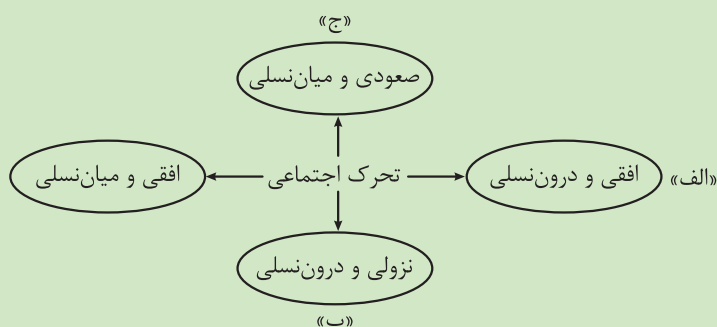
- گزینه (۱): درست - درست - درست
- گزینه (۲): درست - درست - نادرست: از طریق الگوهای عمل یا همان **هنجارها** در حقوق و تکالیف نمودار می‌شوند.
- گزینه (۳): درست - نادرست: هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی **نداشته باشد**، بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود. - درست
- گزینه (۴): نادرست: در **مواردی** (برخی موارد نه همه)، همگانی و به عهده همه افراد جامعه است و در برخی موارد، وظیفه سازمان‌های رسمی و حکومتی است. - درست - نادرست: از طریق **الگوهای عمل** یا همان **هنجارها** در حقوق و تکالیف نمودار می‌شوند.

هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد:

- (۱) در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد.
- (۲) بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود.
- (۳) دوام و بقای آن تهدید می‌شود.

۳۱ کدام گزینه به ترتیب مصداق «الف»، «ب» و «ج» است؟

- ۱) راننده‌ای از تاکسی شخصی به اسنپ یا اتوبوس شرکت واحد تغییر شغل می‌دهد. - دانشجویی که به دلیل کمبود نیرو در آموزش و پرورش استخدام شده و معلم می‌شود. - فرزند نجاری، مدیر کارخانه تولید مبلمان می‌شود.
- ۲) فروشنده‌ای از مغازه لباس، به مغازه کیف و کفش می‌رود. - مدیر شرکتی پس از ورشکستگی، مجبور می‌شود به عنوان فروشنده کار کند. - فرزند کشاورزی که پزشک می‌شود.
- ۳) فرزند افسر نیروی انتظامی که از واحد راهنمایی و رانندگی به واحد کلانتری منتقل می‌شود. - فرزند کارمند بانکی که با معرفی پدرش در بانک استخدام می‌شود. - رفتگر شهرداری، افسر نیروی انتظامی می‌شود.
- ۴) خبرنگار روزنامه شرق به روزنامه کیهان می‌رود. - ورزشکاری که پس از مصدومیت، از تیم حرفه‌ای کنار گذاشته می‌شود. - کارگر کارخانه‌ای که مهندس می‌شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

جابه‌جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر را تحرک اجتماعی می‌گویند.

تحرک اجتماعی انواعی دارد:

۱) صعودی / نزولی / افقی

۲) درون‌نسلی / میان‌نسلی

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- الف) تحرک اجتماعی افقی و درون‌نسلی ← در هر سه گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) تحرک اجتماعی افقی و درون‌نسلی رخ داده است، اما عبارت گزینه (۳) مربوط به تحرک اجتماعی افقی و میان‌نسلی است.
- ب) تحرک اجتماعی نزولی و درون‌نسلی ← عبارت گزینه‌های (۲) و (۴) درست هستند. عبارت گزینه (۱) تحرک اجتماعی صعودی و درون‌نسلی و عبارت گزینه (۳) تحرک اجتماعی افقی و میان‌نسلی است.
- ج) تحرک اجتماعی صعودی و میان‌نسلی ← عبارت گزینه‌های (۱) و (۲) درست هستند. عبارت‌های گزینه‌های (۳) و (۴) به تحرک اجتماعی صعودی و درون‌نسلی اشاره دارند.

نکته

تحرک اجتماعی گاهی درون یک نسل (یک فرد در طول زندگی خودش) که تحرک درون‌نسلی است و گاه در دو نسل (یک فرد نسبت به والدینش) اتفاق می‌افتد که به آن تحرک میان‌نسلی می‌گویند.

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

در نمونه «فرزند کشاورزی که پزشک شده است» چه نوع تحرکی رخ داده است؟

(سؤال ۳ قسمت پ) - امتحان نهایی فردا ۱۴۰۳

۲) میان‌نسلی - نزولی

۴) درون‌نسلی - نزولی

۱) میان‌نسلی - صعودی

۳) درون‌نسلی - صعودی

 امتحان
نهایی

در متن زیر، چند عبارت درست وجود دارد؟

«در جوامع سرمایه‌داری غربی، طبقه‌ای از مردم عادی وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت. - به همین دلیل از آن‌ها به طبقه سوم یاد می‌شد. - این طبقه هویت مثبت و مفید داشت. - از نظر قانونی و اجتماعی از اهمیت و اعتبار زیادی برخوردار بود. - به علت فواید و کارکردهایی که داشت، تحمل می‌شد. - این طبقه همان طبقه متوسط بود که جهت کسب اعتبار برای خودش، به ارزیابی گروه‌های دیگر براساس مفیدبودن یا نبودن آن‌ها پرداخت. - با ارزیابی رعیت با معیار فایده‌مندی، آن‌ها را بی‌اعتبار ساخت.»

(۴) سه

(۳) چهار

(۲) پنج

(۱) شش

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

در متن بالا ۷ جمله آمده است که ۳ جمله درست و ۴ جمله آن، نادرست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- در جوامع فئودالی غربی، طبقه‌ای از مردم عادی هم وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت. به همین دلیل به آن‌ها طبقه سوم می‌گفتند.
- این طبقه هویت منفی و پست داشت.
- از نظر قانونی و اجتماعی از هیچ اهمیت و اعتباری برخوردار نبود.
- با ارزیابی اشراف با معیار فایده‌مندی، آن‌ها را بی‌اعتبار ساخت.

پذیرش معیار فایده‌مندی توسط عموم مردم به پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی منجر شد که همه انسان‌ها را صرفاً براساس همین ملاک ارزیابی می‌کرد. این روند به شکل‌گیری جوامعی انجامید که در آن‌ها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آن‌ها را معین می‌کرد و سایر ویژگی‌های هویتی به آن وابسته می‌شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

کدام گزینه در مورد تغییرات هویتی نادرست است؟

- (۱) مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد.
- (۲) اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود که اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوانی به همراه دارد.
- (۳) تغییرات هویتی، گاهی ناشی از علل بیرونی است و به نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی بازمی‌گردد و گاه ناشی از علل درونی است و پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر است.
- (۴) فردی که با تلاش و پشتکار خود در یکی از عرصه‌های اجتماعی دست به نوآوری می‌زند و از این طریق، موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می‌بخشد، مورد تأیید جامعه واقع می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۰

تعارض فرهنگی که یکی از انواع تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی است، گاهی ناشی از علل درونی است و به نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی بازمی‌گردد و گاه ناشی از علل بیرونی است و پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر است.

مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه قرار می‌گیرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از موارد زیر، به ترتیب مصداق چه نوع جامعه‌ای است؟

- مالکیت ثروت همراه با شغل را از پایه‌های اساسی هویت‌یابی می‌داند.
- امکان رأی‌دادن به قوانین الهی در آن وجود ندارد.
- صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌کند.
- در این جامعه، محرومان با انسداد اجتماعی مواجه‌اند.

(۱) سرمایه‌داری - سکولار - آپارتاید - جامعه‌ای که رده‌بندی موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر سرمایه اقتصادی قرار می‌دهد.

(۲) فئودالی - دنیوی - جدائزادی - جامعه‌ای که موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر ویژگی‌های انتسابی قرار می‌دهد.

(۳) سرمایه‌داری - دنیاگریز - سکولار - جامعه‌ای که مبتنی بر ویژگی‌های اکتسابی است.

(۴) ارباب رعیتی - سکولار - آپارتاید - جامعه‌ای که رده‌بندی موقعیت‌های اجتماعی را مبتنی بر منابع قدرت قرار می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

در یک جهان سکولار:

(۱) هویت دینی و معنوی افراد نمی‌تواند بروز و ظهور اجتماعی داشته باشد.

(۲) در این جهان فعالیت‌هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند، منع می‌شوند.

مثال جلوگیری از تحصیل دختران محجبه در برخی جوامع غربی

(۳) در جوامع سکولار و دنیوی، امکان رأی‌دادن به قوانین الهی وجود ندارد.

مثال اکثریت مردم الجزایر در سال ۱۹۹۱ میلادی به حاکمیت اسلامی رأی دادند، اما کودتای نظامی مانع از اجرای نتایج انتخابات شد. رئیس‌جمهور وقت آمریکا در دفاع از این کودتا گفت که مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل‌شده دارند.

● مالکیت ثروت همراه با شغل را از پایه‌های اساسی هویت‌یابی می‌داند. ← جوامع سرمایه‌داری

● امکان رأی‌دادن به قوانین الهی در آن وجود ندارد. ← جوامع سکولار و دنیوی

● صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌کند. ← جوامع آپارتاید (جدائزادی)

● در این جامعه، محرومان با انسداد اجتماعی مواجه‌اند. ← جامعه‌ای که رده‌بندی موقعیت‌های اجتماعی آن براساس سرمایه اقتصادی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد درست، در بین عبارت‌های زیر کدام‌اند؟

(سوال ۶۵ قسمت الف) کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول

الف) انسداد اجتماعی، بیشتر در جوامعی وجود دارد که موقعیت اجتماعی افراد براساس ویژگی‌های اکتسابی تعیین می‌شود.

ب) برخی جهان‌های اجتماعی، حق و باطل بودن پدیده‌ها را به خواست و عمل افراد در موقعیت‌ها، زمان‌ها و مکان‌های متفاوت وابسته می‌دانند.

ج) تنوع فرهنگ‌ها، به عقاید و ارزش‌های اساسی آن‌ها برمی‌گردد اما روح و شالوده فرهنگ‌ها یکسان است.

د) در روزگار کنونی، شخصیت با توانایی ترغیب یا ایجاد باور، نزدیکی بیشتری دارد.

ه) وقتی ارزش‌های واسطه‌ای انکار می‌شوند، ارزش‌های غایی نیز فاقد معنا و ارزش می‌شوند.

(۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «د»

(۳) «ج» - «د» (۴) «ه» - «ب»

به ترتیب علت، معنا یا مفهوم و پیامد هر یک از موارد زیر چیست؟

- پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی
- انسداد اجتماعی
- استفاده از شیوه‌های غیررسمی تشویق و تنبیه

- (۱) فواید و کارکردهای طبقه سوم - بسته‌بودن راه هر نوع تحرک اجتماعی - روش مورد استفاده خانواده و دوستان
- (۲) پذیرش معیار فایده‌مندی طبقه متوسط توسط عموم مردم - مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی - آثار و نتایج عمیق‌تر
- (۳) از بین رفتن اعتبار اشراف و رعیت در جوامع فئودالی - بازبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی نزولی - تأثیر کم‌تر
- (۴) معرفی اشراف به عنوان مصرف‌کننده توسط طبقه متوسط - مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی برای گروهی خاص - آثار معنوی و دنیوی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- پذیرش معیار فایده‌مندی طبقه متوسط توسط عموم مردم ← علت پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی
- مسدودبودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی ← معنا یا مفهوم انسداد اجتماعی

انسداد اجتماعی بیشتر در جوامعی وجود دارد که موقعیت اجتماعی افراد براساس ویژگی‌های انتسابی مانند وراثت، نژاد و ... تعیین می‌شود.

نکته

- آثار و نتایج عمیق‌تر ← پیامد استفاده از شیوه‌های غیررسمی تشویق و تنبیه

نکته

تشویق و تنبیه به دو شیوه رسمی و غیررسمی انجام می‌شود.

- شیوه غیررسمی آن بیشتر در خانواده، هم‌سالان یا به وسیله عموم افراد جامعه انجام می‌شود و آثار و نتایج عمیق‌تری دارد.
- شیوه رسمی پاداش و مجازات، بیشتر توسط سازمان‌ها و مؤسسات اجتماعی مانند ادارات، پلیس، دادگاه و زندان صورت می‌گیرد.

عربی، زبان قرآن

• عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٣٦ - ٤٣):

﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾: بگو ...

۳۶

- (۱) که در زمین سیر کردید و دیدید که [خدا] چطور خلقت را شروع کرده است!
- (۲) در زمین بگردید و بنگرید چگونه [خدا] آفرینش را آغاز کرده است!
- (۳) در زمین بگردید، پس نگاه کنید که چگونه خلقت آغاز شده است!
- (۴) در زمین حرکت کنید و چگونگی آغاز آفرینش را بنگرید!

مشاوره توی آزمون‌های تستی اولین سؤال آیه‌ست، پس باید ترجمه آیه‌های فصل یا فصل‌های مشخص‌شده از کتاب درسی رو بخونی؛ به طور کلی برای پاسخ به تست‌های ترجمه، به نوع فعل (ماضی، مضارع، آینده، امر، نهی و ...)، صیغه‌ش (غایب، مخاطب و متکلم) و لازم یا متعدی بودنش باید دقت بشه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۵ - ترجمه

ترجمه فعل‌های آیه رو بررسی کن!

Hint

درس Box

فعل امر مخاطب به صورت امر حاضر ترجمه می‌شود.

مثال اِذْهَبْ: برو اُكْتُبُوا: بنویسید

«أَيْنَ: کجا - كَيْفَ: چگونه - مَتَى: چه وقت ...» کلمات پرسشی هستند.

فعل متعدی: فعلی که علاوه بر فاعل، به مفعول هم نیاز دارد و معادل فعل «گذرا»ی فارسی است.

مثال كَتَبَ الطَّالِبُ التَّمْرِينَ: دانش‌آموز تمرین را نوشت. (كَتَبَ: فعل متعدی - الطَّالِبُ: فاعل - التَّمْرِينَ: مفعول)

«سیروا» (فعل امر): بگردید، حرکت کنید (ردّ گزینه ۱) - «فَانظُرُوا» (فَ + فعل امر «انظروا»): و بنگرید، پس نگاه کنید (ردّ گزینه ۱) - «كَيْفَ» (کلمه پرسشی): چگونه، چطور (ردّ گزینه ۴) - «بَدَأَ الْخَلْقَ» (فعل ماضی متعدی + مفعول): آفرینش را آغاز کرده است، خلقت را شروع کرده است (ردّ گزینه‌های ۳) و (۴))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «سیر کردید و دیدید» برای «سیروا ... فَانظُرُوا» خطا هستند.

گزینه ۳: «خلقت آغاز شده است» برای «بَدَأَ الْخَلْقَ» خطاست.

گزینه ۴: «چگونگی آغاز آفرینش را بنگرید» برای «فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ» خطا هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۳۷

«لَا يَتَأَثَّرُ جِسْمُ الْبَطِّ بِالسَّبَبِ وَجُودِ غَدَّةٍ بِالْقُرْبِ مِنْ ذَنْبِهِ تَنْشُرُ زَيْتاً خَاصّاً عَلَى جِلْدِهِ»:

- (۱) بدن اردک به سبب وجود غده‌ای نزدیک دمش و پخش شدن روغن مخصوص روی پوستش تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد!
- (۲) بدن اردک به دلیل غده‌ای که نزدیک دمش وجود دارد، روغن ویژه‌ای را روی پوستش پخش می‌کند تا تحت تأثیر آب قرار نگیرد!
- (۳) به سبب غده‌ای که نزدیک دم اردک وجود دارد روغن خاصی روی پوستش پخش می‌شود که آب، جسمش را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد!
- (۴) بدن اردک به دلیل وجود غده‌ای نزدیک دمش که روغنی خاص را روی پوستش پخش می‌کند، تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد!

مشاوره علت بردن فعل‌ها به باب‌های مختلف برای این‌ها که دایره واژگان وسیع بشه. این‌جوری دوتا فعل از یه ریشه (سه حرف اصلی) توی ثلاثی مجرد یه معنا داره و توی مزید یه معنای دیگه؛ پس بهتره کاربرد باب‌های ثلاثی مزید رو یاد بگیریم تا روی ترجمه فعل‌های ثلاثی مزید مسلط بشیم. ترجمه مصدر به صورت فعل و هم‌چنین فعل به صورت مصدر، جز در موارد خاص، خطاست.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۵ - ترفهه

فعل‌ها رو بررسی کن. به جابه‌جایی کلمات هم توجه کن.

فعل‌ها در باب تَفَعَّلْ گاهی لازم و گاهی متعدی هستند.

مثال

تَحَرَّكَ (لازم): حرکت کرد

تَعَلَّمَ (متعدی): یاد گرفت

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«لَا يَتَأَثَّرُ ... بِالْمَاءِ» (مضارع منفی، باب تَفَعَّلْ): تحت تأثیر آب قرار نمی‌گیرد (ردّ گزینه‌های (۲) و (۳)) - «يَسْبِبُ وَجُودَ غَدَّةٍ بِالْقُرْبِ مِنْ ذَنْبِهِ»: به دلیل وجود غده‌ای نزدیک دمش (ردّ گزینه‌های (۲) و (۳)) - «تَنْشُرُ» (مضارع، متعدی): پخش می‌کند (ردّ گزینه‌های (۱) و (۳)) - «زَيْتاً خَاصّاً» (مفعول با صفت): روغنی خاص را، روغن ویژه‌ای را، روغن خاصی را (ردّ گزینه‌های (۱) و (۳)) خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «و پخش شدن روغن مخصوص» برای «تَنْشُرُ زَيْتاً خَاصّاً» خطاست.

گزینه (۲): «به دلیل غده‌ای که نزدیک دمش وجود دارد» برای «يَسْبِبُ وَجُودَ غَدَّةٍ بِالْقُرْبِ مِنْ ذَنْبِهِ» و «تا تحت تأثیر آب قرار نگیرد» برای «لَا يَتَأَثَّرُ ... بِالْمَاءِ» خطا هستند.

گزینه (۳): «به سبب غده‌ای که نزدیک دم اردک وجود دارد» برای «يَسْبِبُ وَجُودَ غَدَّةٍ بِالْقُرْبِ مِنْ ذَنْبِهِ» - «روغن خاصی ... پخش می‌شود» برای «تَنْشُرُ زَيْتاً خَاصّاً» و «که آب جسمش را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد» برای «لَا يَتَأَثَّرُ جِسْمُ الْبَطِّ بِالْمَاءِ» خطا هستند.

عربی، زبان قرآن

۳۸

«قَدْ قَامَتْ مُنَظَّمَةُ اليونسكو بِتَسْجِيلِ مُدُنِ بلادنا التَّارِيخِيَّةِ فِي قَائِمَةِ الثَّرَاثِ الْعَالَمِيِّ لِأَنَّهَا تَجَذَّبُ كَثِيرًا مِنَ السَّائِحِينَ إِلَيْهَا»:

- (۱) سازمان یونسکو شهرهای تاریخی را در کشورمان در لیست میراث جهانی ثبت کرد، زیرا آن‌ها خیلی از گردشگران را به خود جذب می‌کنند!
- (۲) سازمان یونسکو به ثبت کردن شهرهای تاریخی کشور ما در فهرست میراث جهانی خود پرداخته است، زیرا این شهرها گردشگران زیادی را به خود جذب می‌کنند!
- (۳) سازمان یونسکو به ثبت شهرهای تاریخی کشورمان در لیست میراث جهانی اقدام کرده است، زیرا آن‌ها بسیاری از گردشگران را به خود جذب می‌کنند!
- (۴) اقدام سازمان یونسکو در ثبت تاریخی شهرهای کشورمان در لیست میراث جهانی بسیاری از گردشگران را به خود جذب کرده است!

مشاوره توجه به نوع و صیغه فعل، اسم مفرد و جمع به‌ویژه جمع مکسر، ضمیر به‌ویژه ضمیرهای متصل و ترکیب وصفی و اضافی توی انتخاب گزینه درست خیلی کمک می‌کند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۴ - ترفعه

فعل، مصدر و ترکیب اضافی رو بررسی کن.

Hint

درسی Box

«قَامَ بِ...» به معنی «به ... اقدام کرد، به ... پرداخت، را انجام داد» است.

قَدْ + ماضی = ماضی نقلی

مثال قَدْ كَتَبَ: نوشته است

قَدْ جَلَسْنَا: نشستیم

گاهی یک اسم، مضاف‌الیه و صفت را با هم دارد که به آن ترکیب اضافی - وصفی می‌گویند. در عربی، اول مضاف‌الیه می‌آید و بعد صفت، ولی در ترجمه فارسی، اول صفت و بعد مضاف‌الیه می‌آید.

مثال

عِبَادُ اللَّهِ الصَّالِحُونَ (عِبَادُ: مضاف و موصوف - اللَّهُ: مضاف‌الیه - الصَّالِحُونَ: صفت): بندگان درستکار خدا

فَرِيقَتَا الْفَائِزَيْنِ (فَرِيقُ: مضاف و موصوف - نَا: مضاف‌الیه - الْفَائِزَيْنِ: صفت): تیم برنده ما

«قَدْ قَامَتْ ... بِتَسْجِيلِ»: به ثبت ... جهانی اقدام کرده است، به ثبت کردن ... پرداخته است (رَدّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - «مُدُنِ بلادنا التَّارِيخِيَّةِ» (ترکیب اضافی - وصفی): شهرهای تاریخی کشورمان، شهرهای تاریخی کشور ما (رَدّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - «لِأَنَّهَا»: زیرا آن‌ها (رَدّ گزینه‌های (۲) و (۴)) - «تَجَذَّبُ»: جذب می‌کنند (رَدّ گزینه (۴)) - «كَثِيرًا مِنَ السَّائِحِينَ»: بسیاری از گردشگران را، خیلی از گردشگران را (رَدّ گزینه (۲))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «ثبت کرد» برای «قَدْ قَامَتْ بِ...» و «شهرهای تاریخی را در کشورمان» برای «مُدُنِ بلادنا التَّارِيخِيَّةِ» خطا هستند.

گزینه (۲): «خود» اضافه آمده است. - «این شهرها» برای ضمیر متصل «ها» در «لِأَنَّهَا» و «گردشگران زیادی را» برای «كَثِيرًا مِنَ السَّائِحِينَ» خطا هستند.

گزینه (۴): کَلَّ عبارت «اقدام سازمان ...» جابه‌جا و اشتباه ترجمه شده است. - «جذب کرده است» برای «تَجَذَّبُ» خطاست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۳۹

«تَنْوُّعُ الْمَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ فِي إِيرَانَ يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا لِزُيُوتِهِ جَمَالِ أَسْأَرِهَا وَطَبِيعَتِهَا الْخَلَابَةِ!»:

(۱) آثار تاریخی در ایران متنوع است و گردشگران را تشویق می‌کند که برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابیت به آن سفر کنند!

(۲) تنوع آثار تاریخی در ایران گردشگران را به سفر به آن برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابیت تشویق می‌کند!

(۳) آثار متنوع تاریخی در ایران مشوق گردشگران در سفر به آن برای دیدن زیبایی آثار و طبیعت جذابیت است!

(۴) تنوع آثار تاریخی در ایران گردشگران را به سفر به آن برای دیدن آثار زیبا و طبیعت جذابیت تشویق می‌کند!

مشاوره تشخیص نوع و صیغه فعل، اسم مفرد و جمع به‌ویژه جمع مکسر، بازی و جابه‌جایی کلمات در ساختار ترجمه، ترکیب اضافی و وصفی و ضمائر متصل توی انتخاب گزینه درست کمکت می‌کند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶ - ترجمه

فعل‌ها رو بررسی کن! ترکیب‌های اضافی و وصفی و همین‌طور بازی کلمات رو هم ببین!

Hint

درس‌Box

غالباً مصدر به صورت فعل ترجمه نمی‌شود.

فعل مضارع به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

مثال يَذْهَبُ: می‌رود

تَجْلِسُونَ: می‌نشینید

أَكْتُبُ: می‌نویسم

«تَنْوُّعُ الْمَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ فِي إِيرَانَ»: تنوع آثار تاریخی در ایران (ردّ گزینه‌های (۱) و (۳)) - «يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ» (مضارع متعدی + مفعول): گردشگران را تشویق می‌کند (ردّ گزینه (۳)) - «إِلَى السَّفَرِ»: به سفر (ردّ گزینه‌های (۱) و (۳)) - «لِزُيُوتِهِ جَمَالِ أَسْأَرِهَا»: برای دیدن زیبایی آثار(ش) (ردّ گزینه (۴)).

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «آثار تاریخی در ایران متنوع است» برای «تَنْوُّعُ الْمَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ فِي إِيرَانَ» و «که سفر کنند» برای «إِلَى السَّفَرِ» خطا هستند.

گزینه (۳): «آثار متنوع تاریخی» برای «تَنْوُّعُ الْمَعَالِمِ التَّارِيخِيَّةِ»، «مشوق گردشگران ... است» برای «يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ» و «در» برای «إِلَى» خطا هستند.

گزینه (۴): «آثار زیبا» برای «جَمَالِ أَسْأَرِهَا» خطاست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

عین الخطأ: ۴۰

- (۱) مَا قَسَمَ اللَّهُ لِلْعِبَادِ شَيْئاً أَفْضَلَ مِنْ الْعَقْلِ: خداوند به چیزی بهتر از عقل برای بندگان قسم نخورد!
- (۲) أَطُولُ كَهْفٍ مَائِيٍّ فِي الْعَالَمِ يَقَعُ فِي هِمْدَانٍ: طولانی‌ترین غار آبی در جهان در همدان واقع شده است!
- (۳) لَا يَذْهَبُ الرُّؤَاوُ إِلَى الْمَدَائِنِ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ: زائران جز اندکی از آن‌ها به مدائن نمی‌روند!
- (۴) يَرَى بَعْضُ الْمَسَافِرِينَ إِيرَانَ بَلْداً مُمْتَازاً لِقَضَاءِ الْعُطَّلَاتِ: برخی گردشگران، ایران را سرزمینی عالی برای گذراندن تعطیلات می‌بینند!

مشاوره: از تست‌های چهارپاره چهار نترس! به خرده زمان بره، ولی خوبی‌ش اینه که برای هر عبارت، به ترجمه اومده که یا درسته یا غلط؛ حتی به وقتایی معنای واژه درست ترجمه نشده، پس اگه تمرین و تکرار کنی این تیپ سؤال می‌شه نقطه قوتت.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶ - ترجمه

به معنی فعل‌ها توجه کن!

Hint

درس‌Box

- فعل ماضی = ماضی ساده مثال دَهَبَ: رفت کَتَبْتُ: نوشتید جَلَسْتُ: نشستم
- فعل ماضی منفی = ماضی ساده منفی مثال مَا دَهَبَ: نرفت مَا كَتَبْتُ: ننوشتید مَا جَلَسْتُ: ننشستم
- فعل مضارع = مضارع اخباری (می + بن مضارع + شناسه) مثال يَذْهَبُ: می‌رود أَكْتُبُ: می‌نویسم تَجْلِسُونَ: می‌نشینید
- «لا»ی نفی + فعل مضارع = مضارع اخباری منفی (نمی + بن مضارع + شناسه) مثال لَا يَذْهَبُ: نمی‌رود لَا أَكْتُبُ: نمی‌نویسم لَا تَجْلِسُونَ: نمی‌نشینید

شکل درست ترجمه: «مَا قَسَمَ: تقسیم نکرد»، ترجمه عبارت: «خداوند چیزی را برای بندگان بهتر از عقل تقسیم نکرد!»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۵ (قسمت ز) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

يَرَى بَعْضُ الْمَسَافِرِينَ إِيرَانَ بَلْداً مُمْتَازاً لِقَضَاءِ الْعُطَّلَاتِ.

عربی، زبان قرآن

عین الصّحیح: ۴۱

- (۱) لِلْفَرَابِ صَوْتُ يُحَدَّرُ بِهِ بَقِيَّةُ الْحَيَوَانَاتِ حَتَّى تَبْتَغِدَ سَرِيعاً عَنْ مَنْطِقَةِ الْخَطَرِ: کلاغ صدایی دارد که با آن به بقیه حیوانات هشدار می‌دهد تا از منطقه خطر با سرعت دور شوند!
- (۲) فِي إِيْرَانِ صِنَاعَاتٌ يَدَوِّيَّةٌ يَشْتَرِيهَا السَّائِحُونَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ: در ایران صنایع دستی وجود دارد که گردشگران از هر جای جهان آن‌ها را می‌خرند!
- (۳) أَلَذَنْبُ عُضْوٍ فِي جِسْمٍ كَثِيرٍ مِنَ الْحَيَوَانَاتِ تُحَرِّكُهُ غَالِباً لِطَرْدِ الْحَشَرَاتِ: دم در بدن بسیاری از حیوانات عضوی است که معمولاً برای راندن حشرات حرکت می‌کند!
- (۴) دَوْلَةُ إِيْرَانِ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَحْصَلَ مِنَ السِّيَاحَةِ عَلَى ثَرَوَةٍ عَظِيمَةٍ بَعْدَ الثَّقُفِ: کشور ایران توانسته بعد از نفت از گردشگری ثروت بزرگی را به دست آورد!

مشاوره شناخت و ترجمه فعل‌ها همیشه مورد توجه طراحه، پس بهتره نوع و صیغه، مجزّد یا مزید بودن و معادل فارسی فعل‌ها رو یاد بگیري.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶ - ترجمه

به فعل‌ها توجه کن!

Hint

درسی Box

● فعل ثلاثی مزید از باب «تفعیل» غالباً متعدی است؛ یعنی نیاز به مفعول دارد.

● **مثال** نَزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ: خدا قرآن را نازل کرد.

● «حتی تا، تا این که» + فعل مضارع «معادل مضارع التزامی (ب + بن مضارع + شناسه) ترجمه می‌شود.

● **مثال** تَكْتُبُونَ: می‌نویسید ← حَتَّى تَكْتُبُوا: تا بنویسید

● «آن (که)» + فعل مضارع «معادل مضارع التزامی (ب + بن مضارع + شناسه) ترجمه می‌شود.

● **مثال** تَكْتُبُونَ: می‌نویسید ← أَنْ تَكْتُبُوا: که بنویسید

● «کُلّ» بر سر اسم بدون «ال» به صورت «هر» ترجمه می‌شود.

● **مثال** كُلَّ يَوْمٍ: هر روز

شکل درست ترجمه در سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۲): كُلُّ الْعَالَمِ (کُلّ + اسم دارای «أل»): همه جهان

گزینه (۳): تُحَرِّكُهُ (مضارع از باب تفعیل، متعدی): آن را حرکت می‌دهند

گزینه (۴): تَسْتَطِيعُ (مضارع): می‌تواند

«بعضی از پرندگان و حیوانات با غریزه‌شان گیاهان دارویی را می‌شناسند»:

- (۱) تَعْرِفُ بَعْضَ الطَّائِرَاتِ وَ الْحَيَوَانَاتِ بِغَرِيزَتِهِنَّ الْأَعْشَابَ الطَّيْبَةَ!
- (۲) إِنَّ بَعْضَ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ تَعْرِفُ بِغَرِيزَتِهَا الْأَعْشَابَ الطَّيْبَةَ!
- (۳) إِنَّ بَعْضًا مِنَ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ تَعْرِفُ الثَّبَاتِ الطَّيْبِيَّ بِغَرِيزَتِهَا!
- (۴) يَعْرِفَنَّ بَعْضُ الطُّيُورِ وَ الْحَيَوَانَاتِ الثَّبَاتَاتِ الطَّيْبَةَ بِغَرِيزَتِهَا!

مشاوره توی تست‌های فارسی به عربی، زمان و شخص فعل فارسی و هم‌زمان نوع و صیغه فعل‌ها و تناسیبشون با فاعل تعیین‌کننده‌ست؛ در ضمن ترکیب اضافی و ترکیب وصفی و قواعد نوشتاری‌شون در عربی مورد توجه طراحه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۵ - تعریب

تناسب فعل‌ها رو با فاعلش یا مبتدأشون بررسی کن، به ترکیب وصفی هم توجه کن!

در تعریب یک عبارت فارسی که نهاد و گزاره دارد، می‌توان هم جمله فعلیه و هم جمله اسمیه با خبر از نوع جمله ساخت.

مثال دانش‌آموزان به کلاس‌هایشان رفتند: ذَهَبَ الطُّلَابُ إِلَى صُفُوفِهِمْ / الطُّلَابُ ذَهَبُوا إِلَى صُفُوفِهِمْ.

فعل در ابتدای جمله اگر فاعلش اسم ظاهر مثنی یا جمع باشد، مفرد غایب می‌آید و فقط از نظر جنس از فاعل پیروی می‌کند.

مثال كَتَبَ الطُّلَابُ تَمَارِيْنَهُمْ / كَتَبَتِ الطَّالِبَاتُ تَمَارِيْنَهُنَّ.

برای جمع‌های غیرعاقل (غیرانسان) همه‌چیز (فعل، صفت، ضمیر، اسم اشاره ...) مفرد مؤنث می‌آید.

مثال هَذِهِ الْأَشْجَارُ نَمَتْ فِي حَدِيقَتِنَا: این درختان در باغ ما رشد کردند.

جمع غیرعاقل

Hint

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی

می‌شناسند: تَعْرِفُ (ردّ گزینه ۴) - پرندگان: الطُّيُور (ردّ گزینه ۱) - غریزه‌شان: غَرِيزَتِهَا (مرجع ضمیر «ها»، جمع غیرعاقل یا غیرانسان است. ردّ گزینه ۱) - گیاهان دارویی: الْأَعْشَابُ الطَّيْبَةُ، الثَّبَاتَاتِ الطَّيْبَةُ (موصوف جمع غیرعاقل + صفت مفرد مؤنث ردّ گزینه ۳)

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «الطَّائِرَات» برای «پرندگان» و ضمیر «هِنَّ» در «بَغَرِيزَتِهِنَّ» با توجه به مرجع ضمیر «ها»، جمع غیرعاقل یا

توجه «الطَّائِرَات» جمع مؤنث سالم از «الطَّائِرَةُ» به معنای «هواپیما» است.

گزینه ۳: «الثَّبَاتِ الطَّيْبِيَّ» برای «گیاهان دارویی» خطاست.

گزینه ۴: «يَعْرِفَنَّ» در ابتدای جمله با توجه به این که فاعلش اسم ظاهر است، خطاست.

عربی، زبان قرآن

۴۳

عَيْنُ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ: «صَدْرُ الْعَاقِلِ، صُنْدُوقُ سِرِّهِ!»

سرّ موجود در وجود دلدادگی ست
گر نخواهی که دشمنان دانند
نه آن کس که گوش دهد و پشت نهد
گویم به تو اما به کس این راز، مگو

(۱) راز و رمز عاشقی بی‌پردگی ست
(۲) راز دل پیش دوستان مگشای
(۳) راز دل به کس بگم که گوش دهد
(۴) خواهیم که بگویم به تو این راز مگو

مشاوره سؤال مفهوم از آیات، احادیث و ضرب‌المثل‌های کتاب درسی طرح می‌شود، اما گزینه‌ها علاوه بر کتاب درسی از شعرها و حدیث‌های مرتبط که خارج از کتابه هم می‌آید، پس آگه به شعر و ضرب‌المثل و کتاب‌های ادبی علاقه داری، در انتخاب گزینه مورد نظر طراح تواناتری.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۵ - مفهوم

مفهوم حدیث صورت سؤال در مورد «رازداری» است!

با توجه به ترجمه حدیث «سینه انسان عاقل، صندوق راز اوست!»، گزینه (۲) مناسب است.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ (٤٤ - ٤٦):

مُنْظَمَةُ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ أَسَّسَتِ الْيُونِسْكَو، وَهَدَفُهُ الرَّئِيسِيُّ هُوَ اسْتِقْرَارُ السَّلَامِ وَالْأَمْنِ عَنْ طَرِيقِ إِيجَادِ التَّعَاوُنِ بَيْنَ دَوْلِ الْعَالَمِ. إِنَّ مَقَرَّهَا الرَّئِيسِيَّ فِي بَارِيسَ. إِحْدَى مَسْؤُولِيَّاتِ الْيُونِسْكَو إِعْلَانُ قَائِمَةِ أَمَاكِنِ الثَّرَاثِ الثَّقَافِيِّ وَالتَّارِيخِيِّ الْعَالَمِيِّ وَحِمَايَتِهَا. سَجَّلَتْ مُنْظَمَةُ الْيُونِسْكَو مَعَالِمَ تَارِيخِيَّةٍ وَثَقَافِيَّةٍ إِيرَانِيَّةٍ فِي قَائِمَةِ الثَّرَاثِ الْعَالَمِيِّ؛ مِنْهَا: آثَارُ بَرْسُولِيسَ وَمَقْبَرَتَا حَافِظٍ وَسَعْدِيِّ فِي مُحَافَظَةِ فَارِسَ، وَ«حَمَامَ كَنْجَعَلِي خَان» فِي مُحَافَظَةِ كِرْمَانَ الْمَشْهُورَةِ بِإِنْتِاجِ الْقُسْطَقِ وَالسَّجَادِ، وَتَبْرِيزَ وَسُوقَهَا الْمَشْهُورَةَ بِأَنَّهَا أَكْبَرُ سُوقِ مُسَقَّقَةٍ فِي الْعَالَمِ، وَ الْمُحَافَظَاتُ الشَّمَالِيَّةُ الثَّلَاثُ عَلَى شَاطِئِ بَحْرِ طَبْرِسْتَانَ وَكَأَنَّهَا قِطْعَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ فَهِيَ مُنَاسِبَةٌ لِلِبِطَاقَاتِ الْبَرِيدِيَّةِ.

ترجمه متن:

«سازمان ملل متحد، یونسکو را تأسیس کرد، و هدف اصلی آن برقراری صلح و امنیت از طریق ایجاد همکاری میان کشورهای جهان است. دفتر اصلی آن در پاریس است. یکی از مسئولیت‌های یونسکو اعلام لیست مکان‌های میراث فرهنگی و تاریخی جهانی و حفاظت از آن‌هاست. سازمان یونسکو آثار تاریخی و فرهنگی ایرانی را در لیست میراث جهانی ثبت کرده است، از جمله: آثار پرسپولیس و دو آرامگاه حافظ و سعدی در استان فارس، و حمام گنجعلی‌خان در استان کرمان مشهور به تولید پسته و فرش، تبریز و بازار مشهورش که بزرگ‌ترین بازار سقف‌دار در جهان است، و استان‌های شمالی سه‌گانه بر ساحل دریای مازندران که گویی تکه‌ای از بهشت‌اند و مناسب برای کارت پستال‌ها هستند.»

عَيِّنِ الصَّحِيحَ حَسَبَ النَّصِّ:

۴۴

(۱) السُّوقُ الْمُسَقَّقَةُ فِي تَبْرِيزَ مُنَاسِبَةٌ لِلِبِطَاقَاتِ الْبَرِيدِيَّةِ!

(۲) مَقَرُّ الْيُونِسْكَو الرَّئِيسِيَّ فِي عَاصِمَةِ الْفَرَنْسِيَّةِ!

(۳) أَسَّسَ الْيُونِسْكَو مُنْظَمَةَ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ!

(۴) مُحَافَظَةُ فَارِسَ مَشْهُورَةٌ بِسَجَاجِيدِهَا!

🗨 مشاوره برای پاسخ به تست‌های

درک مطلب، بهتره یک بار درک مطلب رو سریع بخونی تا هم مفهوم کلی متن رو درک کنی و هم زیر جزئیات خط بکشی. سوالات درک مطلب بیشتر جزءببین هستش؛ یعنی از مطالب جزئی متن میاد و کمی هم کل‌بینه؛ یعنی از مفهوم کلی متن میاد و حتی ممکنه عبارتی خارج از متن، اما مرتبط با مفهوم متن نیز آورده شه.

تذکر: صورت تست رو با دقت بخون و بعد تمام گزینه‌ها رو بررسی کن و در صورت نیاز به متن مراجعه کن تا گزینه درست یا خطا رو انتخاب کنی!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶ - درک مطلب

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): بازار سرپوشیده تبریز برای کارت پستال‌ها مناسب است! (نادرست)

گزینه (۲): دفتر اصلی یونسکو در پایتخت فرانسه است! (درست)

گزینه (۳): یونسکو سازمان ملل متحد را تأسیس کرد! (نادرست)

گزینه (۴): استان فارس به فرش‌هایش معروف است! (نادرست)

✓ پاسخ خیلی تشریحی

عین الخطأ حسب النص: ۴۵

- (۱) لَا تُسَجَّلُ مُنْظَمَةُ الْيُونِسْكَو فِي قَائِمَةِ الثَّرَاثِ الْعَالَمِيِّ إِلَّا أَمَاكِنَ الثَّقَافِيِّ!
 (۲) كَانَ حَافِظٌ وَ سَعْدِيّ يَعِيشَانِ فِي مَدِينَةٍ وَاحِدَةٍ!
 (۳) يُوجَدُ اسْتِقْرَارُ السَّلَامِ وَالْأَمْنِ عَنْ طَرِيقِ التَّعَاوُنِ بَيْنَ دَوْلِ الْعَالَمِ!
 (۴) الْمُحَافَظَاتُ الشَّمَالِيَّةُ الثَّلَاثُ عَلَى شَاطِئِ بَحْرِ طَبْرِسْتَانِ قِطْعَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۶ - درک مطلب

ترجمه گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): یونسکو جز مکان‌های فرهنگی را در فهرست میراث جهانی ثبت نمی‌کند! (نادرست)
 گزینه (۲): حافظ و سعدی در یک شهر زندگی می‌کردند! (درست)
 گزینه (۳): برقراری صلح و امنیت از طریق همکاری بین کشورهای جهان ایجاد می‌شود! (درست)
 گزینه (۴): سه استان شمالی در ساحل دریای طبرستان، تکه‌ای از بهشت هستند! (درست)

عربی، زبان قرآن

۴۶ عین الخطأ للكلمات المعينة في النص:

- ۱) أَسَّسَتْ: فعلٌ ماضٍ من باب تَفْعِيل (لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ وَاحِدٌ) - مفردٌ مؤنَّثٌ غائبٌ - متعدٍّ / فعلٌ و «اليونسكو» فاعله
- ۲) التَّعَاوُنُ: اسمٌ - مصدرٌ من مزيدٍ ثلاثيٍّ من فعل «تَعَاوَنَ» - مفردٌ مذكَّرٌ / مضافٌ إليه
- ۳) المَشْهُورَةُ: اسمٌ على وزن «مفعول» - مفردٌ - مؤنَّثٌ / صِفَةٌ و موصوفه «سوقٌ»
- ۴) مُنَاسِبَةٌ: اسمٌ (على وزن «مُفَاعِلَةٌ») - مفردٌ مؤنَّثٌ / خبرٌ للمبتدأ: «هي»

مشاوره برای پاسخ به تیپ سؤالی که گزینه خطا رو برای چهار کلمه خط کشیده شده در متن می‌خواد، باید خصوصیات فردی اسم و فعل بررسی شه تا خطا پیدا بشه. برای «محل اعراب (نقش کلمات در جمله)» باید توی متن نقش کلمه در جمله اسمیه یا فعلیه مشخص شه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۵ - اعراب و تحلیل صرفی

محل اعراب (نقش کلمه‌ها) رو بررسی کن.

Hint

درس Box

فعل لازم: فعلی که فقط به فاعل نیاز دارد و معادل فعل «ناگذر» فارسی است.

مثال جاء الطالب: دانش‌آموز آمد. (جاء: فعل لازم - الطالب: فاعل)

فعل متعدی: فعلی که علاوه بر فاعل، به مفعول هم نیاز دارد و معادل فعل «گذرا» فارسی است.

مثال خَلَقَ اللهُ الإنسانَ: خداوند انسان را آفرید. (خَلَقَ: فعل متعدی - اللهُ: فاعل - الإنسان: مفعول)

● فعل‌ها در باب‌های «إفعال، تفعیل، مُفَاعِلَةٌ، إستفعال» غالباً متعدی هستند.

مثال نَزَّلَ اللهُ القرآنَ: خدا قرآن را نازل کرد. (نَزَّلَ: فعل متعدی از باب تفعیل - اللهُ: فاعل - القرآن: مفعول)

● برای تشخیص محلّ اعراب یک کلمه باید به نوع جمله (اسمیه یا فعلیه بودن آن) و موقعیت کلمه در جمله دقت کنی.

جمله اسمیه: شروع جمله با «اسم / ضمیر / اسم اشاره» است و اجزای اصلی آن «مبتدا» و «خبر» که خبر می‌تواند از نوع «اسم، جمله یا جار و مجرور» باشد.

جمله فعلیه: شروع جمله با فعل است و اجزای اصلی آن، «فعل» و «فاعل» و اگر فعل متعدی باشد، «مفعول» نیز است.

علاوه بر اجزای اصلی، برخی جمله‌ها نقش‌های دیگری، مانند «صفت، مضاف‌الیه و ...» نیز دارند.

● چند مثال از محلّ اعراب کلمات در جملات زیر:

عليٌّ يَنْجَحُ: علی موفق می‌شود.

مبتدا خبر از نوع جمله

هذا الكتاب نافعٌ: این کتاب سودمند است.

مبتدا خبر از نوع اسم

هو في الصفِّ: او در کلاس است.

مبتدا خبر از نوع جار و مجرور

جاء المعلمُ: معلم آمد.

فعل فاعل

كتبَ الطالبُ المُجِدُّ إجاباتِ التمارينِ: دانش‌آموز کوشا پاسخ‌های تمرین‌ها را نوشت.

فعل فاعل صفت مفعول مضاف‌الیه

شکل درست خطا: «اليونسكو» فاعله ← «اليونسكو» مفعوله و «أَسَّسَتْ» خبر من نوع الجملة و فعل و فاعله «هي» مستتر.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

● عَيْنِ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ الثَّالِثَةِ (٤٧ - ٥٠):

عَيْنِ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ: ٢٧

- (١) شَهِدْتُ إِيْرَانُ فِي السَّنَوَاتِ الْأَخِيرَةِ نُمُوًّا مَلْحُوظًا فِي السِّيَاحَةِ!
- (٢) تَسْتَعْمَلُ الْحَيَوَانَاتُ الْعُشْبَ الْمُنَاسِبَ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ!
- (٣) يُرْسِلُ الْغُرَابُ أَخْبَارَ الْغَايَةِ إِلَى بَقِيَّةِ الْحَيَوَانَاتِ!
- (٤) لِسَانُ الْقِطِّ مَمْلُوءٌ بِعَدِيدِ ثَفَرٍ سَائِلًا مُطَهَّرًا!

مشاوره با این که از ضبط حرکات توی کتاب درسی سؤال مستقیم نیومده، ولی در محتوای کتاب وجود داره؛ تا این جا که خونديم به طور کلی حرکات میانی و گاهی ابتدایی فعل های ثلاثی مزید و مصدرشون، و هم چنین تلفظ فارسی کلمات عربی از مواردیه که مورد توجه طراحه؛ پس بهتره وزن های ماضی، مضارع، امر و مصدر باب های ثلاثی مزید رو یاد بگیری.

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبحث: درس های ٥ و ٦ - قواعد ضبط حرکات

به وزن فعل های ثلاثی مزید توجه کن!

Hint

درس Box

عین الفعل (دومین حرف اصلی) در ماضی باب های ثلاثی مزید (به جز دو باب) حرکت فتحه (ـَ) دارد و عین الفعل در مضارع و امرشان حرکت کسره (ـِ) دارد.

مثال افْتَحَرَ (ماضی بر وزن «افْتَعَلَ») / يَفْتَحِرُ (مضارع بر وزن «يَفْعَلُ») / اِفْتَحِرْ (امر بر وزن «افْتَعِلْ»)

عین الفعل (دومین حرف اصلی) در ماضی و مضارع و امر باب های «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» حرکت فتحه (ـَ) دارد.

مثال تَقَدَّمَ (ماضی بر وزن «تَفَعَّلَ») / يَتَقَدَّمُ (مضارع بر وزن «يَتَفَعَّلُ») / تَقَدَّمْ (امر بر وزن «تَفَعَّلْ»)

برخی از کلمات عربی از جمله برخی از مصدرهای ثلاثی مزید، در تلفظ فارسی، حرکت عین الفعلشان تغییر می کند.

مثال مُشَاهَدَةٌ (مصدر باب «مُفَاعَلَةٌ») / مُشَاهِدَةٌ (تلفظ فارسی)

«تَسْتَعْمَلُ» ← تَسْتَعْمِلُ مضارع ثلاثی مزید از باب «اِسْتِفْعَالُ» بر وزن «يَسْتَفْعِلُ» است و عین الفعل آن (دومین حرف اصلی آن) حرکت کسره (ـِ) می گیرد.

پاسخ خیلی تشریحی

عربی، زبان قرآن

۴۸

عین ما فيه الفاعل موصوف و المفعول مضاف:

- (۱) تَحَوَّلُ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيَّةُ ظِلَامَ الْبَحْرِ إِلَى نَهَارٍ مُضِيٍّ!
 (۲) تَسْتَخْدِمُ الطُّيُورُ بَعْرِيزَتِهَا الْأَعْشَابَ الطَّيِّبَةَ فِي عِلَاجِهَا!
 (۳) تَعِيشُ حَيَوَانَاتٌ مَائِيَّةٌ فِي أَعْمَاقِ الْمَحِيطِ!
 (۴) تَذْكُرُ قِسْماً آخَرَ مِنْ مَنَاطِقِ الْجَذَبِ السَّيَاحِيِّ فِي إِيرَانَ!

مشاوره گاهی سؤال ترکیبی داده می‌شود. به این شکل که نقش اسم با انواع جمع و فعل‌های مزید با هم مورد سؤال قرار می‌گیرد؛ پس بهتره بعد از تسلط به قواعد فعل‌های ثلاثی مزید و محل اعراب، تست‌های ترکیبی هم کار بشه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶ - قواعد

دنبال اسم مشابه فاعل و اسم «آل» دار بعد از مفعول بگرد.

• اگر شروع جمله با فعل باشد، اجزای اصلی آن «فعل» و «فاعل» و اگر فعل متعدی باشد، «فعل»، «فاعل» و «مفعول» است.

علاوه بر اجزای اصلی، برخی جمله‌ها نقش‌های دیگری مانند «صفت، مضاف‌الیه و ...» نیز دارند.

• فاعل (با علامت ُ، اِنْ، وَنَ) بعد از فعل می‌آید و گاهی دارای صفت است که از نظر جنس، عدد، داشتن و نداشتن «آل» و علامت آخر از آن پیروی می‌کند.

• صفت برای جمع غیرانسان، به صورت مفرد مؤنث می‌آید.

• مفعول (با علامت َ، يَنْ، يَنْ) بعد از فاعل می‌آید و گاهی دارای مضاف‌الیه (غالباً «آل» دار با علامت ِ يَنْ، يَنْ) و به صورت اسم است یا به صورت ضمیر متصل (ه، ..، لَ، ... نا) و یا اسم اشاره (هَذَا، ...) می‌آید.

مثال

كَتَبَتِ الطَّالِبَاتُ الْمُجِدَّاتُ جَوَابَ السُّؤَالِ. (كَتَبَتِ: فعل - الطَّالِبَاتُ: فاعل (با علامت ُ) و «الْمُجِدَّاتُ»: صفت آن - جَوَابَ: مفعول (با علامت َ) و «السُّؤَالِ»: مضاف‌الیه آن): دانش‌آموزان کوشا پاسخ سؤال را نوشتند.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): «الْأَسْمَاكُ» فاعل و «الْمُضِيَّةُ» صفت آن - «ظِلَامَ» مفعول و «الْبَحْرِ» مضاف‌الیه آن است. (درست)

گزینه (۲): «الطُّيُورُ» فاعل و بدون صفت - «الأعشاب» مفعول و «الطَّيِّبَةُ» صفت آن است. (نادرست)

گزینه (۳): «حیوانات» فاعل و «مائیة» صفت آن است، ولی مفعول نیامده، چون فعل «تَعِيشُ» لازم است. (نادرست)

گزینه (۴): فاعل به صورت ضمیر مستتر (تَحَرُّنَ) در فعل «تَذْكُرُ» وجود دارد. - «قِسْماً» مفعول و «آخَر» صفت آن است. (نادرست)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

Hint

درس‌Box

عربی، زبان قرآن

۴۹

عَيْنُ مَا فِيهِ الْخَبَرُ مِنْ نَوْعِهِ (الاسم و الجملة):

- (۱) عَلِيٌّ صَدْرُ كَهْفٍ فِي هَمْدَانٍ وَ هُوَ مِنْ أَطْوَلِ الْكَهُوفِ الْمَائِيَّةِ فِي الْعَالَمِ!
 (۲) بَعْضُ الْحَيَوَانَاتِ تَسْتَفِيدُ مِنَ الْأَعْشَابِ الطَّبِيعِيَّةِ لِلْمُعَالَجَةِ!
 (۳) عَيْنُ الْبَوْمَةِ لَا تَتَحَرَّكُ، وَ هِيَ ثَابِتَةٌ!
 (۴) الْعُشْبُ الْمُنَاسِبُ يُسْتَخْدَمُ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ!

مشاوره به وقتایی توی قواعد کتاب، موضوعی مستقیم نیومده، مثل «انواع خبر» که توی قواعد درس پنج نیومده، ولی توی محتوای درس وجود داره؛ پس طراح می‌تونه ازش سؤال طرح کنه.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست: درس‌های ۵ و ۶ - قواعد - انواع خبر

دنبال خبر در دو جمله اسمیه به شکل اسم و فعل بگرد.

خبر در جمله اسمیه بر سه نوع است: اسم - جمله (فعل) - جار و مجرور یا ظرف (خبر از نوع جار و مجرور یا ظرف در صورت سؤال نمی‌آید، ولی در محتوا وجود دارد).

مثال التلمیذُ ناجِحٌ. (التلمیذُ: مبتدا - ناجِحٌ: خبر از نوع اسم): دانش‌آموز موفق است.

مثال هُوَ يَنْجَحُ. (هُوَ: مبتدا - يَنْجَحُ: خبر از نوع جمله (فعلیه)): او موفق می‌شود.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): دو جمله اسمیه دارد: «عَلِيٌّ صَدْرُ» مبتدا و «كَهْفٌ» خبر از نوع اسم - «هُوَ» مبتدا و «مِنْ أَطْوَلِ» خبر غیر فعل (و از نوع جار و مجرور است). (نادرست)

گزینه (۲): یک جمله اسمیه دارد: «بَعْضُ» مبتدا و «تَسْتَفِيدُ» خبر از نوع جمله است. (نادرست)

گزینه (۳): دو جمله اسمیه دارد: «عَيْنُ» مبتدا و «لَا تَتَحَرَّكُ» خبر از نوع جمله - «هِيَ» مبتدا و «ثَابِتَةٌ» خبر از نوع اسم است. (درست)

گزینه (۴): یک جمله اسمیه دارد: «الْعُشْبُ» مبتدا و «يُسْتَخْدَمُ» خبر از نوع جمله است. (نادرست)

دروس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین المفعول یختلف عن الباقي: ۵۰

- (۱) یأتی بعض السَّائِحِينَ إلى ایران و تَجَذِّبُهُمْ مَعَالِمُهَا التَّارِخِيَّةُ!
- (۲) أَعْرِفُهُ، إِنَّهُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ وَ أَصْلُهُ مِنْ إِصْفَهَانَ!
- (۳) الْحَرْبَاءُ عَيْنَاهَا مُتَحَرِّكَتَانِ وَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُدِيرَهُمَا فِي أَتِّجَاهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (۴) قَدْ أُنْشِدَ شَاعِرَانِ كَبِيرَانِ قَصِيدَتَيْنِ عِنْدَ مُشَاهَدَةِ إِیْوَانِ كِسْرَى!

مشاوره نقش اسمها و به‌ویژه ضمایر متصل در قواعد «محل اعراب» می‌تونه چالشی بشه؛ پس یادگیری ضمایر به‌ویژه ضمیرای متصل و نقش و ترجمه‌شون هم توی فهم درس عربی و هم توی پاسخ به سؤالات ترجمه و قواعد بسیار مهمه.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶ - قواعد - مفعول و انواع آن (اسم یا ضمیر متصل)

سه‌تا از مفعول‌ها شبیه هم‌اند!

درس‌Box

● فعل متعدی علاوه بر فاعل برای خود مفعول دارد که اگر اسم باشد غالباً بعد از فاعل با علامت «ـَ، ینَ، یَنَ، اتِ، یده» دیده می‌شود و اگر ضمیر باشد به آخر فعل متصل می‌شود.

مثال قَرَأَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ. (قَرَأَ: فعل متعدی - الطَّالِبُ: فاعل - الدَّرْسَ: مفعول از نوع اسم)

مثال سَاعَدَكَ صَدِيقِي. (سَاعَدَ: فعل متعدی - كَ: مفعول از نوع ضمیر متصل - صَدِيقِي: فاعل - ي: مضاف‌الیه از نوع ضمیر متصل)

● اگر ضمایر متصل «ه/هَ، هُما، ...، كَ، كُما ...» به آخر اسم بچسبند، نقش مضاف‌الیه دارند و اگر به آخر فعل بچسبند، نقش مفعول را دارند.

مثال لِبَاسُهُ نَظِيفٌ: لباس او تمیز است. (ضمیر «ه»: مضاف‌الیه) / سَاعَدَهُ الرَّجُلُ: مرد او را کمک کرد. (ضمیر «ه»: مفعول)

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): «تَجَذَّبَ» فعل متعدی و «هُم» مفعول از نوع ضمیر متصل است.

گزینه (۲): «أَعْرِفُ» فعل متعدی و «هُ» مفعول از نوع ضمیر متصل است.

گزینه (۳): «أَنْ تُدِيرَ» فعل متعدی و «هُمَا» مفعول از نوع ضمیر متصل است.

گزینه (۴): «قَدْ أُنْشِدَ» فعل متعدی و «قَصِيدَتَيْنِ» مفعول از نوع اسم است.

(سؤال ۹۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

عین المفعول یختلف عن الباقي:

- (۱) دَعَانَا الْمَعْلَمُ أَنْ نَسْتَمَعَ إِلَى الدَّرْسِ جَيِّدًا.
- (۲) يُعْرِفُنَا الْوَالِدُ عَلَى حَقَائِقِ الْحَيَاةِ الْمَرَّةَ وَالْحُلُوةَ.
- (۳) يُدْخِلُنَا اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ الْكَثِيرَةِ فِي عِبَادَةِ الصَّالِحِينَ.
- (۴) شَاهَدْنَا الْفِلْمَ الْعِلْمِيَّ الَّذِي كَانَتْ مُشَاهَدَتُهُ رَائِعَةً.

محققى به پژوهش دربارهٔ روابط ایران و روم در دورهٔ ساسانیان پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟

- (۱) در جریان جنگ ایران و روم، شهر شوش به تسخیر رومیان درآمد.
- (۲) کراسوس به منطقهٔ بین‌النهرین هجوم آورد، اما در جایی به نام حِزَن، از سپاه ایران به سختی شکست خورد.
- (۳) بر سر تسلط بر برخی سرزمین‌های مرزی، به‌ویژه منطقهٔ ارمنستان، اختلاف و درگیری وجود داشت.
- (۴) در نبردهای دورهٔ خسرو پرویز، ساسانیان نتوانستند به پیروزی دست پیدا کنند.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

در جدول زیر ابعاد اختلاف ساسانیان و رومیان بررسی شده است:

تسلط بر برخی سرزمین‌های مرزی، به‌ویژه منطقهٔ ارمنستان	عامل اختلاف و درگیری
تسلط بر مسیرهای تجاری بود که به هند و چین می‌رسید، برای رابطهٔ تجاری مستقیم با این کشورها	یکی از اهداف اصلی رومیان در لشکرکشی پی‌درپی به ایران
با آگاهی از اهمیت و منافعی که این مسیرهای تجاری برای ایران داشت، می‌کوشیدند مانع موفقیت رومیان شوند.	واکنش شاهان ساسانی

بررسی گزینه‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینهٔ (۱): اسکندر در سه نبرد (گرانیکوس، ایسوس و گوگمل) سپاه **هخامنشی** را شکست داد و پس از آن، شوش، یکی از پایتخت‌های هخامنشیان را تسخیر کرد.
- گزینهٔ (۲): یکی از مهم‌ترین جنگ‌های **اشکانیان** و روم در زمان پادشاهی اُرد دوم اتفاق افتاد. کراسوس، سردار مشهور روم با سپاهی بزرگ و مجهز به منطقهٔ بین‌النهرین هجوم آورد، اما در جایی به نام حِزَن، از سپاه ایران به سختی شکست خورد و سردار مغرور روم کشته شد.
- گزینهٔ (۴): در زمان خسرو پرویز، نبردهای بزرگی میان دو کشور رخ داد که در آغاز، ساسانیان **پیروز** شدند، اما در پایان، به سختی شکست خوردند.

محققى به پژوهش دربارهٔ ایران در دورهٔ ساسانیان پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟

(سؤال ۱۰۴ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (۱) زنجیره‌ای از شهرها با کارکرد دفاعی در مرزهای شمال شرقی ساخته شد.
- (۲) کشاورزی در سیستان و خوزستان توسعه یافت.
- (۳) نقش دبیران در تشکیلات قضایی افزایش یافت.
- (۴) سکهٔ طلای ایران از چین تا اروپا رایج بود.

کنکور

کدام گزینه درباره شهر بابل درست است؟

- (۱) بابل توسط یکی از پادشاهان هخامنشی در سال ۴۳۹ ق.م. فتح شد.
- (۲) در سده ششم پیش از میلاد مردمان و اقوامی با خاستگاه اجتماعی و فرهنگی گوناگون در بابل می‌زیستند.
- (۳) اسکندر مقدونی در ۳۴۳ ق.م. در بابل درگذشت.
- (۴) داریوش فرمان داد تا ماجرای فتح صلح‌آمیز بابل را بر لوحی استوانه‌ای از گِل رُس به زبان بابلی بنویسند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۹ و ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زمانی که کورش بزرگ بابل را فتح کرد (۵۳۹ ق.م.)، این شهر یکی از بزرگ‌ترین شهرهای آن روزگار به شمار می‌رفت و مردمان و اقوامی با خاستگاه اجتماعی و فرهنگی گوناگون در آن جا می‌زیستند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): یکی از انسانی‌ترین و شکوهمندترین فتوحات تاریخ جهان، فتح مسالمت‌آمیز بابل توسط کورش بزرگ در سال ۵۳۹ ق.م. است.

گزینه (۳): اسکندر مقدونی در ۳۲۳ ق.م. در بابل درگذشت.

گزینه (۴): کورش فرمان داد تا ماجرای فتح صلح‌آمیز بابل را بر لوحی استوانه‌ای از گِل رُس به زبان بابلی بنویسند.

در کدام مورد، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

(الف) پایان یافتن حاکمیت آشوریان

(ب) همدستی بزرگان کشور بر ضد آستیاگ

(ج) به حکومت رسیدن هووخشتر

(د) بنای شهر اکباتان

(۲) الف ج د ب

(۱) الف ب د ج

(۴) ج الف ب د

(۳) د ج الف ب

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

بررسی زمان وقوع رویدادها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) هووخشتر (پس از به حکومت رسیدن) با حکومت بابل، علیه آشور متحد شد و به حاکمیت آشوریان پایان داد.

(ب) آستیاگ پسر و جانشین هووخشتر بود که پس از او به پادشاهی رسید.

(ج) هووخشتر، سومین پادشاه مادی بود که در دوره او حکومت ماد به اوج قدرت رسید.

(د) دهیوک (اولین پادشاه ماد) شهر هگمتانه یا اکباتان (همدان امروزی) را بنا کرد و آن را مرکز حکومت خود قرار داد.

بزرگان طوایف ماد و توده مردم که از عملکرد آستیاگ ناخشنود بودند، بر ضد او با کورش هخامنشی همدست شدند. سرانجام با فتح هگمتانه به دست کورش، حکومت ماد برافتاد.

نکته

در کدام مورد، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

(سؤال ۱۰۳ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

(الف) پایان دوره شکوفایی مردم سالاری در آتن (تأسیس سلسله موریای در هند)

(ج) پایان جنگ های پلوپونزی در یونان

(د) تشکیل حکومت جمهوری در ژم

(۲) الف ج د ب

(۱) الف ب د ج

(۴) ج الف ب د

(۳) د ج الف ب

کنکور

در کدام گزینه به نقش گوماته مغ در رویدادهای عصر هخامنشی اشاره شده است؟

- ۱) از جمله اشرافی بود که توسط کورش بزرگ سرکوب شد.
- ۲) از سران خاندانهای بزرگ پارسی به شمار می‌رفت که با داریوش بزرگ هم‌پیمان شد.
- ۳) در بحبوحه به قدرت رسیدن داریوش یکم، علیه هخامنشیان شورید.
- ۴) نقش مؤثری در به قدرت رسیدن کورش بزرگ داشت.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پس از مرگ مشکوک کمبوجیه، داریوش یکم که از شاخه دیگر خاندان هخامنشی بود، با همراهی تعدادی از سران خاندانهای بزرگ پارسی، گوماته مغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت را سرکوب کرد و بر تخت شاهی نشست.

کدام گزینه به درستی دوره پادشاهی اردشیر دوم را توصیف می‌کند؟

- (۱) خاندان هخامنشی دچار تفرقه درونی شد.
- (۲) افرادی که ممکن بود ادعای شاهی بکنند، به قتل رسیدند.
- (۳) اسکندر مقدونی با سپاهی بسیار قوی و آموزش دیده به ایران تاخت.
- (۴) مصر مجدد به قلمروی هخامنشیان ضمیمه شد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

بررسی وقایع مهم پس از اردشیر دوم:

پادشاه	رویداد
اردشیر سوم	- به قتل رساندن افرادی که ممکن بود ادعای شاهی بکنند. - ضمیمه کردن دوباره مصر به قلمروی هخامنشی - به قتل رسیدن توسط یکی از خدمتکارانش
داریوش سوم	حمله اسکندر مقدونی به ایران

خاندان هخامنشی از زمان پادشاهی اردشیر دوم که از ۴۰۴ تا ۳۵۸ ق.م. حکومت می‌کرد، دچار تفرقه درونی شد.

در دوران فرمانروایی اردشیر دوم، مصر از سیطره هخامنشیان خارج شد.

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

کدام افراد از خاندان‌های هخامنشی و ساسانی در راستای رسیدن به اهداف سیاسی و نظامی خود از نیروهای خارجی کمک گرفتند؟

- ۱) داریوش سوم - خسرو انوشیروان
- ۲) کورش کوچک - خسرو انوشیروان
- ۳) کورش کوچک - خسرو پرویز
- ۴) داریوش سوم - خسرو پرویز

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹ و ۱۰

در ابتدای زمامداری اردشیر دوم، برادرش **کورش کوچک** در آسیای صغیر سر به شورش برداشت و با سپاهی از مزدوران یونانی راهی پایتخت شد.

خسرو پرویز، پسر هرمز، به بیزانس (امپراتوری روم شرقی) گریخت و با حمایت امپراتوری روم، به تاج و تخت رسید.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

در کدام گزینه حکومت ملوک طوایفی به طور کامل و صحیح تعریف شده است و به یکی از مصادیق آن در ایران باستان اشاره شده است؟

- ۱) تعدادی از حکومت‌های مستقل بود که با هم یک حکومت مرکزی تشکیل می‌دادند و در جنگ‌ها متحد می‌شدند. - اشکانیان
- ۲) تعدادی از حکومت‌های مستقل بود که با هم یک حکومت مرکزی تشکیل می‌دادند و در جنگ‌ها متحد می‌شدند. - ساسانیان
- ۳) مجموعه‌ای از حکومت‌های نیمه‌مستقل بود که به حکومت مرکزی مالیات و نیروی نظامی می‌داد. - ساسانیان
- ۴) مجموعه‌ای از حکومت‌های نیمه‌مستقل بود که به حکومت مرکزی مالیات و نیروی نظامی می‌داد. - اشکانیان

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

نظام حکومتی اشکانیان مجموعه‌ای از حکومت‌های نیمه‌مستقل بود که به حکومت مرکزی اشکانی مالیات و نیروی نظامی می‌داد. این نوع حکومت را ملوک طوایفی خوانده‌اند.

مشاوره از آن‌جا که ممکن است طراحان کنکور سراسری از شما تعریف دقیق یک مفهوم را بخواهند، باید در هنگام مطالعه مفاهیم دقت کنید تا تک‌تک اجزای تعریف را یاد بگیرید و به خاطر بسپارید. همان‌طور که می‌دانیم، گاهی با کوچک‌ترین تغییری در تعریف یک مفهوم، آن تعریف کاملاً اشتباه می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه مطلب درستی را دربارهٔ رویدادهای مرتبط با تأسیس سلسلهٔ اشکانیان بیان می‌کند؟

- (۱) بیش از صد سال پس از انقراض هخامنشیان، سلسلهٔ اشکانیان تأسیس شد و سلوکیان از ایران بیرون رانده شدند.
- (۲) ارشک ابتدا بر فرمانروای سلوکی در ناحیه‌ای در حوالی قوچان امروزی شورید و پارت و گرگان را از دست سلوکیان خارج کرد.
- (۳) اشکانیان با استفاده از جنگاوران قبایل غرب ایران که در سوارکاری و تیراندازی با کمان مهارت فراوان داشتند، سپاه ورزیده‌ای را تشکیل دادند.
- (۴) اشکانیان بلافاصله پس از تشکیل سپاه، موفق شدند سلوکیان را به طور کامل از ایران بیرون کنند.

مشاوره ممکن است اطلاعات برخی گزینه‌ها سخت به نظر برسد؛ مثل گزینهٔ (۱) که باید سال‌های انقراض هخامنشیان و تأسیس اشکانیان را بداند. در این صورت باید بررسی کنید که اصلاً دانستن این نکته در پاسخ به سؤال کمکتان می‌کند یا خیر. اگر در این سؤال می‌دانید و مطمئنید که گزینهٔ (۲) مطلب کاملاً صحیحی را بیان می‌کند، چه نیازی به دانستن این سال‌ها خواهید داشت؟!

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۹ و ۱۰

بنیان‌گذار سلسلهٔ اشکانی، ارشک، از قبیلهٔ پَرنی یا اَپَرنی در شرق ایران بود که بر فرمانروای سلوکی در ناحیه‌ای در حوالی قوچان امروزی شورید و پارت و گرگان را از دست سلوکیان خارج کرد.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینهٔ (۱): داریوش سوم (آخرین پادشاه هخامنشی) که از برابر اسکندر گریخته بود، در سال ۳۳۰ ق.م. نزدیک دامغان کنونی به قتل رسید. سلسلهٔ اشکانیان در ۲۳۸ ق.م. تأسیس شد. در نتیجه ۹۲ سال پس از انقراض هخامنشیان، سلسلهٔ اشکانی تأسیس شد.

گزینهٔ (۳): اشکانیان با استفاده از جنگاوران قبایل شرق ایران که در سوارکاری و تیراندازی با کمان مهارت فراوان داشتند، سپاه ورزیده‌ای را تشکیل دادند.

گزینهٔ (۴): اشکانیان پس از قریب صد سال جنگ‌وگریز موفق شدند سلوکیان را به طور کامل از ایران بیرون کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دوره حکومت کدام پادشاهان، به ترتیب در عصر «اشکانی» و «ساسانی»، دوره تثبیت به شمار می‌رود؟

(۱) مهرداد دوم - شاپور یکم

(۲) مهرداد اول - خسرو انوشیروان

(۳) ارد دوم - شاپور دوم

(۴) ارد اول - شاپور دوم

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● **دوره اشکانیان:** نخستین فرمانروایان اشکانی، برای حفظ قلمروی خود، گاهی ناچار به اظهار اطاعت از سلوکیان بودند، اما مهرداد یکم با تسلط بر مناطق وسیعی در سرتاسر ایران، قدرت و قلمروی حکومت اشکانی را به طور چشمگیری افزایش داد. در دوران فرمانروایی او، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی در شرق فلات ایران به پادشاهی قدرتمندی تبدیل شد. مهرداد دوم نیز از جمله پادشاهان لایق و باتدبیر اشکانی بود. فتوحات مهرداد دوم، وسعت قلمروی اشکانیان را به نهایت خود رساند و پایه‌های قدرت و سلطنت آنان استوار شد.

● **دوره ساسانیان:** حکومت ساسانیان با اقدامات مهم پادشاهانی مانند **شاپور یکم** و **شاپور دوم** که موفقیت‌های سیاسی و نظامی بزرگی در داخل و خارج کسب کردند، گسترش یافت و تثبیت شد.

یکی از مهم‌ترین جنگ‌های اشکانیان و روم در زمان پادشاهی **اُرد دوم** اتفاق افتاد. کراسوس، سردار مشهور روم، با سپاهی بزرگ و مجهز به منطقه بین‌النهرین هجوم آورد، اما در جایی به نام حرّان، از سپاه ایران به سختی شکست خورد و سردار مغرور روم کشته شد.

نکته

دوره حکومت کدام پادشاهان، به ترتیب در عصر «ساسانی» و «صفوی»، دوره تثبیت به شمار می‌رود؟

(سؤال ۱۰۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

(۲) شاپور یکم و شاپور دوم - تهماسب یکم

(۴) شاپور یکم و شاپور دوم - عباس اول

(۱) خسرو انوشیروان - تهماسب یکم

(۳) خسرو انوشیروان - عباس اول

کدام گزینه به یکی از علل سقوط اشکانیان اشاره کرده است؟

- (۱) نافرمانی حاکمان محلی از خاندان اشکانی در پی ضعف ناشی از حملات خارجی
- (۲) کاهش توان اقتصادی حکومت به سبب طغیان رودخانه‌های دجله و فرات
- (۳) نارضایتی توده مردم از حکومت به سبب وجود نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی
- (۴) شورش مکرر فرماندهان نظامی و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

لیستی از عوامل مؤثر در سقوط ساسانیان:

- (۱) ضعف قدرت سیاسی پادشاهان ساسانی به دلیل اختلاف و درگیری پیاپی با اشراف و بزرگان
- (۲) شورش مکرر فرماندهان نظامی و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی
- (۳) نارضایتی توده مردم از حکومت ساسانی به سبب وجود نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و عدم مقاومت جدی آنان در برابر اعراب
- (۴) کاهش توان اقتصادی حکومت ساسانی به سبب طغیان رودخانه‌های دجله و فرات، شکسته شدن سدها و به زیر آب رفتن زمین‌های حاصلخیز آسورستان (بین‌النهرین)
- (۵) پیام جذاب دین اسلام که جهانیان را به پرستش خدای یگانه و برابری و برادری فرا می‌خواند.
- (۶) انگیزه و روحیه قوی اعراب مسلمان

پاسخ خیلی تشریحی ✓

حکومت اشکانی بر اثر جنگ‌های پیاپی با امپراتوری روم در مرزهای غربی و نیز درگیری‌های نظامی در مرزهای شرقی، در اوایل قرن سوم میلادی به سستی گرایید. از این‌رو، برخی حاکمان محلی در صدد نافرمانی برآمدند. آخرین پادشاه اشکانیان، آردوان چهارم بود که نیروهای مهاجم رومی را شکست داد و آنان را مجبور به پرداخت غرامت کرد، اما در برابر مشکلات داخلی موفق نبود و نتوانست خاندان ساسانی را که در فارس بر او شوریده بودند، آرام کند. سرانجام، آردوان در جنگ با اردشیر بابکان ساسانی شکست خورد و کشته شد و سلسله اشکانیان از هم پاشید.

(سؤال ۱۷ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

عوامل مؤثر در سقوط ساسانیان را بنویسید (ذکر دو مورد کافی است).

هر یک از ویژگی‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر است؟

الف) بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارند و حداقل در ۸ ماه از سال بارش‌ها تداوم دارد.

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، این نوع کانون‌ها شکل می‌گیرد.

ج) کانون آبگیری که در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

۱) دائمی - اتفاقی - فصلی

۲) فصلی - اتفاقی - دائمی

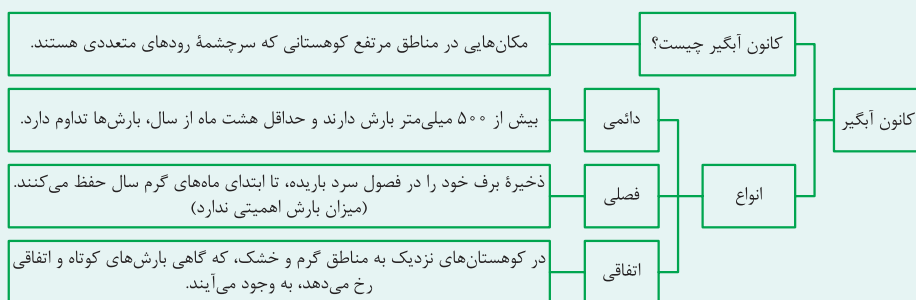
۳) فصلی - دائمی - اتفاقی

۴) دائمی - فصلی - اتفاقی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۶

درس Box

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارند و حداقل در ۸ ماه از سال بارش‌ها تداوم دارد. ← کانون دائمی

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که گاهی بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، این نوع کانون‌ها شکل می‌گیرد. ← کانون اتفاقی

ج) کانون آبگیری که در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند. ← کانون فصلی

(سؤال ۱۴ - امتحان نهایی فردا ۱۴۰۳)

هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام یک از کانون‌های آبگیر می‌باشد؟

الف) حداقل در هشت ماه از سال، بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارد.

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که بارش‌های کوتاه رخ می‌دهد، این نوع کانون‌ها شکل می‌گیرد.

ج) کانون آبگیری که در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم حفظ می‌کند.

امتحان
نهایی

براساس موارد مطرح شده کدام گزینه درست است؟

الف) امتداد از شمال به جنوب

ب) امتداد از غرب به شرق

ج) طول آن حدود ۱۲۰۰ کیلومتر

د) طول آن ۹۰۰ کیلومتر

ه) عرض متوسط ۳۰۰ کیلومتر

و) عرض متوسط ۲۵۰ کیلومتر

۱) موارد «الف»، «ج» و «ه» با ویژگی‌های دریای خزر مطابقت دارد که نام خارجی آن کاسپین است.

۲) موارد «الف»، «و» و «د» با ویژگی‌های دریای خزر مطابقت دارد که سطح آب آن حدود ۲۸ متر پایین‌تر از سطح آب‌های آزاد است.

۳) موارد «ب»، «و» و «د» با ویژگی‌های دریای خزر مغایرت دارد و این دریا باقی‌مانده دریای عظیم تتیس است.

۴) موارد «الف» و «د» با ویژگی‌های خلیج فارس مغایرت دارد و طویل‌ترین رود و تنها رود قابل کشتی‌رانی ایران به آن می‌ریزد.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

دریای خزر:

ویژگی‌ها:

- پهنه آبی بزرگی است که در امتداد شمال به جنوب کشیده شده است.
- از بقایای دریای عظیم تتیس است.
- بزرگ‌ترین دریاچه جهان است.
- نام‌های مختلفی دارد: از جمله، دریای مازندران، کاسپین (در نقشه‌های خارجی)، قزوین و ...
- طول آن ۱۲۰۰ کیلومتر و عرض متوسط آن ۳۰۰ کیلومتر است.
- مساحت آن با توجه به تغییرات سطح آب متفاوت است.
- سطح آب آن از سطح آب‌های آزاد حدود ۲۸ متر پایین‌تر است.

رودهایی که به این دریا می‌ریزند:

- ولگا و اورال از شمال
- سفیدرود و هراز از جنوب
- اترک و گرگان از جنوب شرق
- کورا و ارس از سمت جنوب غرب

دلایل اهمیت:

- تجارت دریایی
- بهره‌برداری از منابع نفت و گاز
- ویژگی‌های خاص محیط زیست و گردشگری
- صید ماهی
- انواع ماهیان خاویاری جهان

خلیج فارس:

ویژگی‌ها:

- خلیجی هلالی‌شکل در جنوب ایران که از پیشروی آب اقیانوس هند به دره‌های زاگرس شکل گرفته است.
- طول آن حدود ۹۰۰ کیلومتر و عرض متوسط آن ۲۵۰ کیلومتر است.

رودهایی که به این دریا می‌ریزند:

- کرخه
- دالکی
- مند
- کارون ← پر آب‌ترین، طولی‌ترین و تنها رود قابل کشتیرانی ایران

دلایل اهمیت:

- تجارت دریایی
- وجود منابع عظیم نفت و گاز
- انواع ماهی و میگو
- از مهم‌ترین مراکز صید و پرورش مروارید
- تنگه هرمز ← از مکان‌های استراتژیک جهان

دریای خزر در امتداد شمال به جنوب «الف» به طول ۱۲۰۰ کیلومتر «ج» و عرض متوسط ۳۰۰ کیلومتر «ه» کشیده شده است.

بررسی سایر موارد:

موارد «ب»، «د» و «و» از ویژگی‌های خلیج فارس است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۱۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

براساس موارد مطرح‌شده کدام گزینه درست است؟

الف) گرم‌بودن و صعود هوا	ب) سنگینی و فرونشینی هوا
ج) در اطراف خط استوا	د) در اطراف مدار رأس‌السرطان
ه) کمربند کم‌فشار حاره‌ای	و) کمربند پرفشار جنب حاره‌ای

- ۱) موارد «الف»، «ج» و «ه» با آب‌وهوای گرم و مرطوب منطبق است و در این نواحی عصرها باران‌های تند می‌آید.
- ۲) موارد «الف»، «ب» و «د» مطابق با آب‌وهوای گرم و خشک است و در این ناحیه، رگبارهای کوتاه‌مدت اتفاق می‌افتد.
- ۳) آب‌وهوای گرم و مرطوب با موارد «ب»، «و» و «ه» مغایرت دارد و در این نواحی هر روز عصر باران‌های تند مشاهده می‌شود.
- ۴) آب‌وهوای گرم و خشک با موارد «الف» و «د» مغایر است و در این ناحیه، بارش‌ها به شکل نامنظم اتفاق می‌افتد.

کنکور

کدام گزینه در مورد «حوضه آبریز» درست است؟

- (۱) مکان‌هایی در مناطق مرتفع کوهستانی که سرچشمه رودهای متعددی هستند و به سه دسته دائمی، فصلی و اتفاقی تقسیم می‌شوند.
- (۲) محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت کرده و به سه دسته دائمی، فصلی و اتفاقی تقسیم می‌شود.
- (۳) محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت کرده و به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم می‌شود.
- (۴) مکان‌هایی در مناطق مرتفع کوهستانی که سرچشمه رودهای متعددی هستند و به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم می‌شوند.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۴

حوضه‌های آبریز دو نوع هستند:

الف) حوضه آبریز خارجی: مساحتی از کشور که آب رودهای آن به دریاهای اطراف می‌ریزد، اما در طول مسیر مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ مانند خلیج فارس.

ب) حوضه آبریز داخلی: مساحتی از کشور که تمام آب آن‌ها در کشور جریان دارد و وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود؛ مانند دریاچه ارومیه.

حوضه آبریز: محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت می‌کند. حوضه‌های آبریز به دو نوع خارجی و داخلی تقسیم می‌شوند.

گزینه (۱) تعریف کانون آبگیر است.

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

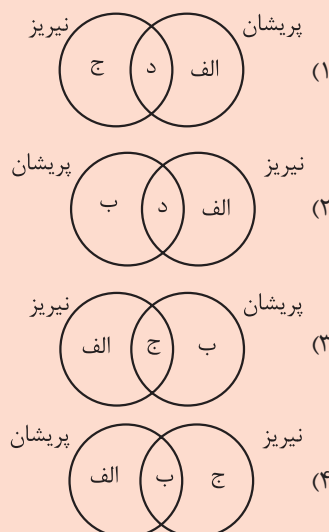
با توجه به موارد زیر، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

(الف) این دریاچه‌ها در فصول پربارش وسعت بیشتری پیدا می‌کنند.

(ب) اغلب در نیمه غربی کشور قرار دارند.

(ج) از نظر شرایط آب‌وهوایی در نواحی مرطوب و نیمه‌مرطوب کشور قرار دارند.

(د) تعدادی از دریاچه‌های ایران در استان فارس واقع شده‌اند.

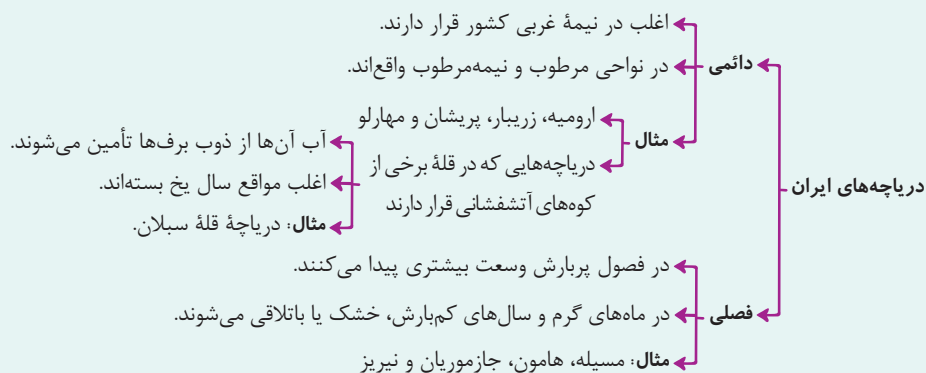

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

درس Box

به لحاظ زمانی دو نوع دریاچه در ایران وجود دارد:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اغلب دریاچه‌های دائمی ایران در نیمه غربی کشور قرار دارند «ب» که از نظر شرایط آب‌وهوایی جزء نواحی مرطوب و نیمه‌مرطوب کشور هستند «ج» و آب برخی از این دریاچه‌ها شور و برخی دیگر شیرین است، اما دریاچه‌های فصلی، در فصول پربارش وسعت بیشتری پیدا می‌کنند «الف». بعضی از دریاچه‌های دائمی مانند فامور (پریشان) و مهارلو و بعضی دریاچه‌های فصلی مانند نیریز در استان فارس قرار دارند «د».

(سؤال ۱۲۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ (فارج از کشور))

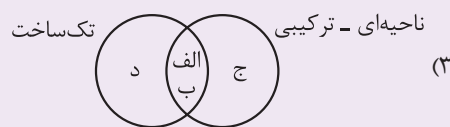
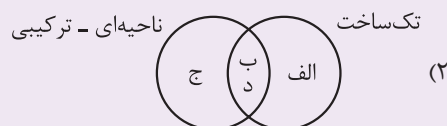
با توجه به موارد زیر، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

الف) بخش‌هایی از کشور به دلیل شرایط قومی و مذهبی از استقلال محدودی در امور اجرایی برخوردار است.

ب) قوانین و مقررات تشکیلات اداری در تمام واحدهای سیاسی و اداری به صورت همسان است.

ج) تمام واحدهای سیاسی و اداری کشور در امور سیاست خارجی و دفاع، تابع حکومت مرکزی می‌باشد.

د) حکومت مرکزی حدود اختیارات واحدهای سیاسی کوچک‌تر مانند استان و شهرستان را تعیین می‌کند.

در کدام گزینه ویژگی‌ها و دلایل اهمیت «دریاچه چپچست» به درستی بیان شده است؟

دریاچه ارومیه

- الف) وجود جزایر متعدد به عنوان محل زندگی انواع پرندگان مهاجر
 ب) برخورداری بودن از ارزش‌های بی‌نظیر طبیعی و اکولوژیک
 ج) مورد استفاده قرار گرفتن املاح و رسوبات آن برای درمان امراض پوستی
 د) اعتدال‌بخشیدن به آب‌وهوای منطقه
 ه) بزرگ‌ترین دریاچه آب شور جهان
 و) دومین دریاچه بزرگ داخلی کشور
- ۱) «الف»، «ب»، «ج» و «و»
 ۲) «الف»، «ج»، «د» و «ب»
 ۳) «الف»، «ب»، «د» و «ه»
 ۴) «ه»، «ج»، «د» و «و»

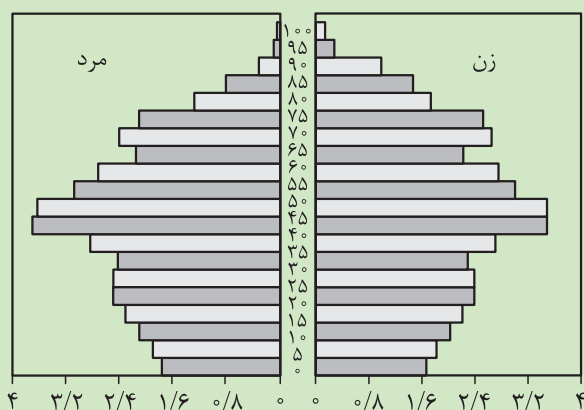
پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

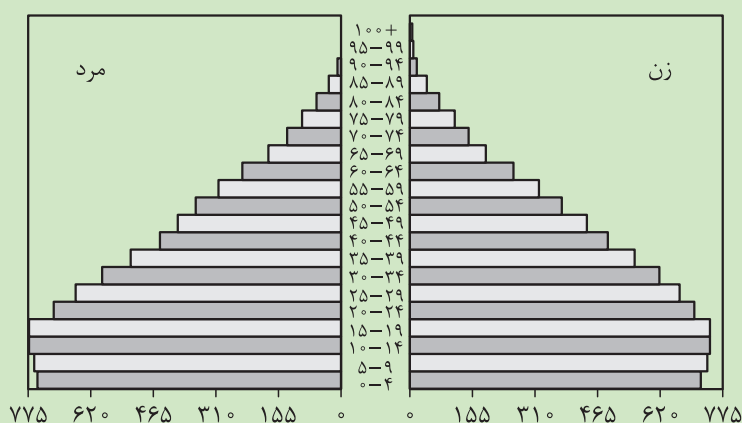
پاسخ خیلی تشریحی ✓

دریاچه ارومیه (چیچست / کبودان) دومین دریاچه آب شور جهان (از لحاظ وسعت) و یکی از مهم‌ترین زیست‌بوم‌های آبی ایران است. این دریاچه بزرگ‌ترین دریاچه داخلی کشور است (البته بودا!) و به دلیل برخورداری بودن از ارزش‌های بی‌نظیر طبیعی و اکولوژیک به عنوان پارک ملی و ذخیره‌گاه زیست‌کره یونسکو معرفی شده. از دلایل اهمیت این دریاچه، وجود جزایر متعدد در آن است که محل زندگی انواع پرندگان مهاجر است و هم‌چنین در اطراف دریاچه، املاح و رسوباتی است که برای درمان امراض پوستی مورد استفاده قرار می‌گیرد. آب این دریاچه موجب معتدل شدن آب‌وهوای منطقه شده است.

با توجه به تصاویر و عبارتهای داده شده، کدام گزینه درست است؟

الف) هرم سنی آلمان

ب) هرم سنی اکوادور

الف) درصد میزان رشد مولید در کدام کشور بیشتر است؟

ب) کدام کشور درصد جمعیت فعال اقتصادی بیشتری دارد؟

ج) اگر سیاستهای جمعیتی به همین صورت ادامه یابد، این دو کشور با چه پیامدهایی مواجهاند؟

- ۱) اکوادور - آلمان - کشور آلمان به سمت سالمندی و کهنسالی می رود و جمعیت فعال آن کاهش می یابد.
- ۲) آلمان - اکوادور - تعادل سنی و جنسی کشور آلمان از بین می رود و نیروی دفاعی کشور تضعیف می شود.
- ۳) اکوادور - آلمان - کشور اکوادور با مشکلات و موانعی بر سر راه توسعه اقتصادی خود مواجه می شود.
- ۴) آلمان - اکوادور - جمعیت فعال اقتصادی کشور اکوادور افزایش می یابد، اما تعادل جمعیتی آن به هم می ریزد.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

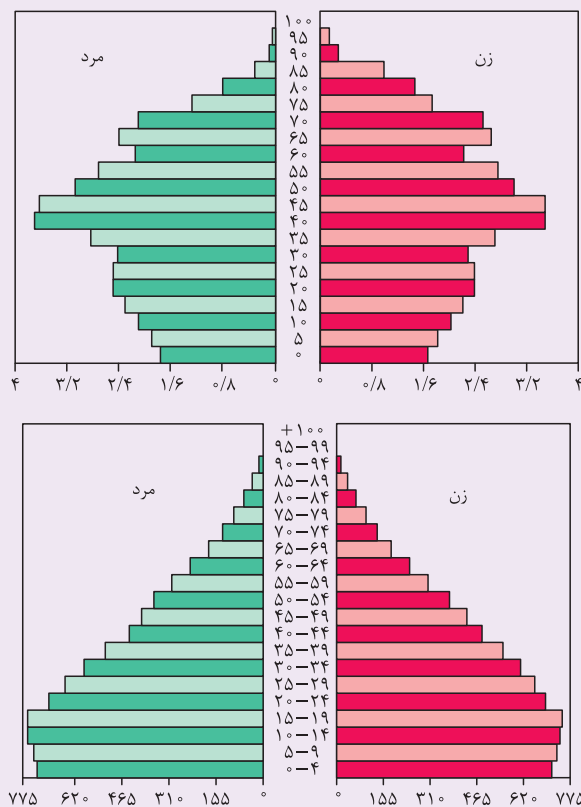
پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به این که قاعده هرم سنی در اکوادور بزرگتر است، نشان می دهد که رشد مولید و درصد رشد آن در این کشور بیشتر است، ولی میانه هرم سنی جمعیت آلمان بیشتر است که نشان می دهد درصد جمعیت فعال در این کشور بیشتر است. اگر سیاست کنترل جمعیت در ابعاد شدید ادامه پیدا کند، کشور به تدریج دچار پیری خواهد شد و مشکلات دیگری هم به دنبال خواهد داشت. اساساً نباید سیاست کنترل جمعیت به گونه ای باشد که هرم سنی کشور به سمت سالمندی و کهنسالی حرکت کند، زیرا این پدیده مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه خواهد بود.

اگر رشد جمعیت کشوری با افت شدیدی مواجه شود، کشور با مشکلاتی از جمله بر هم خوردن تعادل جمعیتی (سن و جنس)، کاهش نیروی فعال و تضعیف نیروی دفاعی کشور مواجه می شود.

(جغرافیای (۱) - تمرین صفحه ۷۱ کتاب درسی)

با کمک هرم‌های سنی به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف) میزان رشد موالید در کدام کشور بیشتر است؟

ب) کدام کشور، افراد سالمند بیشتری دارد؟ پیامدهای آن چیست؟

ج) کدام کشور درصد جمعیت فعال اقتصادی بیشتری دارد و چه مزایا و محدودیت‌هایی پیش رو دارد؟

د) قاعدهٔ هرم هر دو کشور را مقایسه کنید؟

اگر میزان جمعیت کشور «الف» ۴۰ میلیون نفر و میزان موالید آن ۱ میلیون نفر و میزان مرگ و میر آن ۲۰۰ هزار نفر در سال باشد و میزان جمعیت کشور «ب» ۸۰ میلیون نفر و میزان موالید آن ۱/۲ میلیون نفر و میزان مرگ و میر آن ۴۰۰ هزار نفر باشد، در کدام کشور زمان دو برابر شدن جمعیت طولانی تر است و این میزان چند برابر کشور دیگر است؟

(۲) کشور «ب» - سه برابر

(۱) کشور «الف» - سه برابر

(۴) کشور «ب» - دو برابر

(۳) کشور «الف» - دو برابر

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

محاسبه رشد طبیعی جمعیت:

$$۱۰۰ \times \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت}} = \text{رشد طبیعی جمعیت}$$

برنامه ریزان برای برنامه ریزهای مختلف اجتماعی، اقتصادی، آموزشی، فرهنگی و دفاعی به آینده نگری جمعیتی نیاز دارند. قانون ۷۰، زمان دو برابر شدن جمعیت هر کشور را نشان می دهد.

$$\frac{۷۰}{\text{نرخ رشد جمعیت}} = \text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت}$$

$$۱۰۰ \times \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت}} = \text{رشد طبیعی جمعیت کشور «الف»}$$

$$\Rightarrow \frac{۱,۰۰۰,۰۰۰ - ۲۰۰,۰۰۰}{۴۰,۰۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = \frac{۸۰,۰۰۰,۰۰۰}{۴۰,۰۰۰,۰۰۰} = ۲ \text{ درصد}$$

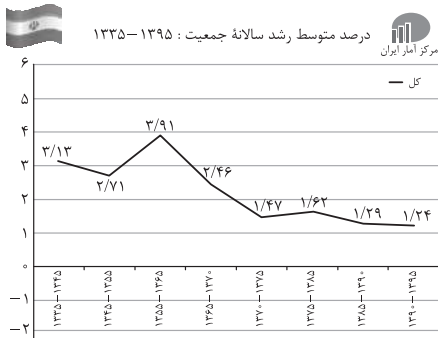
$$\frac{۷۰}{۲} = ۳۵ \text{ سال} \Rightarrow \text{زمان دو برابر شدن جمعیت کشور «الف»}$$

$$۱۰۰ \times \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت}} = \text{رشد طبیعی جمعیت کشور «ب»} \Rightarrow \frac{۱,۲۰۰,۰۰۰ - ۴۰۰,۰۰۰}{۸۰,۰۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۱ \text{ درصد}$$

$$\frac{۷۰}{۱} = ۷۰ \text{ سال} \Rightarrow \text{زمان دو برابر شدن جمعیت کشور «ب»} \quad ۷۰ \div ۳۵ = ۲ \text{ دو برابر طولانی تر}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به نمودار داده شده، طی چه سال‌هایی در مقایسه با دوره‌های قبلی، میزان رشد جمعیت با روند کاهشی مواجه شد و دلیل این امر چه بود؟

(۱) ۷۵ - ۱۳۶۵ - جنگ تحمیلی ایران و عراق

(۲) ۶۵ - ۱۳۵۵ - اجرای سیاست‌های جمعیتی با رویکرد کنترل موالید

(۳) ۷۵ - ۱۳۶۵ - اجرای سیاست‌های جمعیتی با رویکرد کنترل موالید

(۴) ۶۵ - ۱۳۵۵ - جنگ تحمیلی ایران و عراق

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

با توجه به نمودار، طی سال‌های ۷۵ - ۱۳۶۵ در مقایسه با دوره زمانی قبل از آن، میزان رشد جمعیت با روند کاهشی مواجه شد. در این دوره به واسطه اجرای سیاست‌های جمعیتی با رویکرد کنترل موالید تعداد فرزندآوری خانواده‌ها بسیار کاهش یافت.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۹ کدام عبارت درست است؟

- ۱) جمعیت کره زمین از لحاظ تعداد، جز در زمان‌های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در طول زمان نسبت جنسی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.
- ۲) جمعیت کره زمین از لحاظ جنسیتی، جز در مکان‌های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در مکان‌های مختلف نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.
- ۳) جمعیت کره زمین از لحاظ جنسیتی، جز در زمان‌های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در طول زمان نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.
- ۴) جمعیت کره زمین از لحاظ سنی، جز در مکان‌های خاص تفاوت چندانی ندارد، اما در مکان‌های مختلف نسبت جنسی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

جمعیت کره زمین از لحاظ جنسیتی جز در زمان‌های خاص، تفاوت چندانی ندارد، اما در طول زمان نسبت سنی در کشورها دچار تغییراتی می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جغرافیا

۷۰

در کدام گزینه عوامل انسانی در مهاجرت نقش اساسی داشتند؟

- الف) شاه‌عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل گُرد را به نواحی شمال شرقی ایران فرستاد.
 ب) خشک‌شدن منابع آب منطقهٔ سیستان باعث مهاجرت سیستانی‌ها به سرزمین گرگان شد.
 ج) آریایی‌ها از شمال دریای خزر به علت سرما و از دست دادن چراگاه‌ها، به سمت جنوب دریای خزر (ایران) مهاجرت کردند.
 د) پس از اصلاحات ارضی در دههٔ ۴۰، تعداد زیادی از روستائیان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند.

۲) «ب» و «ج»

۱) «الف» و «د»

۴) «ب» و «د»

۳) «الف» و «ج»

پاسخ گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۷

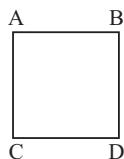
الف) شاه‌عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران، تعدادی از قبایل گُرد را به نواحی شمال شرقی ایران فرستاد. — عامل انسانی
 د) پس از اصلاحات ارضی در دههٔ ۴۰، تعدادی از روستائیان به علت نداشتن زمین و مشکلات اقتصادی به شهرهای بزرگ مهاجرت کردند. — عامل انسانی

بررسی موارد نادرست:

ب) عامل طبیعی

ج) عامل طبیعی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به این شکل مربع تقابل، کدام یک از گزینه‌های زیر قابل پذیرش است؟

۷۱

- (۱) متضاد متداخل قضیه «بعضی الف ب است» ← D
 (۲) متناقض متداخل قضیه «هر الف ب است» ← B
 (۳) متداخل متضاد قضیه «هیچ الف ب نیست» ← C
 (۴) متناقض متداخل تحت تضاد قضیه «بعضی الف ب نیست» ← A

پاسخ: گزینه ۴

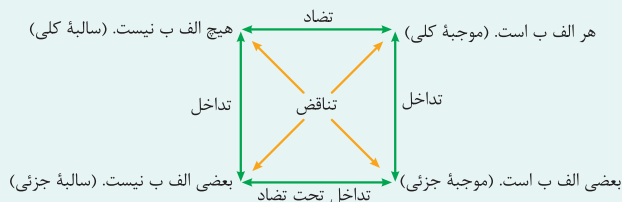
زیرمبحث: درس ۷

درس Box

تعریف تقابل: به قضایایی که موضوع و محمول آن‌ها یکسان اما در کمیت یا کیفیت یا هر دو متفاوت هستند، قضایای متقابل می‌گویند.
 برای آن که بهتر بتوانند رابطه دودویی میان این قضایا را مشخص کنند ← آن‌ها را در مربع زیر قرار می‌دهند، که «مربع تقابل» نامیده می‌شود.

مربع تقابل نشان می‌دهد که میان قضایای محصوره حداقل چهار رابطه زیر وجود دارند.

پس این روابط تنها روابطی نیستند که بین قضایای محصوره برقرار هستند، ولی روابط تقابل فقط این چهار مورد هستند و سایر روابط اسم‌شان تقابل نیست.

قضیه «بعضی الف ب نیست» همان قضیه C است که متداخل تحت تضاد آن D و متناقض D، قضیه A خواهد بود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): قضیه «بعضی الف ب است» همان قضیه D است که متداخل آن قضیه B و متضاد قضیه B، قضیه A خواهد بود.

گزینه (۲): قضیه «هر الف ب است» همان قضیه B است که متداخل آن قضیه D و متناقض قضیه D، قضیه A خواهد بود.

گزینه (۳): قضیه «هیچ الف ب نیست» همان قضیه A است که متضاد آن قضیه B و متداخل قضیه B، قضیه D خواهد بود.

این شکل را حتماً به ذهن بسپارید، زیرا همواره می‌تواند به شما در یادآوری انواع تقابل کمک کند، اما در تست‌های کنکور حتی خود این شکل مورد سؤال واقع شده است. بنابراین هم جایگاه روابط و هم انواع قضایای محصوره را حتماً به ذهن بسپارید. برای مثال توجه کنید که قضایای کلی در ضلع بالای شکل و قضایای جزئی در ضلع پایین شکل قرار دارند. هم‌چنین قضایای موجبه در ضلع سمت راست شکل و قضایای سالبه در ضلع سمت چپ شکل واقع شده‌اند.

تیزبازی

متناقض کدام یک از قضایا در عبارت زیر دیده می‌شود؟

«بسیاری روزها در انتظار گذشت. او برای دیدن فرزندش ماه‌ها صبر را به تماشا نشست. هیچ یک از رنج‌هایش، در مقابل دلتنگی، قابل توجه نبودند، برای او روزهایی که با گریه می‌گذشت از بقیه روزها سخت‌تر بود. یک خبر می‌توانست حال او را دگرگون بسازد، اما حتی یک پیغام به دست او نرسید.»

- (۱) همه رنج‌هایش قابل توجه بودند. (۲) برخی روزها سخت‌تر نبودند.
(۳) پیغام‌هایی به دستش رسیدند. (۴) همه روزها در انتظار گذشت.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

نام تقابل	اجزای مشترک	اجزای متفاوت	قضایای مشمول رابطه
تناقض	موضوع و محمول	سور و نسبت	- همه قضایای محصوره تناقض دارند: - هر الف ب است. $\longleftrightarrow$ بعضی الف ب نیست. - هیچ الف ب نیست. $\longleftrightarrow$ بعضی الف ب است.
تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	- فقط بین قضایای کلی برقرار است: - هر الف ب است. $\longleftrightarrow$ هیچ الف ب نیست.
تداخل	موضوع و محمول و نسبت	سور	- همه قضایای محصوره تداخل دارند: - هر الف ب است. $\longleftrightarrow$ بعضی الف ب است. - هیچ الف ب نیست. $\longleftrightarrow$ بعضی الف ب نیست.
تداخل تحت تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	- فقط بین قضایای جزئی برقرار است: - بعضی الف ب است. $\longleftrightarrow$ بعضی الف ب نیست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ اگر عبارت «حتی یک پیغام به دست او نرسید» در پاراگراف صورت سؤال را به شکل استاندارد بازنویسی کنیم، عبارت «هیچ پیغامی به دست او نرسید» می‌شود که متناقض آن در گزینه (۳) دیده می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این عبارت متضاد عبارت «هیچ یک از رنج‌هایش قابل توجه نبودند» در صورت سؤال است.

گزینه (۲): این عبارت متداخل تحت تضاد عبارت «برخی روزها از بقیه سخت‌تر بودند» در صورت سؤال است.

گزینه (۴): این عبارت متداخل عبارت «بسیاری (برخی) روزها در انتظار گذشت» در صورت سؤال است.

سورهای غیراستاندارد:

تیزبازی

سورهای استاندارد قضیه محصوره به صورت «هر»، «هیچ» و «بعضی» هستند؛ بدین جهت لازم است سورهای نامتعارف در زبان روزمره را به یکی از دو سور کلی یا جزئی تبدیل کنیم.

اغلب نمایندگان با لایحه مطرح شده موافق نبودند $\longleftrightarrow$ بعضی از نمایندگان با لایحه مطرح شده موافق نبودند.

قریب به اتفاق مدارس تعطیل بودند $\longleftrightarrow$ بعضی از مدارس تعطیل بودند.

اکثر میوه‌ها در اثر سرما خراب شدند $\longleftrightarrow$ بعضی از میوه‌ها در اثر سرما خراب شدند.

حتی یک نفر هم نیامد $\longleftrightarrow$ هیچ کس نیامد.

بررسی صدق و کذب در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) از کذب قضیه بعضی نویسندگان برنده جایزه نوبل هستند به کذب قضیه بعضی نویسندگان برنده جایزه نوبل نیستند، پی می‌بریم.
- (۲) از صدق قضیه همه فزانوردان با دستگاه‌های شبیه‌ساز تمرین می‌کنند به تمرین نکردن برخی از آن‌ها با این دستگاه‌ها پی می‌بریم.
- (۳) از کذب قضیه هر فیلسوفی با منطق آشنایی دارد به نامعلوم بودن صدق قضیه هیچ فیلسوفی منطق نمی‌داند، پی می‌بریم.
- (۴) از کذب قضیه هیچ‌یک از دوزیستان مهره‌دار نیستند به این نتیجه برسیم که نمی‌توان گفت بعضی از دوزیستان مهره‌دار نیستند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

نام تقابل	قاعده صدق و کذب	جدول ارزش	حالت‌های مختلف	اجتماع و ارتفاع طرفین
تناقض	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم و برعکس (از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم)	$\begin{matrix} + \leftarrow - \\ - \leftarrow + \end{matrix}$	همیشه یک طرف آن صادق و طرف دیگر کاذب است. (هر دو صادق یا هر دو کاذب نیستند)	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین محال است.
تضاد	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم ولی نه برعکس! (از کذب یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم)	$\begin{matrix} + \leftarrow - \\ - \leftarrow ? \end{matrix}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو طرف کاذب هستند. (هر دو نمی‌توانند صادق باشند)	اجتماع طرفین محال است، ولی ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل	از صدق کلی به صدق جزئی و از کذب جزئی به کذب کلی می‌رسیم، ولی نه برعکس! (نمی‌توان از کذب کلی به کذب جزئی یا از صدق جزئی به صدق کلی رسید.)	$\begin{matrix} + \leftarrow (ک) + (ج) \\ - \leftarrow (ک) - (ج) \\ + \leftarrow (ج) - (ک) \\ - \leftarrow (ج) - (ک) \end{matrix}$	(۱) یا قضیه کلی کاذب و قضیه جزئی صادق است. (۲) یا هر دو صادق هستند. (۳) یا هر دو کاذب هستند.	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل تحت تضاد	از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم ولی نه برعکس! (از صدق یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم)	$\begin{matrix} + \leftarrow ? \\ - \leftarrow + \end{matrix}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو صادق‌اند. (هر دو نمی‌توانند کاذب باشند)	اجتماع طرفین جایز است، ولی ارتفاع طرفین محال است.

بین دو قضیه «هر فیلسوفی با منطق آشنایی دارد» و «هیچ فیلسوفی با منطق آشنایی ندارد» رابطه تضاد برقرار است. در تضاد نمی‌توانیم از کذب یک طرف به صدق یا کذب طرف دیگر پی‌بریم و ارزش آن نامعلوم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در تداخل تحت تضاد از کذب یک قضیه به کذب دیگری نمی‌رسیم، بلکه از کذب به صدق می‌رسیم.

گزینه (۲): در تناقض از صدق یک قضیه به صدق دیگری نمی‌رسیم، بلکه از صدق به کذب می‌رسیم.

گزینه (۴): در تداخل از کذب قضیه کلی به کذب جزئی نمی‌رسیم، بلکه از صدق کلی به صدق جزئی و از کذب جزئی به کذب کلی می‌رسیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

A و B به ترتیب باید کدام یک از محصورات چهارگانه باشند تا شرطهای «الف» و «ب» در مورد آنها صادق باشد؟
الف) اگر A را عکس مستوی کنیم می توان یک قضیه متناقض با سور کلی برای آن فرض کنیم.

ب) اگر B را قضیه ای صادق در نظر بگیریم می توان سه تقابل صادق یا کاذب از آن نتیجه گیری کرد.

۱) سالبه کلی - موجبه جزئی یا سالبه جزئی ۲) موجبه کلی - موجبه جزئی یا سالبه جزئی

۳) سالبه کلی یا موجبه کلی - موجبه جزئی ۴) سالبه کلی - سالبه جزئی یا موجبه کلی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

جدول عکس مستوی قضایای محصوره چهارگانه:

عکس مستوی (ب الف)	اصل (الف ب)		
بعضی ب الف است. (موجبه جزئی)	هر الف ب است.	۱	(موجبه کلی)
هیچ ب الف نیست. (سالبه کلی)	هیچ الف ب نیست.	۲	(سالبه کلی)
بعضی ب الف است. (موجبه جزئی)	بعضی الف ب است.	۳	(موجبه جزئی)
عکس مستوی لازم الصدق ندارد!	بعضی الف ب نیست	۴	(سالبه جزئی)

بیاید هر یک از موارد «الف» و «ب» را بررسی کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) سالبه کلی را اگر عکس مستوی کنیم یک قضیه سالبه کلی به دست می آید که متناقض آن جزئی است، نه کلی. ولی عکس مستوی موجبه جزئی و موجبه کلی یک قضیه موجبه جزئی است که متناقض آن کلی است. پس این مورد «الف» صرفاً درباره قضیه «سالبه کلی» صادق نیست.

ب) از موجبه کلی و سالبه کلی صادق می توان سه قضیه متقابل صادق یا کاذب به دست آورد (متناقض کاذب، متضاد کاذب و متداخل صادق). اما از قضایای موجبه جزئی و سالبه جزئی صادق صرفاً می توان یک قضیه متقابل صادق یا کاذب به دست آورد (متناقض کاذب). پس این مورد «ب» درباره قضایای «موجبه جزئی» و «سالبه جزئی» صادق نیست.

A و B به ترتیب باید کدام یک از محصورات چهارگانه باشند تا شرطهای «الف» و «ب» در مورد آنها صادق باشد؟

الف) اگر نقیض متضاد A را به دست آوریم، قضیه به دست آمده با A تداخل داشته باشد.

ب) اگر B را عکس کرده، سپس عکس متداخل آن را به دست آوریم، B به دست آید.

(سؤال ۱۳۰ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۱) موجبه کلیه یا سالبه کلیه - موجبه کلیه ۲) موجبه کلیه یا سالبه کلیه - موجبه جزئیه

۳) سالبه کلیه - موجبه کلیه یا موجبه جزئیه ۴) موجبه کلیه - موجبه کلیه یا موجبه جزئیه

کدام گزینه با توجه به عکس مستوی و قواعد آن نادرست است؟

- (۱) در صورتی که از یک قضیه بتوان عکس مستوی صادق به دست آورد، به صدق آن قضیه پی می‌بریم.
- (۲) در ساختن عکس مستوی جابه‌جا کردن موضوع و رعایت بقای صدق از شروط ضروری هستند.
- (۳) نمی‌توان از قضیه سالبه جزئی، قاعده‌ای به دست آورد که عکس آن همواره صادق و معتبر باشد.
- (۴) در صورتی که عکس مستوی یک قضیه موجب کلی کاذب باشد، ضرورتاً خود آن نیز کاذب است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

صرفاً باید از قضایای صادق عکس مستوی ساخت. ما قاعده عکس مستوی را به گونه‌ای ساختیم که بتوان از یک قضیه صادق همواره یک عکس مستوی صادق ساخت. اما توجه کنید که اگر بخواهیم یک قضیه کاذب را در این ساختار قرار بدهیم و از آن عکس مستوی بسازیم، عکس مستوی در مثال‌هایی کاذب می‌شود و در مثال‌هایی صادق.

مثال برای قضیه کاذبی که از آن عکس مستوی کاذب ساخته می‌شود:

«هیچ انسانی ناطق نیست» (کاذب) ← «هیچ ناطقی انسان نیست» (کاذب)

مثال برای قضیه کاذبی که از آن عکس مستوی صادق ساخته می‌شود:

«هر انسانی راه رونده است» (کاذب) ← «بعضی راه رونده‌ها انسان‌اند» (صادق)

پس عکس مستوی هر قضیه صادقی حتماً صادق است، ولی هر عکس مستوی صادقی لزوماً از یک قضیه صادق ساخته نشده است.

طبق این نکته می‌توانیم نتیجه بگیریم که، اگر از قضیه‌ای عکس مستوی ساخته شود، دو حالت داریم:

قضیه اصل صادق است ← که در این حالت عکس مستوی آن هم حتماً صادق است.

در مثال‌هایی عکس مستوی آن، قضیه‌ای کاذب می‌شود.

در مثال‌هایی عکس مستوی آن، قضیه‌ای صادق می‌شود.

بنابراین در احکام صدق و کذب عکس مستوی تنها دو حالت یقینی زیر را داریم:

در عکس مستوی:

(۱) از صدق قضیه اصل ← می‌رسیم به صدق قضیه عکس (نه برعکس!)

(۲) از کذب قضیه عکس ← می‌رسیم به کذب قضیه اصل (نه برعکس!)

ممکن است اگر بخواهیم از یک قضیه کاذب عکس مستوی بسازیم، عکس آن صادق در بیاید.

برای مثال عکس قضیه کاذب «هر حیوانی انسان است» قضیه «بعضی انسان‌ها حیوان هستند» است که یک قضیه صادق است. به

همین دلیل است که می‌گوییم ما باید فقط از قضایای صادق عکس مستوی بسازیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

به ترتیب در هر یک از موارد زیر در صورت کذب قضیه نخست، صدق یا کذب قضیه دوم را مشخص کنید و نام رابطه میان آن‌ها را بیان کنید.

الف) هیچ انسانی دوستدار نظم و قانون نیست. ← هر انسانی به نظم و قانون علاقه دارد.

ب) برخی دانشجویان از پایان‌نامه خود دفاع کرده‌اند. ← اکثر دانشجویان از پایان‌نامه خود دفاع نکرده‌اند.

۱) نامعلوم؛ تضاد - صادق؛ تداخل تحت تضاد

۲) صادق؛ تضاد - نامعلوم؛ عکس مستوی

۳) نامعلوم؛ تناقض - صادق؛ عکس مستوی

۴) صادق؛ تناقض - نامعلوم؛ تداخل تحت تضاد

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بین دو قضیه «الف» رابطه تضاد وجود دارد. در این رابطه از کذب یک طرف نمی‌توانیم به صدق یا کذب طرف دیگر برسیم و نامعلوم است؛ بلکه می‌توانیم از صدق یک طرف کذب طرف دیگر را به دست آوریم. بین دو قضیه «ب» رابطه تداخل تحت تضاد وجود دارد. در این رابطه می‌توانیم از کذب یک طرف به صدق طرف دیگر برسیم.

کتاب
درسی

در فرض صادق بودن قضیه نخست، صدق یا کذب قضیه دوم را مشخص کنید و نام رابطه میان آن‌ها را بیان کنید.

(تمرین شماره ۲ فعالیت تکمیلی صفحه ۶۹ کتاب درسی)

الف) همه کارمندان مالیات می‌پردازند. بعضی کارمندان مالیات نمی‌پردازند.

ب) بعضی فیزیک‌دانان اقتصاددان نیستند. همه فیزیک‌دانان اقتصاددان هستند.

ج) هیچ مسافری در راه نیست. همه مسافران در راه هستند.

د) هیچ مسافری در راه نیست. بعضی مسافران در راه نیستند.

ه) هر نهنگی آبی است. بعضی آبی‌ها نهنگ هستند.

و) بعضی پرندگان مهاجر نیستند. بعضی پرندگان مهاجر هستند.

شکل کدام قیاس با بقیه متفاوت است؟

- (۱) بعضی انسان‌ها به فلسفه می‌پردازند؛ هر کسی که به فلسفه می‌پردازد به دنبال دانش است؛ پس بعضی انسان‌ها به دنبال دانش‌اند.
- (۲) هر پرنده‌ای در دسته تخم‌گذاران است؛ بعضی تخم‌گذاران جانداران خونگرم هستند؛ پس بعضی پرندگان جزء جانداران خونگرم هستند.
- (۳) هیچ‌یک از کتاب‌های درسی رایگان نیستند؛ برخی کتاب‌های رایگان در غرفه ما هستند؛ پس برخی کتاب‌های غرفه ما کتاب درسی نیستند.
- (۴) برخی از روزهای سال مناسبت ملی هستند؛ همه مناسبت‌های ملی در تاریخ ثبت می‌شوند؛ پس برخی روزهای سال در تاریخ ثبت می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

با بررسی قضایا مشاهده می‌کنیم که به طور کلی چهار حالت زیر قابل تصور است که در اصطلاح آن‌ها را چهار شکل قیاس اقترانی می‌نامند.

تقسیم‌بندی قیاس اقترانی به چهار شکل برحسب «جایگاه حد وسط» در مقدمه اول و دوم انجام می‌شود، که یکی از چهار حالت زیر است:

شکل	صورت	جایگاه حد وسط	جایگاه موضوع و محمول نتیجه	مثال
شکل اول	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج - (نتیجه) - الف ج -	در مقدمه اول - محمول در مقدمه دوم - موضوع (محمول - موضوع)	موضوع نتیجه - موضوع مقدمه اول - محمول نتیجه - محمول مقدمه دوم -	هر انسانی حیوان است. هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. ∴ هر انسانی نیازمند اکسیژن است.
شکل دوم	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج - (نتیجه) - الف ج -	در مقدمه اول - محمول در مقدمه دوم - محمول (محمول - محمول)	موضوع نتیجه - موضوع مقدمه اول - محمول نتیجه - موضوع مقدمه دوم -	هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست. ∴ هیچ انسانی سنگ نیست.
شکل سوم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج - (نتیجه) - الف ج -	در مقدمه اول - موضوع در مقدمه دوم - موضوع (موضوع - موضوع)	موضوع نتیجه - محمول مقدمه اول - محمول نتیجه - محمول مقدمه دوم -	هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان‌ها آبی هستند. ∴ بعضی جانداران آبی هستند.
شکل چهارم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج - (نتیجه) - الف ج -	در مقدمه اول - موضوع در مقدمه دوم - محمول (موضوع - محمول)	موضوع نتیجه - محمول مقدمه اول - محمول نتیجه - موضوع مقدمه دوم -	هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره‌داران حیوان هستند. ∴ بعضی جانداران مهره‌دار هستند.

گزینه (۳) شکل چهارم قیاس اقترانی و سایر گزینه‌ها شکل اول قیاس اقترانی هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همیشه مقدمه اول آن قضیه‌ای نیست که اول نوشته می‌شود و مقدمه دوم نیز همواره آن قضیه‌ای نیست که دوم نوشته می‌شود. مقدمات قیاس ممکن است جابه‌جا شوند و شما باید توجه کنید که این اتفاق شما را به اشتباه نیندازد و ترتیب درست را تشخیص دهید. برای این کار باید به قاعده زیر توجه کنید:

گول نخوری ✗

مقدمه اول ← قضیه‌ای است که موضوع نتیجه در آن است.

مقدمه دوم ← قضیه‌ای است که محمول نتیجه در آن است.

برای مثال استدلال: «هیچ انسانی درخت نیست، هر ناطقی انسان است؛ پس هیچ ناطقی درخت نیست.»

مقدمات جابه‌جا ذکر شده‌اند. مقدمه اول دومین قضیه و مقدمه دوم اولین قضیه است.

قاعدتاً این بحث و این تله مربوط به زمانی است که نتیجه قیاس را داده باشد. وگرنه اگر نتیجه قیاس ذکر نشده و هم‌چنین نگفته

که کدام مقدمه اول و کدام دوم است، ما همان ترتیبی که نوشته شده را ترتیب مقدمات حساب می‌کنیم.

در چند مورد از قیاس‌های زیر حد وسط به درستی تکرار نشده است؟

- معشوق مانند ماه است؛ ماه زیبا است؛ پس معشوق زیبا است.
- فروردین ماه است؛ ماه کروی شکل است؛ پس فروردین کروی شکل است.
- ماه کره آسمانی است؛ ماه عاشقش را ترک کرد؛ پس کره آسمانی عاشقش را ترک کرد.
- هر ماه فرصتی دوباره است؛ برخی ماه‌های سال سی روز دارند؛ پس برخی فرصت‌های دوباره سی روز دارند.

(۱) چهار (۲) سه
(۳) دو (۴) یک

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

حد وسط لفظی مشترک بین دو مقدمه قیاس است که باعث پیوند دو مقدمه و نتیجه‌گیری از آن‌ها می‌شود.

- شرط اول برای نتیجه‌گیری از یک قیاس ← تکرار حد وسط (به صورت لفظی و معنایی) است.
- در صورتی که از قیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه‌گیری شود ← فرد دچار مغالطه «عدم تکرار حد وسط» می‌شود. مثال‌هایی از مغالطه عدم تکرار حد وسط:
- انگور شیرین است؛ شیرین همسر خسرو است؛ پس: انگور همسر خسرو است ← حد وسط از نظر معنایی تکرار نشده است.
- دیوار دارای موش است؛ موش دارای گوش است؛ پس: دیوار دارای گوش است ← حد وسط از نظر لفظی تکرار نشده است.
- یخ از آب است؛ آب مایع است؛ پس: یخ مایع است ← حد وسط از نظر لفظی تکرار نشده است.
- عدم تکرار حد وسط ممکن است به خاطر دلایل متفاوتی رخ بدهد که در جدول زیر رایج‌ترین آن‌ها را برایتان تحلیل و ذکر کرده‌ام:

در صورت نتیجه‌گیری، مغالطه «عدم تکرار حد وسط» رخ داده است.	مثال ماست از شیر است، شیر کلسیم دارد. ∴ پس ماست کلسیم دارد.	(۱) عدم تکرار لفظ به صورت کامل (یک جزء لفظی اضافه یا کم)
در صورت نتیجه‌گیری، مغالطه «عدم تکرار حد وسط» و مغالطه «اشتراک لفظ» رخ داده است.	مثال علی کاری است، کاری غذا را خوشمزه می‌کند ∴ پس علی غذا را خوشمزه می‌کند	(۲) اشتراک لفظ (دو واژه با ظاهر مشترک ولی معنای متفاوت)
در صورت نتیجه‌گیری، مغالطه «عدم تکرار حد وسط» و مغالطه «توسل به معنای ظاهری» رخ داده است.	مثال خدا نور است، نور قابل مشاهده است. ∴ پس خدا قابل مشاهده است.	(۳) خلط و جابه‌جا گرفتن اقسام دلالت لفظ بر معنا
در صورت نتیجه‌گیری، مغالطه «عدم تکرار حد وسط» و مغالطه «نگارش کلمات» رخ داده است.	مثال خانه ما دارای حیات است. انسان دارای حیات است. ∴ پس خانه ما انسان است.	(۴) اشتباه در نگارش، املا و دیکته کلمات

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیاپید موارد را به ترتیب بررسی کنیم. در مورد اول حد وسط در یک مقدمه «مانند ماه» است و در دیگری «ماه»، پس حد وسط به طور لفظی دقیقاً تکرار نشده است. در مورد دوم با معانی مختلف واژه ماه روبه‌رو هستیم (۱) کره آسمانی (۲) ماه تقویم، پس دلیل عدم تکرار حد وسط اشتراک لفظ است. در مورد سوم با اشتباه در اقسام دلالت لفظ بر معنا روبه‌رو هستیم. «ماه» در مقدمه اول دلالت مطابقی (به معنای ماه آسمان) دارد ولی در مقدمه دوم دلالت التزامی (استعاره از معشوق) دارد. این‌جا فرد دلالت التزامی را اشتباهاً مطابقی گرفته است. پس با توسل به معنای ظاهری مواجه هستیم. مورد پایانی بدون اشکال است.

کدام گزینه دربارهٔ قانون نتیجهٔ قیاس نادرست است؟

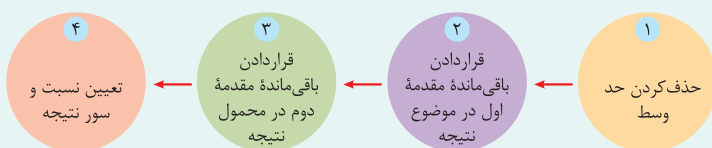
- (۱) برای نتیجه‌گیری از مقدمات، وجود حد وسط و تکرار درست لفظی و معنایی آن لازم است.
- (۲) پس از حذف حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمهٔ اول و محمول نتیجه از مقدمهٔ دوم به دست می‌آید.
- (۳) اگر دو مقدمهٔ قیاس اقترانی قضایایی با سور کلیه باشند، سور نتیجه هم ضرورتاً سور کلی «هر» یا «هیچ» خواهد بود.
- (۴) سور و نسبت نتیجه از اخس مقدمتین پیروی می‌کند، برای مثال اگر مقدمهٔ سالبه داشته باشیم، نتیجهٔ قیاس هم سالبه خواهد بود.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۸

درس‌Box

● مراحل ساختن نتیجهٔ قیاس از دو مقدمهٔ آن:

حالا برویم سراغ قانون به دست آوردن «نسبت» و «سور» نتیجهٔ قیاس:

قانون نسبت نتیجهٔ قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد → نتیجه نیز سالبه خواهد بود.

(اگر هم هر دو مقدمهٔ سالبه بودند → نتیجهٔ سالبه است).

قانون سور نتیجهٔ قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال جزئی باشد → نتیجه نیز جزئی خواهد بود.

(اما اگر هر دو مقدمهٔ کلیه بودند → نتیجه هم به صورت کلیه و هم به صورت جزئی درست است).

با یک استثنا که شکل سوم قیاس است. در شکل سوم نتیجه همیشه جزئی است، حتی اگر هر دو مقدمه کلیه باشند.

اگر دو مقدمهٔ قیاس قضیهٔ کلیه باشند، نتیجه آن می‌تواند «کلی» یا «جزئی» باشد. در شکل سوم قیاس، حتی اگر دو مقدمه کلی باشند، نتیجه فقط و همواره جزئی است.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

قیاسی در شکل چهارم داریم که یکی از مقدمات آن «هیچ الف ب نیست» و نتیجه آن «بعضی ج الف نیست» می باشد. مقدمه دیگر این قیاس کدام یک از قضایای زیر است؟

- (۱) بعضی ج ب است. (۲) بعضی ب ج است.
(۳) بعضی ج الف است. (۴) بعضی الف ج است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به داده های صورت سؤال پی می بریم که «ب» حد وسط این قیاس است. زیرا «ب» در نتیجه قیاس نیامده و حذف شده است. علاوه بر این می فهمیم که قضیه «هیچ الف ب نیست» مقدمه دوم این قیاس است؛ زیرا در مقدمه دوم قیاس شکل چهارم است که حد وسط در جایگاه محمول قرار دارد. بنابراین ما به دنبال مقدمه اول این قیاس هستیم که باید موضوع آن «ب» (حد وسط) باشد و محمول آن «ج» (موضوع نتیجه که از مقدمه اول گرفته شده) باشد. از آنجایی که نتیجه سور جزئی دارد و این را از مقدمه دوم دریافت نکرده است، پس این مقدمه اول یک قضیه جزئیه است. حال با این توضیحات پی می بریم که قضیه «بعضی ب ج است» مقدمه اول این قیاس است.

بعضی ب ج است + هیچ الف ب است ← بعضی ج الف است.

در یک جامعه فرضی براساس یک بررسی آماری، تعداد صاحبان شرکتها و کارخانهها در طی یک دوره زمانی مشخص، ۳۰ درصد افزایش یافته است. در این صورت:

- (۱) تقاضاکنندگان نیروی کار افزایش یافته.
- (۲) مازاد تقاضای نیروی کار به وجود می آید.
- (۳) عرضه کنندگان نیروی کار افزایش یافته.
- (۴) مازاد عرضه نیروی کار به وجود می آید.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

نیروی کار در اقتصاد دارای بازار است. همان طور که در بازار کالا، مقدار عرضه و یا تقاضای یک کالا با قیمت آن ارتباط می یابد، در بازار کار نیز قیمت نیروی کار که نام آن دستمزد است، با میزان تقاضا یا عرضه نیروی کار ارتباط دارد. عرضه کننده نیروی کار، همان کارگرانی هستند که با نیروی بدنی و یا فکری خود، محصول یا خدمتی را تولید می کنند و حاضرند کار خود را در اختیار تقاضاکنندگان کار قرار دهند. تقاضاکنندگان نیروی کار، صاحبان شرکتها و کارخانهها یا سرمایه گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می کنند و گاهی در اقتصاد به آنها کارفرما هم می گویند.

نکته

در دستمزد تعادلی، تعداد عرضه نیروی کار با تعداد تقاضای نیروی کار برابری می کند و در دستمزدهای بالاتر از تعادلی، مازاد عرضه نیروی کار و در دستمزدهای پایین تر از تعادلی، مازاد تقاضای نیروی کار را داریم.

تقاضاکنندگان نیروی کار (۱) صاحبان شرکتها (۲) صاحبان کارخانه و یا سرمایه گذارانی که نیروی کار استخدام می کنند، گاهی در اقتصاد به آنان (تقاضاکنندگان نیروی کار) کارفرما نیز می گویند؛ بنابراین وقتی تعداد صاحبان شرکتها و کارخانهها ۳۰ درصد افزایش یافته است، می توان نتیجه گرفت که تقاضاکنندگان نیروی کار افزایش یافته است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

به کدام یک از دلایل زیر مردم پول های خود را به تجار یا صرافان معتبر می سپردند و در مقابل رسید معتبر از آنها دریافت می کردند؟

- (۱) سهولت در معاملات و اصل اعتماد
- (۲) سهولت در حمل و نقل و اصل اعتماد
- (۳) در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات
- (۴) رونق روزافزون تجارت که این رسیده ها را برای مردم آن زمان به وجود آورده بود.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

درس Box

با وجود فواید زیاد استفاده از پول های فلزی مثل طلا و نقره، باز هم مشکلاتی وجود داشت؛ مثلاً میزان طلا و نقره محدود بود و با افزایش تجارت و مبادله، به پول بیشتری نیز نیاز بود. در این میان، عده ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه های فلزی، رسیدی صادر می کردند که بیانگر بدهی آنان بود. طرف مقابل هم براساس اعتمادی که داشت این رسید را می پذیرفت. به تدریج بازرگانانی که به یکدیگر اعتماد داشتند، این رسیده ها را بین خود مبادله می کردند. مردم هم برای در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله ها، پول های خود را به تجار یا صرافان معتبر می سپردند و در مقابل رسید معتبر از آنان دریافت می کردند و در معاملات خود این رسیده ها را به کار می گرفتند.

مردم برای در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله ها پول های خود را به تجار یا صرافان معتبر می سپردند و در مقابل، رسید معتبر از آنان دریافت می کردند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه از ویژگی‌های پول‌های الکترونیکی محسوب نمی‌شود؟

- (۱) ثبت در کارت‌های بانکی
(۲) قابل انتقال در شبکه‌های ارتباطی
(۳) آسان‌سازی خرید و فروش و انتقال دارایی
(۴) گسترش ارتباطات بانکی و الکترونیکی

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

افزایش حجم و سرعت مبادلات و همراه شدن آن با انقلاب دیجیتال و الکترونیک، موجب شد تا بشر به دنبال روش‌های سریع‌تر و راحت‌تری باشد، در نتیجه امروز شاهدیم که پول الکترونیکی قابل ثبت در کارت‌های بانکی و قابل انتقال در شبکه‌های ارتباطی، خرید و فروش و انتقال دارایی را بسیار آسان کرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ویژگی‌های پول الکترونیک:

- ثبت در کارت‌های بانکی
 - آسان‌سازی خرید و فروش و انتقال دارایی
 - قابل انتقال در شبکه ارتباطی
- گسترش ارتباطات بانکی و الکترونیکی از ویژگی‌های پول‌های الکترونیکی محسوب نمی‌شود.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

الف) حجم سپرده‌ای که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول براساس آن چک صادر کنند، کدام است؟

ب) حجم نقدینگی کدام است؟

حجم پول	۶,۰۰۰ واحد
حساب پس‌انداز کوتاه‌مدت	۳,۰۰۰ واحد
چک پول	۱۰ درصد ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت
اسکناس و مسکوکات	۲,۰۰۰ واحد
حساب پس‌انداز بلندمدت	۲,۵۰۰ واحد

(۱) الف / ۳۰۰ (ب) ۱۱,۵۰۰

(۲) الف / ۳,۷۰۰ (ب) ۱۱,۵۲۰

(۳) الف / ۳,۷۰۰ (ب) ۱۱,۵۰۰

(۴) الف / ۳۰۰ (ب) ۱۱,۵۲۰

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

الف) برای به دست آوردن حجم سپرده‌ای که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول براساس آن چک صادر کنند کافی است

سپرده‌های دیداری را به دست آوریم:

سپرده دیداری: نوعی سپرده که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول چک صادر کنند است.

مطابق جدول، چک پول ۱۰ درصد ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت است؛ یعنی:

$$\text{چک پول} = \frac{10}{100} \times 3,000 = 300$$

چک پول + سپرده‌های دیداری + اسکناس و مسکوکات = حجم پول

سپرده‌های دیداری را در رابطه X در نظر می‌گیریم:

$$6,000 = 2,000 + X + 300 \Rightarrow 6,000 = 2,300 + X$$

$$X = 6,000 - 2,300 \Rightarrow X = 3,700$$

بنابراین حجم سپرده‌ای که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول چک صادر کنند (سپرده دیداری) برابر ۳,۷۰۰ است.

ب) برای به دست آوردن نقدینگی از رابطه مقابل استفاده می‌کنیم:

شبه پول + حجم پول = نقدینگی

چون شبه پول را نداریم، آن را از فرمول مربوطه به دست می‌آوریم:

$$5,500 = 3,000 + 2,500 \Rightarrow \text{شبه پول} = 5,500$$

$$\text{نقدینگی} = 6,000 + 5,500 = 11,500$$

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث مسائل مربوط به نقدینگی دقت لازم را داشته باشند که در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ نیز مطرح شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اقتصاد مقاوم، محصول کدام مجموعه از عوامل زیر است؟

- (۱) ثبات اقتصادی، استحکام اقتصادی، مصونیت اقتصادی، تلاش و خودباوری
- (۲) خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوش
- (۳) خودباوری، تلاش و مصونیت اقتصادی، مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوش
- (۴) خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه، ثبات اقتصادی، استحکام اقتصادی، تاب‌آوری اقتصادی

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

مقاوم‌سازی اقتصادی به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد شرکت‌ها و مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، تمامی نیازهای اساسی و حیاتی‌شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند. اقتصاد مقاوم، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند. رشادت‌ها و دلاوری‌های مردم ایران در طول تاریخ ثابت کرده است که ایرانیان مسلمان از چنین قدرتی برخوردارند و هر کجا از این قدرت خود استفاده کرده‌اند به پیشرفت‌های بزرگی دست یافته‌اند.

نکته

اقتصاددانان با اصطلاحاتی مانند «ثبات اقتصادی»، «استحکام اقتصادی»، «تاب‌آوری اقتصاد» و «پایداری» بر مقاوم‌سازی اقتصادی تأکید می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اقتصاد مقاوم، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوش است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۱) و (۴): ثبات و استحکام اقتصادی از اصطلاحاتی است که اقتصاددانان با آن به مقاوم‌سازی تأکید می‌کنند.

گزینه (۳): مصونیت اقتصادی از عوامل اقتصاد مقاوم نیست.

جدول زیر شامل اطلاعات مربوط به هزینه سبد بازار در ابتدا و انتهای سال ۲۰۲۰ میلادی مربوط به سه کشور آسیای جنوب شرقی است. اگر نرخ تورم در دو کشور اندونزی و سنگاپور برابر و نرخ تورم در کشور مالزی از نرخ تورم در کشور اندونزی ۵ درصد کم تر باشد، آن گاه:

الف) هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور مالزی چه قدر است؟
ب) هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور سنگاپور چه قدر است؟

نام کشور	اندونزی	مالزی	سنگاپور
هزینه سبد بازار			
ابتدای سال	۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی
انتهای سال	۱,۶۸۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی	؟	؟

۱) الف) (۲,۴۱۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) (۲,۱۶۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی)

۲) الف) (۲,۱۴۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) (۲,۱۶۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی)

۳) الف) (۲,۴۱۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) (۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی)

۴) الف) (۲,۱۴۵,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی / ب) (۲,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰ واحد پولی)

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

الف) ابتدا نرخ تورم در کشور اندونزی را با استفاده از فرمول درصد تغییر cpi به دست می آوریم (چون اطلاعات در مورد کشور اندونزی در جدول به صورت کامل است).

$$cpi = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال} - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال}}{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال}} \times 100$$

$$cpi = \frac{1,680,000,000 - 1,400,000,000}{1,400,000,000} \times 100$$

$$\frac{280,000,000}{1,400,000,000} \times 100 = 20 \text{ درصد}$$

چون نرخ تورم در مالزی ۵ درصد کم تر از اندونزی است، پس نرخ تورم در مالزی ۱۵ درصد است. (۲۰ - ۵ = ۱۵)

اکنون با توجه به فرمول درصد تغییر cpi ، چون هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور مالزی مجهول است، آن را X فرض می کنیم و به جای نرخ تورم $\frac{15}{100}$ را قرار داده و معادله حاصل را حل می کنیم:

$$\frac{15}{100} = \frac{X - 2,100,000,000}{2,100,000,000} \Rightarrow 15 \times 2,100,000,000 = 100(X - 2,100,000,000)$$

$$\Rightarrow 315,000,000 = 100X - 210,000,000,000$$

$$315,000,000 + 210,000,000,000 = 100X$$

$$241,500,000,000 = 100X \Rightarrow X = \frac{241,500,000,000}{100} = 2,415,000,000$$

بنابراین هزینه سبد بازار در انتهای سال در کشور مالزی را به دست آوردیم.

ب)

$$cpi = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال} - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال}}{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال}} \times 100$$

چون نرخ تورم سنگاپور و اندونزی برابر است، پس نرخ تورم در سنگاپور ۲۰ درصد است.

$$cpi = \frac{X - 1,800,000,000}{1,800,000,000} = 20\% \rightarrow \frac{20}{100} \times \frac{X - 1,800,000,000}{1,800,000,000}$$

$$100X - 180,000,000,000 = 36,000,000,000$$

$$100X = 216,000,000,000$$

$$X = 2,160,000,000$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر درصد تغییر شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۰ و شاخص قیمت‌ها در ابتدای آن سال معادل ۳۶۰,۰۰۰ تومان باشد، مقدار شاخص قیمت‌ها در ابتدای سال ۱۳۸۴ چند تومان است؟

(سؤال ۱۵۴ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

۳,۸۶۰,۰۰۰ (۲)

۴,۶۸۰,۰۰۰ (۱)

۳۸۶,۰۰۰ (۴)

۴۶۸,۰۰۰ (۳)

چه تعداد از عبارات‌های زیر درست است؟

(الف) یکی از علت‌های تورم، نابرابری بین عرضه و تقاضای کل اقتصاد است. این فزونی عرضه بر تقاضا به صورت افزایش قیمت‌ها بروز می‌کند.

(ب) با پیروزی انقلاب اسلامی، مردم ما به توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی اجتماعی و زندگی جمعی پی‌بردند.

(ج) در دوره قاجار راه‌های ارتباطی ایران با راه‌افتادن کشتی‌های تجاری در دریای خزر و خلیج فارس تا حدی رو به بهبود گذاشت.

(د) فلزات مانند طلا و نقره به عنوان اولین وسیله مبادله مورد استفاده قرار گرفت.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۹ و ۱۰

درسی Box

● درباره علت تورم در جامعه نظریه‌های مختلفی وجود دارد. گاهی علت تورم، نابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد است. این فزونی تقاضا بر عرضه به صورت افزایش قیمت‌ها بروز می‌کند. تصور کنید که برای خرید خودرو وارد بازار شده‌اید، اما خودرو به اندازه تقاضاکنندگان وجود ندارد و بازار با مازاد تقاضا مواجه است. در این صورت تنها عده محدودی از تقاضاکنندگان می‌توانند صاحب خودرو شوند. چه کسانی خودرو را تصاحب می‌کنند؟ درست است. آن‌هایی که قیمت بالاتری برای خودرو حاضرند بپردازند. به این ترتیب قیمت خودرو به سمت بالا می‌رود.

● اگر سایر کالاها نیز به نحو مشابهی افزایش قیمت داشته باشد، کم‌کم بر روی سطح عمومی قیمت‌ها اثر می‌گذارد و نرخ تورم کل کشور را افزایش می‌دهد.

● با پیروزی انقلاب اسلامی مردم ما به توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی سیاسی و زندگی جمعی پی‌بردند. مردمی که تا آن روز خود را در برابر زورگویی کشورهای غربی در تعیین حاکمان و تعیین سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی‌شان ناتوان می‌دیدند، روی پای خودشان ایستادند و خواستار استقلال و آزادی کشورشان شدند.

● در هر منطقه، کالایی خاص پرتعداد بود. مثلاً در ایران غلات، در هندوستان صدف، در تبت چای و در روسیه پوست سمور خواهران بیشتری داشت. ساکنان این مناطق حاضر بودند کالاهای اضافی خود را با این کالاها معاوضه کنند، زیرا اطمینان داشتند که با دادن این کالاها می‌توانند کالاهای مورد نیاز خود را دریافت کنند. به این ترتیب، این نوع کالاها به عنوان اولین پول، مورد استفاده قرار گرفت.

بررسی عبارات:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) **نادرست**؛ یکی از علت‌های تورم، نابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد است. این فزونی تقاضا بر عرضه به صورت افزایش قیمت بروز می‌کند.

(ب) **نادرست**؛ با پیروزی انقلاب اسلامی، مردم ما به توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی سیاسی و زندگی جمعی پی‌بردند.

(ج) **درست**؛ در دوره قاجار راه‌های ارتباطی ایران با برقراری خطوط تلگراف به اروپا و راه‌افتادن کشتی‌های تجاری در دریای خزر و خلیج فارس تا حدی رو به بهبود گذاشت.

(د) **نادرست**؛ کالای خاص و پرتعداد هر منطقه به عنوان اولین وسیله مبادله مورد استفاده قرار گرفت، نه فلزاتی مانند طلا و نقره.

درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

(الف) رونق و آبادانی اقتصادی ایران را تا اواخر حکومت صفویه می‌توان از زیربناها و کاروان‌سراها و مدارس علمی درک کرد.
(ب) در دوره پهلوی به دنبال رشد تجارت خارجی، علائمی از پیشرفت و سازندگی مثل خدمات انتقال وجوه بین شهرها ظاهر شد.

(ج) بسیاری از کارخانجات بزرگ و زیرساخت‌های صنعتی در دوره پهلوی ساخته شد.

(د) بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی از ویژگی‌های دوره قاجار می‌باشد.

(۱) الف / درست / ب / درست / ج / درست / د / نادرست

(۲) الف / نادرست / ب / نادرست / ج / درست / د / نادرست

(۳) الف / درست / ب / درست / ج / نادرست / د / درست

(۴) الف / نادرست / ب / نادرست / ج / درست / د / درست

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

نیمه اول حکومت صفویه علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلى شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

دوره قاجار: ویژگی عمده این دوره آن است که ایران فرصت طلایی خود را برای جبران کاستی‌ها از دست داد و (۱) از دست دادن بخش‌های مهمی از سرزمین و منابع ایران (۲) هزینه‌های شکست در جنگ (۳) عهدنامه‌های ننگین و مبالغ جرمه‌های گراف آن‌ها (۴) بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی (۵) سیاست‌های رکودی و انقباضی (۶) نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری (۷) اعطای امتیازها به شرکت‌ها و کشورهای استعماری (۸) تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی (۹) سیل ورود کالاهای خارجی عواملی است که آسیب‌های توان‌فرسایی بر ساختار اقتصاد ایران وارد کرد.

دوره پهلوی: افزایش درآمدهای نفتی منجر به افزایش قدرت اقتصادی دولت شد که از طریق فرایند زیر اتفاق افتاد:

اجرای طرح‌های عمرانی متعدد در کشور توسط دولت با هدف ایجاد توسعه انجام شد که به این ترتیب بخشی از درآمدهای نفتی کشور صرف ساخت‌وساز و ساخته‌شدن کارخانه‌ها و زیرساخت‌های صنعتی شد. با این حال، این اقدامات باعث شد ساختارهای اساسی اقتصاد کشور زیر سلطه و برنامه‌ریزی بیگانگان قرار بگیرد.

بررسی عبارات:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) نادرست؛ رونق و آبادانی اقتصادی ایران را تا اواسط حکومت صفویه می‌توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروان‌سراها، مساجد باقی‌مانده و فعالیت‌های خیریه درک کرد.

(ب) نادرست؛ در دوره قاجار به دنبال رشد تجارت خارجی، علائمی از پیشرفت و سازندگی مثل تأسیس جاده‌ها، بهبود خدمات پستی و خدمات انتقال وجوه بین شهرها ظاهر شد.

(ج) درست؛ بسیاری از کارخانجات بزرگ و زیرساخت‌های صنعتی در دوران پهلوی ساخته شد. با این حال، ساختارهای اساسی اقتصاد کشور نیز زیر سلطه و برنامه‌ریزی بیگانگان قرار گرفت.

(د) درست؛ بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی از ویژگی‌های دوره قاجار می‌باشد.

وقفنامه‌های باقی‌مانده از زنان مسلمان ایران، نشان‌دهنده کدام یک از موارد زیر است؟

- (۱) جلوه‌ای از پیشرفت تمدن شکوفای اسلامی در طی ۶ قرن شکوفایی تمدن اسلامی
- (۲) حجم عظیمی از مالکیت، سرمایه‌گذاری و مشارکت آن‌ها در تولید
- (۳) حجم عظیمی از مشارکت ایرانیان در تاریخ تمدن اسلامی
- (۴) اجرای احکام اقتصاد اسلامی و مقررات موفق آن

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه‌هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیرساخت‌ها و موقوفات را می‌توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد. احکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و مقررات اقتصادهای موفق آسیای میانه، آسیای غربی و جنوب غربی، شمال آفریقا و حتی جنوب اروپا قرار گرفت. به عنوان مثال، در موقعیتی که در اروپا، بربریت حاکم بود و زنان حتی حق مالکیت نیز نداشتند وقفنامه‌های باقی‌مانده از زنان مسلمان ایرانی، حجم عظیمی از مالکیت و سرمایه‌گذاری و مشارکت آن‌ها را در تولید نشان می‌دهد.

وقفنامه‌های باقی‌مانده از زنان مسلمان ایران نشان‌دهنده حجم عظیمی از مالکیت، سرمایه‌گذاری و مشارکت آن‌ها در تولید است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قرار گرفتن اقتصاد در زیر منحنی مرز امکانات تولید، باعث رکود شده است؛ بنابراین تعدادی از شاغلین، بیکار گردیده‌اند. با توجه به اطلاعات جدول زیر، نرخ بیکاری چند درصد است؟

جمعیت ۱۵ سال و بالاتر (نفر)	جمعیت پایین‌تر از ۱۵ سال (نفر)	جمعیت غیرفعال (نفر)	جمعیت شاغل
۵,۸۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰

(۲) ۵۲

(۱) ۶۲

(۴) ۵۳

(۳) ۶۴

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رابطه (۱): جمعیت بالای ۱۵ سال + جمعیت زیر ۱۵ سال = جمعیت کل

رابطه (۲): جمعیت غیرفعال + جمعیت فعال = جمعیت بالای ۱۵ سال

رابطه (۳): جمعیت شاغل + جمعیت بیکار = جمعیت فعال

از رابطه (۲) جمعیت فعال را به دست می‌آوریم:

$$5,800,000 = X + 400,000 \Rightarrow X = 5,800,000 - 400,000 = 5,400,000$$

جمعیت فعال

با توجه به رابطه (۳) جمعیت بیکار را به دست می‌آوریم:

$$5,400,000 = X + 2,000,000 \Rightarrow 5,400,000 - 2,000,000 = X$$

$$X = 3,400,000$$

جمعیت بیکار

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100 \Rightarrow \text{نرخ بیکاری} = \frac{3,400,000}{5,400,000} \times 100 \approx 62\%$$

با توجه به اطلاعات جدول زیر نرخ بیکاری را حساب کنید. (نوشتن فرمول الزامی است.) (سوال ۷ - امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۳)

جمعیت کل	جمعیت زیر ۱۵ سال	جمعیت غیرفعال	جمعیت شاغل
۸۵۰۰۰	۲۵۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳۶۰۰۰